

Magyarország: Putyin - látogatás után – választások előtt

Akármi is történt az utóbbi hetekben-hónapokban Magyarországon, jöhetett látogatóba Blair, Putyin Gyurcsányhoz, mehetett Orbán látogatóba Merkelhez vagy Schüsselhoz, a választásokat akkor is azok a nyugdíjasok döntik el, akiknek már a tizenegyedik havi nyugdíját is megígérték; esetleg a még pártot, képviselő-jelöltet nem választott bizonytalankodók, akiknek nem túlságosan magas a politikai kultúrájuk, s hajlamosak arra, hogy egyfajta focimeccsnek nézzék a választásokat. Ám, ha esik az eső, vagy éppen ellenkezőleg, remek kirándulóidő van, már nem járulnak az urnákhoz. Mást sem tesz a magyarországi média mostanában, mint szidja csepüli a politikusokat, hogy alaptalan ígérgetésbe fulladt ismét a választási küzdelem. De mit tehetnek szegények, amikor a választásokat azok döntik el, akiket a legkevésbé érdekel a politika, mert vagy bele vannak tapadva nyomorult helyzetükbe, ami nemcsak az anyagiak csekély voltát jelenti, hanem az általános beszűkülést, a könnyen megteveszthetőséget, az álmodozást, a csodavárást.

Kínos időnként szembesülni Orbán Viktor kissé unott erőlködésével, amint megpróbálja megszólítani ezt a talán nem is olyan nagy, legföljebb egymilliós tömeget, amelynek nincsen kialakult pártpreferenciája, világnézete, s teljesen véletlenszerűen foglal majd állást, valószínűleg a legutolsó napok futó, leginkább a média által fölgerjesztett benyomásai alapján. Legálább ilyen feszélyező látni a viszonylag új, de máris főszerepet kapott bonvivánt, Gyurcsányt kínlódni, amint nem képes éppen eldönteni, hogy a szociálisan érzékeny szocdemet, vagy az állam sírját ásó ultraliberális vállalkozót alakítsa. Lehet, hogy ismét olyasmi fog dönteni, mint 1994-ben, amikor Horn felelőtlen sofőrije karambolozott, s a gerincsérülés miatt látványosan megkoronázott miniszterelnök-jelölt sejtlemesen utalt egy merénylet lehetőségére? A krimiken és összeesküvés-elméleteken kérődző MOB elsőpró szolidaritása akkor abszolút többséget hozott a színjáték kétségtelenül remek szereplőjének.

Putyin, szemben Blairrel kissé sokáig és kritikus időpontban időzött Pesten. Nem szokás az igazi demokrata államférfiak körében ennyire nyilvánvalóvá tenni, miért éppen ott és éppen akkor vannak jelen. Nem biztos, hogy igazi támogatást hozott a szocialistáknak, hiszen világossá tette, kire és milyen tendenciák mentén támaszkodik nemzetközileg a hatalomhoz görcsösen ragaszkodó utódpárt. De legalább segített a lassan szinte teljesen leegyszerűsödött pálya két térfele között meghúzni a választóvonalat. Aki eddig nem hitte el, hogy Gyurcsányék tényleg

nosztalgiapárt és egy kisebbfajta restaurációtól sem zárkóznak el, az most láthatta, miről van szó. Nem fogunk a jövőben, bármi is történjék áprilisban, könnyebben és olcsóbban energiához jutni. Az orosz fél anyagelvűségét egyértelműen bizonyította, hogy közel félmilliárd forintnak megfelelő összeget kért a sárospataki református főiskola könyvei egy (igaz nagyobb) részének a „tárolásáért”. Az őrzés körülményei oly tökéletesek voltak, hogy a bibliotéka egyes köteteit már is restaurátorhoz kellett vinni. . .

Naponta bombázzák „eredményeikkel” a közvélemény-kutató intézetek a magyarokat. Teljesen ráillik a helyzetre szépmelkű Kovács László, egykori szocialista pártelnök, az Eu-biztosként pillanatnyilag legjobban kereső magyar politikus megjegyzése 2002 tavaszáról: ”nem közvélemény-kutatást, hanem választásokat kell nyerni.” Csak azt nem árulják el fogyasztóiknak ezek a jeles, most sokat kaszáló szociológusok, hogy nincs determináns összefüggés – különösen a néhány ezres kis mintákon elvégzett – kutatási eredmények népszerűségi listái és a majdan kialakuló mandátumszámok között. Március 23-án, a Medián szerint átvette a vezetést az MSZP a FIDESZ előtt, de tegnapelőtt a Magyar nemzet első oldalán közölte egy nagy, de már kissé szakállas februári minta alapján, hogy a FIDESZ áll jobban.

Bármi is lesz a végeredmény, az biztos, hogy a narancssárga tenger lesz az úr továbbra is Magyarország politikai térképén, néhány kisebb, de mandátumokban gazdagabb vörös sziget kivételével. Ugyanis az ország nyugati, keleti és déli területe (talán Baranya kivételével), s a milliós Pest megye hagyományosan jobbra húz, ám Budapest (kivéve Budát), Komárom-Esztergom, Jász- nagykun- Szolnok, Heves megye, valamint borsod- Abaúj-Zemplén és Nógrád megye kisebb részeinek alig kétséges többségében szocialista szimpátiája. Valahogy úgy, mint az Egyesült Államokban, ahol a hatalmas republikánus mezőből csak a dúsgazdag New York-, California- és részben Florida állam demokratái virítanak ki pipacsként.

Mindössze az a – nem lényegtelen – különbség a két térkép között, hogy Magyarországon az országos átlagnál két és félszer nagyobb egy főre jutó jövedelemmel rendelkező főváros mellett – ki tudja miért(?) – az egykori szocialista nagyipar mára elrozsdásodott, munkanélküliségtől szenvedő övezetei is felsorakoznak a vezérüket megtalált szocialisták mögé. („Egy ország, egy nép, egy miniszterelnök” – hirdették néhány napig a fölfedett hitleri remiszcenciák miatt gyorsan leszedett óriásplakátok)

SZABÓ A. FERENC

Előrehozott választások Szlovákiában 2006 júniusában Nehéz helyzetben a Magyar Koalíció Pártja

A következőtesen keresztény-konzervatív értékekhez ragaszkodó Szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom (KDM) pártja februárban felmondta a négypárti koalíció szerződést és kilépett a kormányból. A parlamentben amúgy is már kisebbségben lévő koalíció ezt a veszteséget már nem tudta átvészelni. Addig, a különböző pártokból kilépett, független képviselők egy részének szavazatával lényeges kérdésekben mindig megszerezte a parlamenti többséget. A 12 KDM-es képviselő elvesztése azonban olyan helyzetbe hozta a koalíciót, amely már kezelhetlenné vált. Ezért Mikulás Dzurinda miniszterelnök és pártja a Szlovák Kereszténydemokrata Unió (SZDKU), a koalíció két maradék pártjával történt konzultáció után felajánlotta az előrehozott választások megtartását, amelyet az ellenzéki parlamenti pártok azonnal, vita nélkül elfogadtak. Eredetileg szeptember végén járt volna le a négyéves parlamenti ciklus időszaka. Az előrehozott választások időpontját 2006. június 17-re tűzték ki. Tehát az esedékesnél mindössze három hónappal előbb tartják csak a választásokat. Többen azt a nézetet vallják, hogy ez még jól is jött, mert a tavasz végi, nyár eleji időpont sokkal kedvezőbb a leendő kormány szempontjából, mint az őszi voksolás. A felálló kormánynak többek között, így van eleendő ideje a következő évi költségvetés alapos előkészítésére.

A választási előkészületek első szakaszában a kormányzásban részt vett pártok elemezték eredményeiket első-

sorban a kormányprogramban vállalt kötelezettségeik tükrében. Általában pozitívan ítélték meg a hozott reformintézkedéseket, főleg a gazdaságban, egészségügyben és szociális szférában elért eredményeket emelték ki. Sajnálatos állapotot tartották meg, hogy az iskolaügy terén nem sikerült a reformokat megvalósítani, amely az ellenzék igen makacs ellenállásának a számlájára írható. Elsősorban a tandíjrendszer és a hozzá kapcsolódó ösztöndíj juttatások tervezett bevezetése váltott ki ellenállást. Elismerték azonban azt is, hogy egyes elfogadott reformcsomagokba hibák is becsúsztak, amelyek korrekcióra szorulnak. Főleg az egészségügyi reform és a nyugdíjreform igényel némi változtatásokat. Ezeket azonban az érintett törvények egyes részeinek a módosításával meg lehet oldani. A választásokig a parlament azonban már csak a nyugdíjúgyekkel hajlandó foglalkozni. Ebben a kérdésben megszületett az egyezség a koalíció és az ellenzék között. Más kérdésben, a választásokig az ellenzék azonban igen határozottan intézkedési moratóriumot követel a kormánytól. Elsősorban a privatizáció leállítását várja el. Ezt a kormány kénytelen volt elfogadni, mert az ellenzék azzal fenyegetőzött, hogy a parlament által azonnal visszahívhatja a kormányt, ha az tovább folytatja a privatizációt. S mivel a kormánypártok jelentős kisebbségbe kerültek a törvényhozásban, a kormány határozatban intézkedett a privatizáció leállításáról. Ennek azonban lehet negatív hatása is.

Folytatás a 7. oldalon

Két ünnepünk: március és október*

1848 március tizenötödikét sokszor és sokféleképpen leírták. Legendák is születtek, amelyeket a történészek felülvizsgáltak és megcáfoltak, de számos állítás maradt, amiről ma már elfogadjuk: tényeken alapul. A leghitelesebbnek az egyik főszereplő, Petőfi Sándor naplójegyzetei látszanak. Ezekből kiderül, hogy a Pilvax kávéházban gyülekező fiatalok elsődleges célja a sajtószabadság kivívása, a cenzúra eltörlése volt, amit más követelésekkel együtt (ez volt a 12 pont) terjesztettek először az egyetemi ifjúság, majd a pesti vásárra összegyűlt nemesek, polgárok és parasztok elé. Amint Petőfi leírja, a pilvaxosok az egyetemen karról-karra haladtak, az orvosok után megkeresték a mérnököket, majd a jogászokat (bölcsepszkar akkor, a szó mai értelmében, még nem létezett). Petőfi több helyen elszavalta a pár nappal korábban írt „Nemzeti dal”-t, ezt a roppant mozgósító erejű költeményt.

Nem sokkal később Petőfi Sándor magáról a jeles forradalmi napról, március tizenötödikéről is beszámolt. Ezt a költeményét kevesebben ismerik és ritkán szokták idézni, pedig a „15ik március, 1848” c. versben vannak emlékezetes sorok:

*Nagyapáink és apáink
Még egy század elhaladt,
Nem tévének annyit, mint mink
Huszonnégy óra alatt.*

Pár versszakkal később Petőfi azt is megmondja, kiket ért a többes szám első személyen, kik azok, akiket a „mink” szóval jelöl:

*Ott áll majd a krónikákban
Neved, pesti ifjúság,
A hon a halálórában
Benned lelte orvosát.*

Az elsőnek idézett sorokban meglehet, igaza volt Petőfi-nek, de a másodikban kissé elvetette a sulykot. A sajtószabadság kivívása valóban emlékezetes esemény volt az újabb kori magyar történelemben és azóta is gyakran idézzük a 12 pont kinyomatásának körülményeit. Március tizenötödike fontos eredménye, hogy a király kinevezte az első független magyar miniszteriumot, ami részben annak az ijedségnek köszönhető, amit Kossuth Lajos ügyes politikája és Petőfi-ekkel együttes fellépése kellett Bécsben. Ugyanakkor az is tény, hogy Pest-Buda nem kezdett forradalmat, csak beleilleszkedett a Népek Tavaszának forradalmi eseménysorozatába – Itália, Párizs és Bécs után a forradalom futótüze ide is elért. A békés forradalmat igaz, szabadságharc követte, de ez a sajátos magyar körülményeknek köszönhető: a Habsburg-dinasztia akkor még nem volt hajlandó elfogadni azokat a játékszabályokat, amelyek 1867-től lehetővé tették az Osztrák-Magyar Monarchia létezését. Más szóval Petőfi-ék forradalma bizonyos tekintetben túl korán jött, – a nemzet még nem volt érett a köztársaságra, sem a király a hatalmi kompromisszumra. Március tizenötödikére az is jellemző, hogy mindössze egyellen politikai foglyot (Táncsicsot) kellett az ifjaknak kiszabadítaniuk – inkább volt tehát ez a nap lel-

kes népünnepély, mint véres napokat előrevetítő forradalom.

A pesti ifjúság dicséretében persze Petőfi-nek volt igaza. De már a krónikák emlegetése utáni két sor túlzás, mégpedig erős: a haza nem volt halálos beteg, ellenkezőleg: igen jól érezte magát, mert úgy látszott, a dolgok haladnak, s a reformkor politikai küzdelmei végre meghozzák régóta várt gyümölcsüket. Megtorlásról szó se volt – Kossuthot Bécs fáklýásmenettel ünnepelte, Petőfi meg arról ír, hogy március 16-án egész Pest-Buda ki volt világítva, azon a napon „példátlan rend és öröm” uralkodott. Egy pillanatra összefogott a nemzet, s ezt az egységet még a budai német polgárok kirekesztő fenntartásai (amelyektől Petőfi eléggé dühbe gurult, mert tagadták egyik hittételét, az "egyenlőséget") sem tudták megbontani vagy komolyan megzavarni.

Hosszan időztem március idusának a leírásával, de akik ismerik 1848 történetét, tudják, hogy szeptemberig, Jellasics támadásáig Magyarországon béke uralkodott, a Batthyány kormány az áprilisi törvények szellemében igyekezett elsimítani a Bécs és Buda közt felmerülő ellentéteket. Ami tehát lényeges: a békés forradalmat nem követte azonnali vérontás, csak akkor kellett fegyvert fognia a magyarságnak, amikor Bécs megkísérelte visszavenni a már kiharcolt és törvényben szentesített jogokat. Ezért adta az amerikai magyar történész Deák István Kossuthról írt angol nyelvű könyvének „The Lawful Revolution”(A törvényes forradalom) címet.

Történelmünkben mindig fontos szerepe volt a jogállamiságnak. Még a forradalmat sürgető Petőfi is ezt írja egyik versében: "Haza csak ott van, hol jog is van!" Március 15-ét tehát úgy is fel lehet fogni, mint drámai kísérletet a népnek a nemzeti jogokba való beemelésére. Varázsvesszővel nem lehet előbűvölni a szabadságot, de a forradalom lehetővé tette az áprilisi törvényeket, azok pedig hitelesítették a szélesebb körű jogegyenlőséget. Az önrendelkezési jog mellett ezt kellett aztán megvédeni a szabadságharcban.

Hasonlítsuk össze 1848 márciusát 1956 októberével. A két forradalom története több hasonlóságot mutat: a budapesti egyetemisták, akik között lengyel-magyar szakos bölcsepszhallgatóként én is ott voltam, tudatosan nyúltak vissza a negyvennyolcas hagyományokhoz. A különbség az volt, hogy az egész megmozdulás tőlünk, az akkor még a Piarista-házban székelő bölcsepszkarról indult és a mérnökhallgatók csak később kapcsolódtak be a tüntetésbe. Megfogalmazták ugyan pontokban ők is, mint a márciusiak, követeléseiket, de nem ők dolgozták ki a felvonulás jelszavait, illetve annak menetrendjét. Ugyanakkor az sem véletlen, hogy az október 23-i nagy diáktüntetés a Petőfi-szobortól indult és a Bem-szobornál találkozott a budai oldalon zajló jelszótlan, néma műegyetemista felvonulással. A két szoboralak jelképes: függetlenséget sugall és szabadságot. Nem csak

Folytatás a 2. oldalon

Határon innen - határon túl

Nemzetközi Vitorlás Szövetség Világjátéka 2006-ban a Fertő tón

A világ minden tájáról érkező vitorlázók mérik össze erejüket Európa legnagyobb síkvidéki taván

A Fertő tó – amely a Garda-tó mellett Európa legszelbiztosabb tava – 2006. május 10–20. között a Világjátékok helyszíne. 60–80 országból 1500 aktív versenyző – közöttük olimpiai, világ- és Európa-bajnokok, valamint női vitorlázók – érkezik Burgenlandba, hogy különböző olimpiai hajóosztályokban küzdjenek meg a világbajnoki címért. Az olimpiai hajóosztályok – úgymint Laser, 470, 49-es, Neil Pryde RS:X – , valamint a csapat és a kéttestű kategória izgalmas versenyeket ígér. A Világjátékokat Ausztria kiemelkedő sporteseményei között tartják számon. 100 ezer vendéget várnak a régióba.

A regatták küzdelmén kívül kísérőprogramok és szárazföldi látnivalók csalogatják emberek ezreit a tópartra. Osztrák és nemzetközi sztárok várják az érdeklődőket, a vitorlázókön kívül a nádépítészet művészei Breitenbrunn/Fertőszéleskúton találkoznak, a homokszobrázok pedig többméteres alkotásokat készítenek Neusiedl am See/Nezsider „homokvidékén”. A sárkányrepülés csillagai Podersdorf//Pátfaluban mutatják be tudásuk legjavát. A gyermekeket és a családokat változatos

program várja Weiden am See/Védenyben. A festői szépségű Ruston Burgenland világhírű borai és a hangversenyekkel tarkított kulturális élet kerül reflektorfénybe. A 11 euróba kerülő napi bérlet tulajdonosát rendszeresített buszjáratok és kompok viszik egyik helyszínról a másikra. Európa legnagyobb síkvidéki tava és környezete ebből a sporteseményből mindenképpen sokat profitál.

A nemzetközi médiajelenlét a „Burgenland” védjegy és a „Fertő tavi régió” reklámértékét rendkívüli mértékben növeli – ez Gerhard Gucher, a Burgenland Tourismus igazgatójának is szilárd meggyőződése. A Nemzetközi Vitorlás Szövetség Világjátéka a „Sportolás összhangban a környezettel és a természettel” jelmondatot viseli, és az a célkitűzése, hogy a leginkább környezetbarát sporteseményné váljon. Ezt a projektet az Európai Regionális Fejlesztési Alap (EFRE) INTERREG közösségi kezdeményezése támogatja.

További információk:
www.worldsailinggames2006.at

A Protestáns Szabadegyetem Rimaszombaton

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem 1971 óta minden évben megrendezésre kerülő Akadémiai Napjait az idén először tartja a Felvidéken, a szlovákiai Rimaszombaton, 2006. május 21-27. között. A tanulmányi héten *Határtalan régiók* programmal kivált az országhatárokon átvéelő – korábban kulturálisan és gazdaságilag összetartozó – területek együttműködésének lehetőségeivel kívánnak foglalkozni, amelyek az Európai Unió tagság által döntő mértékben bővültek.

Neves szlovákiai, magyarországi és nyugat-európai magyar szakemberek foglalkoznak előadások és kerekasztal-beszélgetések formájában a témával, a szlovák és a magyar kormány képviselői az EU regionális filozófiájáról és gyakorlatáról folytatnak párbeszédet. Május 21-én d.u. 4 órakor, a konferencia megnyitása előtt *Csáky Pál*, a Szlovák Köztársaság minisz-

terelnök-helyettese avatja fel Radnóti Miklós szobrát Nemesradnóton. Az 56-os magyar forradalom ötvenedik évfordulójára *Gimes Miklós* „Anyá” c. filmjével emlékeznek, továbbá hangverseny, a kassai magyar színház előadása, *Esterházy Péter* és *Grendel Lajos*, valamint fiatal felvidéki írók irodalmi estje teszi teljessé a kulturális programot.

Az áldozócsütörtöki ökumenikus istentiszteleten *Erdélyi Géza* református püspök hirdeti az ígét és *Joób Olivér* evangélikus lelkész oszt úrvacsorát, a reggeli áhítatokat szlovákiai protestáns lelkészek – és egy ízben *Tarnai Imre* nagyorosi róm. kat. plébános – tartják.

Érdeklődés, jelentkezés (márc. 31-ig):
Demeter Gellért, Hársfa u. 18, II. 25.,
H-1074 Budapest, tel.: (+36) 20 520 1243,
e-mail: demeter.gellert@epmsz.org

VEZETŐSÉGVÁLASZTÓ KÖZGYŰLÉS

27. ALKALOMMAL TARTOTTA MEG 2006. MÁRCIUS 18-ÁN RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉT BÉCSI MAGYAR OTTHONÁBAN AZ AUSZTRIAI MAGYAR EGYESÜLETEK ÉS SZERVEZETEK KÖZPONTI SZÖVETSÉGE. Ezen alkalommal nem csupán közvetlen a Központi Szövetség egyéves tevékenységéről hangoztak el beszámolók, ide értve természetesen a **Bécsi Magyar iskolában** folyó oktatást is, hanem az egyes tag-egyesületek írásbeli jelentései mellett szóban is ismertették munkájukat, nem hallgatva el a nehézségeket sem. A vendégeket, kívülállókat biztosan meglepte vagy legalábbis kellemesen érintette a közgyűlés napirendjének gördülékeny, rutinos lebonyolítása, mindamelltt a nyugodtság, kiegyensúlyozottság kimért hangja.

Pedig mindig tartogathat akár kellemetlen meglepetést is az ausztriai magyarok seregszemlének is mondható összejövetele. Mert valamennyi helyi csoport képviseltette magát, és tapasztalhatta, mennyire hasznos és fontos együvé tartozni, együtt

gondolkodni, közösen tervezni. Még a kételkedők is meggyőződhetnek arról, hogy a Központi Szövetséghez nincs alternatíva. Csakis ennek tudható be, hogy tavaly óta újabb közösséggel, az **Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezettel** nőtt a tagegyesületek száma, ami jelenleg 17-et tesz ki. Ez a tényállás bizonyítja a választott út helyességét, a célkitűzések megvalósításának fontosságát. Kisebbség, különösen a szörványban hosszú távon alig lehet életképes országos szinten szervezett képviselőtestület nélkül. A Központi Szövetség a Burgenlandon kívül működő magyar egyesületeknek mintegy 75–80%-át fogja egybe. Mint befogadó és nem kizáró országos szervezet mindamelltt egyetértésre törekszik, ennek eredményeként a nem tagegyesületek leg-többjével is zavartalan a kapcsolat.

A közgyűlés második felében német nyelven hangzott el beszámoló az ausztriai magyarok, pontosabban a Központi Szövetség és tagegyesületei

FELHÍVÁS

Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége az 1956. október 23-i forradalom 50. évfordulójára kiállítást rendez. A kiállítás egyrészt felidézi a forradalom eseményeit, másrészt – főszállal – a menekülést, fogadtatást, a táboréletet, a kivándorlást, az Ausztriában maradtak kialakuló életét mutatja be. Bemutatásra kerülnek a menekült diákok iskoláikkal, a munkásifjúság, ill. valamennyi társadalmi csoport sorsának alakulása az Ausztriába való beilleszkedésig. A kulturális életet az újonnan alakult egyesületeken keresztül jeleníti meg a kiállítás.

Kérünk mindenkit, akik – különösen a kezdeti időből megőriztek dokumentumokat, fényképeket, használati tárgyakat, ruhadarabokat, az akkori könyv- és újságkiadás termékeit, jelentkezzen a Központi Szövetség címén: Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I, tel./fax: 0043 1/532 60 48 vagy 49; e-mail: Zentralverband@aon.at.

Minden a kiállítás céljaira rendelkezésre bocsátott tárgyat átvételi elismervény ellenében a kiállítás tartamára kölcsönbe átveszünk, majd pedig visszaszolgáltatjuk a tulajdonosoknak.

Köszönettel: a vezetőség

Zanin Katalin kitüntetése

2006. február 18-án „GLOBArt Innovation Award” kitüntetést kapott életművéért. Prof. Mag. **Zanin Katalin**, aki 1948-ban született Budapesten.

Érettségi után Budapesten a **Dr. Pető András Mozgássérült intézetben** dolgozott és tanult.

1977-ben pszichológiát és pedagógiát végzett Bécsben.

1979-ben hozta létre az „**Ich bin O.K.**” („**Rendben vagyok**”) csoportot. Abban az időben elképzelni sem lehetett, hogy mozgássérült személyek a „normális” társadalomhoz tartozhatnak. Az egyesület 150 tagból áll, kik függetlenül attól, hogy mozgássérültek-e vagy sem, együtt dolgoznak.

Prof. Zanin vezetése alatt a céljuk, hogy mozgássérült embereket zenével és táncsal kulturálisan integráljanak. Sok színházi előadást és táncot adtak elő Ausztriában és külföldön. 2001-ben a „Wiener Opernball”-t nyitották meg Renato Zanella művészi vezetésével.

-emma-

A Napló postája

Előző számunkban részletet közöltünk az ún. Gyepes-tanács ítéletéből, amely „*Földes Gábor és társai bűnperében*” hozott ítéletet. Azt írtuk, hogy először kap nyomdafestéket ez a szöveg. Tévedtünk, mint arra Ebinger Endre budapesti lakos, egykori '56-os elítélt hívta fel a figyelmünket. (Hat évre ítéltek a mosonmagyaróvári gimnáziumi tanárt, ebből több mint három évet le is töltött.) Információja szerint az ítélet szövege megjelent a Beszélő 19. számában. Valóban, az összkiadás a 664. oldaltól hozza a teljes szöveget. Tudomásunk szerint *Kis János* közvetítette hajdan az anyagot a Beszélőnek. Nincsen tudomásunk arról, hogy milyen módon került hozzá 1987-ben, az azonban bizonyos, hogy az általunk látott szöveg eredeti volt, Kossuth címeres bélyegzővel lepecsételve...

Böröndi

Két ünnepünk: március és október

Folytatás az 1. oldalról

Sinkovits Imre mondta el a „Tapra magyar!”-t a Petőfi-szobornál, hanem mi is végigharsogtuk-szavaltuk a verset, felfelé vonulva a Bajcsy-Zsilinszky úton: „Esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!” Mint minden fogalom, a „rabság” is relatív – bennünket a szavak együttes kimondása felszabadított. Akkor még nem akartuk megdönteni a „szocializmusnak” csúfolt egypártrendszert, mindössze több jogot kívántunk: emberi jogokat minden magyarnak és nemzeti önrendelkezési jogot a magyarságnak. Mint tudjuk, ezeket a jogokat csak az 1989-90-es rendszerváltással nyerte el végül a nemzet.

Október huszonharmadikát talán úgy fogták majd leírni a jövő történészei, hogy „az események felgyorsultak egy gyengülő, habozó diktatúrában”. Varsó és a lengyel nép útmutatása nélkül talán nem került volna sor a magyar forradalomra, de az, hogy a Magyar Rádiót védő őrség nem úgy viselkedett, mint 1848-ban a helytartótanács, szintén fontos: ellenállása tűzharchoz, majd fegyveres felkeléshez, forradalomhoz vezetett. A szovjet tankok bevetésével csak erősödött a változtatás vágya, s a Nagy Imre által elrendelt fegyverszünet, majd a koalíciós kormány megalakulása megvetette a nemzeti egység alapjait. Nagy Imre sorsa kissé gróf Batthyány Lajoséra emlékeztet: ő magát mindvégig az utolsó törvényes magyar miniszterelnöknek tekintette, ezért is kellett meghalnia. (Kádár szovjet szuronyokra támaszkodó rendszerének legitimációját féltette Nagy Imrétől). Szomorú tény, hogy Batthyányt és Nagy Imrét is olyan bíróság minősítette árulónak, amelyik nem a magyar nemzet, hanem idegen elnyomó hatalom érdekeit szolgálta.

1848-49-ben számos lengyel harcolt Magyarországon, Bem József és Dembinszki mellett ott volt a Wysocki-vezette lengyel légio is, sok lengyel elesett, mások a magyarokkal együtt emigráltak. 1956-ban a lengyelek csak véradással és szavakkal tudtak segíteni: a magyar forradalomról és Nagy Imréről a legtöbb verset talán éppen a lengyelek írták, köztük két azóta Nobel-díjas költő, Czesław Miłosz és Wisława Szymborska. Én most mégis szemtanút idéznék, a korábban kommunista, majd revizionista költőt, a „Költemény felnőttek számára” szerzőjét, Adam Wazykot, aki teljesen véletlenül (bár a Magyar Írószövetség vendégeként) Budapesten tartózkodott 1956. október 23-án. Még tartott a forradalom, amikor valahogy sikerült visszajutnia Varsóba; de én elég közelről láttam őt 23-án a Bem-szobor talpzatán. Emlékezetes verset írt és közölt nem sokkal később az egyik lengyel lapban „Qui tacet clamant” (A hallgatók kiáltanak) címmel: Ebből idézném (saját fordításomban) az utolsó versszakot, amelyben Wazyk a lengyel írók nevében beszél:

*„Mi, lelkiismeret a történelemnek,
Hallgatunk – államérdek ez a néma beszéd.
Hol a felkelők hamván keserű füst terjeng,
A végső mítosz összedől. De Bem emléke ép.”*

Az angoloknak csak egy forradalmuk volt, az 1689-es, amit a „dicsőséges” jelzővel illették. Nekünk kettő is van, amire büszkén, emelt fővel emlékezhethetünk: 1848 és 1956. Ebben a kerek évfordulós évben tiszteljük meg magunkat azzal, hogy mindkettőre széthúzás és kicsinyes gyűlölködés nélkül emlékezzünk.

GÖMÖRI GYÖRGY

**) Az angliai magyarok március 18-án megrendezett londoni megemlékezésen felolvasott ünnepi beszéd szerkesztett változata.*

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat, a Bécsi Napló 2006/ 1. számában közzétett 28.047,06 Euro összeg 2006. március 22-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Ábrahám Mária	40,00	Piroska Ferenc, Ing.	10,00
Aumüller Péter, Dr.	10,00	Platthy György, MR Dr.	50,00
Csaponé-Balassy Csilla, Dr.	15,00	Pogány Géza	20,00
Karsay Péter, Ing.	20,00	Schmidt Erika	25,00
Kelemen Anton	10,00	Szekeres Imre, D.I.	20,00
Kriston Ferenc és Eveline	50,00	Szendey Béla, Dr.	25,00
Magda Szilveszter	20,00	Ullrich Nikolaus	4,00
Németh Z., Dr.	20,00	Virágh Imre, Mag.	20,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 28.406,06 Euro.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenn-tartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett egyben a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Deák Ernő elnök Radda István főtítká, Kántás János pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: PS.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN 00007255731 + 000600000

BORÚRA - DERŰ

Március 18. és 26. között négy alkalommal, telt ház előtt, nagy sikerrel mutatta be a **Felsőőrt Református Olvasókör** **Gúthy László** helyi református lelkész színpadra alkalmazásával **Herényi Bendly János** Borúra-derű c. népszínművét. Az egyszerű hír nagyobb hangsúlyt kap azáltal, hogy nem kevesebb mint 16 személy vállalkozott különböző szerepekre a darabban, további kilenc személy működött közre a sűgástól a zongorakiséretig, vagyis **25-en egészen népes együttes, közösség álltak össze.**

Dr. Gyenge Imre ez irányú örökségét is vállalva **Gúthy László** nem enyhülő izgalommal járadozik azon, hogy a hagyományápoláson túlmenően olyan magyar szívet teremtsen legalább a színházteremben, pontosabban a színpadon, mintha minden zsongorodás és nyelvromlás nélkül kikezdehetlenül élne mindennapjait – természetesen magyar közegben az őrvideki magyar kisebbség.

Ilyenkor jó behunyni a szemet, s a fülnek is csupán a színpad felé szabad hallgatóznia: álomkép ne mozdulj!

ÍGY LÁTJÁK ÉS ÉRTÉKELIK A NYUGAT-EURÓPAI MAGYAROKAT A MAGYARORSZÁGI PÁRTOK

A Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségének (NYEOMSZSZ) elnöksége levélben fordult a magyarországi parlamenti pártok elnökeihez. A levélben emlékeztetnek arra, hogy a magyar nemzet részeként a Nyugaton élő magyarok változatlan érdeklődéssel figyelik Magyarország sorsának alakulását. Figyelmük különösen a parlamenti választások előtt a pártok programjára irányul. A kérdések lényegében mégis a magyar-magyar kapcsolatok egészen sajtáságos (magyarországi – nyugat-európai) kapcsolatokat érintik. A feltett kérdésekre mind a négy parlamenti párt válaszolt. A szövegeket alább szerkesztett változatban a NYEOMSZSZ nyilvánosságra hozza, ezzel is lehetővé téve a megfelelő tájékoztatást, s a magyarországi pártok azon célkitűzéseit és álláspontját, amikből kitűnik, milyen elbírálásban részesülnek és milyen támogatásra számíthatnak a nyugati magyarok.

Könnyebb eligazodás céljából a hét kérdést ismét közzétesszük (szerk.)

1. Pártjuk előtt mennyire ismertek a nyugat-európai szórvány magyarok? A nemzettestben hol jelölik meg helyüket? Hogyan ítélik meg szervezeteik eddigi és jövőbeni tevékenységét?
 - a) Tudásuk, felkészültségük és kapcsolatrendszerük mint szellemi-kulturális, de egyben gazdasági tőkét is jelent Magyarország javára. Vannak-e ezzel kapcsolatosan elképzeléseik, terveik?
 - b) A nyugat-európai szórványok a Kárpát-medencében élő magyar szórványokhoz hasonlóan különösen veszélyeztetett helyzetben vannak. Szükségesnek tartják-e ezen nemzetrészek fennmaradását, pontosabban vannak-e velük kapcsolatosan terveik?
2. Mennyire tartják szükségesnek, hogy a Magyar Köztársaság alkotmányában a többi nemzetrészhez hasonlóan a nyugati szórvány magyarság is tételelesen szerepeljen?
3. Tervezik-e olyan állampolgársági törvény megalkotását ill. a meglévő olyan mérvű módosítását, amely kimondja, „magyar állampolgárságot minden magyarnak”?
4. Tervezik-e a választási törvény kiegészítését, amelynek értelmében lehetővé válna a Magyar Köztársaság határain kívül élő magyar állampolgársággal rendelkező személyek választási jogának biztosítása (pl. levélbeni szavazás az illető magyar képviselőtöreként)?
5. Az eddigi támogatási rendszabályok jobbra nem érintik a nyugati szórvány magyarok szervezeteinek hathatós és folyamatos támogatását. Emiatt, de a szükséges kapcsolattartás miatt is vannak-e elképzeléseik olyan pártokon felül álló (tehát nem kormány) intézmény létrehozására, amely az említett célokat szolgálná?
6. Mennyiben járulnak hozzá a MÁÉRT további erősítéséhez, történetesen a nyugati magyarság kontinentális szervezeteinek bevonásával, pontosabban tényleges tagságuk elismerésével struktúrájának további kiépítéséhez?
7. A magyar szórványok fennmaradása nem utolsósorban a többségi államok velük szemben megnyilvánuló bánásmódjától is függ. Milyen mértékben vállalják esetenként az egyes államokban élő magyar szórványok identitásuk megőrzéséért kifejtett törekvéseinek felkarolását az illető kormányok felé?

MSZP

A Magyar Szocialista Párt az európai baloldali értékek pártja, büszke arra, hogy ezeket meg tudja valósítani a kormányzásban. Büszke arra a sikeres megújulásra, melynek elvi alapja az új magyar szociáldemokrácia programja. Meggyőződés, hogy ez hasznára van a Magyar Köztársaság minden polgára számára. Végig akarjuk vinni az igazságos, *Új Magyarország* megteremtésének programját. Azt akarjuk, hogy Magyarország olyan hely legyen, ahol mindenkinek jobb az élete. Ezért dolgozunk, ezért kívánunk tenni a jövőben is:

A Magyar Szocialista Párt a tudásában, kultúrájában bízó sikeres és versenyképes nemzet megteremtéséhez kíván hozzájárulni. A magyarság jövőjét az európai együttműködés keretei között, a demokratikus értékek tisztelete, a kulturális és nyelvi sokszínűség, a felzárkózás és szolidaritás alapján gondoljuk biztosítotttnak.

Az állami és a nemzeti célok nem egymást kizáró, hanem egymást erősítő tényezők. Meggyőződésünk, hogy a Magyar Köztársaság sikerei a nemzet sikerei is lesznek.

A Magyar Szocialista Párt kezdeményezője és végrehajtója volt a nemzetpolitikai fordulatnak. A magyarságot nyelvi - kulturális azonosság, hagyományok és történelmi sorsközösség alapján egymás iránt felelősséget érző közösségnek tekinti tagjai lakóhelyétől, állampolgárságától függetlenül. A nemzeti identitáshoz való jog alapvető emberi jog, melynek megváltása nem járhat hátrányos megkülönböztetéssel.

A Nyugat-Európában élő magyarok az anyaországtól való legtöbbször kényszerű elválás után is tiszteletre méltó erőfeszítéseket tettek az anyanyelv megőrzésére, a magyar kultúra ápolására, őszintén vágytak a kapcsolatok fenntartására a szülőfölddel, az otthon maradt rokonokkal, barátokkal, ismerősökkel. E törekvések és vágyak teljesülését hosszú időn keresztül mesterséges gátak akadályozták. A rendszerváltás e tekintetben is gyökeres változást hozott, a nemzeti összetartozás érzése elemi erővel talált utat magának.

A Magyar Szocialista Párt elkötelezett támogatója a világban élő magyarokat összekötő szálak erősítésének. Magyarország 2004. május 1-jén megvalósult teljes jogú tagsága az Európai Unióban új lehetőségeket nyitott meg. A kapcsolatok ápolásának nincsenek akadályai, a technikai fejlődés a tájékozódás és az együttműködés korábban nem ismert lehetőségeit teszi elérhetővé.

Az új körülmények az identitás ápolását és erősítését a szórványmagyság számára is valóságos lehetőségeként kínálják. A 2004-ben elindított e-Magyarország program keretében ma már több száz határon túli kistélelülésen, szórványvidéken működik közösségi internet központ. A program további fejlesztése során, néhány éven belül létre fog jönni a virtuális magyar tér a nyelv és kultúra ápolásához szükséges tartalommal, a kapcsolattartáshoz, közös munkához szükséges programokkal.

A Magyar Szocialista Párt nem hiszi magáról, hogy kezében tartaná minden probléma megoldásának kulcsát. Nem hiszi, hogy feladata lenne akár idehaza, akár a határokon túl mások helyett gondolkodni, dönteni. A nyugati szórványmagyság jövője az ott élő emberek szívében, fejében és kezében van. A mi felelősségünk, hogy legyen esély a nemzeti identitás megőrzésére, legyen nyitottság a partnerségre.

Együttműködő partnerként ismeri el a nyugat-európai és a tengerentúli szervezetek szövetségeit.

A MÁÉRT munkájában a kárpát-medencei magyar szervezeteken túl érdemi jelenlétet kell biztosítani a távolabb élő magyar közösségeknek is. A MÁÉRT

szervezete és működése ebben az irányban fejleszthető, a felső szintű csúcstalálkozók mellett a szakbizottságok folyamatos munkáját is biztosítani kell.

A Magyar Szocialista Párt továbbra is támogatja, hogy a támogatáspolitikai célok és döntések közös elhatározással születessenek meg. Ebben a tekintetben jó példának tekinti a Szülőföld Alap működését, ahol előbb a támogatási prioritások meghatározása, majd a pályázatok kiírása is közös döntéssel történik.

Ami az állampolgárság kérdését illeti, látni kell, hogy Európában szinte sehol sem esnek egybe a nemzetek és az államok határai. Európa a régiók kontinense, s a jövőben ez egyre inkább meghatározó tény lesz. Új perspektívába került az állampolgárság intézménye. Magyarországon két egymással versengő álláspont van jelen. Az egyik álláspont szerint az állampolgárság joga és lehetősége a történelmi, nemzeti összetartozásból fakad, a történelmi, nemzeti örökség folyamánya. A másik álláspont azt ismeri fel, hogy a történelmi, nemzeti létezés és az alkotmányában megtestesülő köztársaság nem teljesen fedi egymást. Az állampolgárság aktív és cselekvő viszony a polgár és a köztársaság között, írott jogok és kötelezettségek szabályozott együttműködési bázisán valósul meg.

Magyarországon az utóbbi álláspont képviselői jelentős többségben voltak és vannak. Amellett érveltek, hogy a határon túl élő magyarságot viselt felelősség tartalma és intézményei az állampolgársági kötelektől függetlenek.

A 2004 tavaszán tett népszavazási kezdeményezés azt célozta, hogy mindenki, aki magyarnak vallja magát - éljen határon belül vagy kívül automatikusan, minden egyéb feltételt vizsgálata nélkül, és minden egyéb követelmény támasztása nélkül kapjon magyar állampolgárságot. A 2005. december 5-i népszavazás az alacsony részvétel, illetve az igen és a nem szavazatok csaknem egyenlő eloszlása miatt nem volt eredményes. Ezért a korábbi szabályozás hatályban maradt.

Ettől persze a politikai vita nem jutott nyugvópontra. Ráadásul a vita sok tekintetben még mélyebé vált, és az elmúlt időszakban a "jó magyar", "rossz magyar" leegyszerűsített kérdésévé silányult. Hazafiként és demokratiként a kérdések ilyen feltételelt elutasítom. Azt gondolom, hogy demokratiként is és hazafiként is ahhoz kell, hogy ragaszkodjunk, hogy a közös nemzeti célok eléréséhez szolgáló utak keresésében a szabad és nyílt véleményalkotás joga az alkotmányos keretek között mindenkit megillet.

A Magyar Szocialista Párt az Európában lezajlott politikai-társadalmi fejlődés alapján - nem mellékesen a magyar jogi hagyományokkal is egyezően - azt vallja, hogy a nemzethez tartozás, a nemzetpolgárság az állampolgársági kötelektől függetlenül létezik, s ennek fordítottjaként az állampolgársági kötelek önmagában nem teremti meg a nemzeti összetartozás érzését. A nemzeti identitás őrzéséhez, az anyanyelv gyakorlásához, a nemzeti kultúra ápolásához, a nemzeti közösségek közötti kapcsolatok fenntartásához való jog biztosítása a mai és a jövő-

Amennyiben a választások után a Fidesznek lesz alkalmja meghatározni a Magyar Köztársaság politikáját, a hangsúlyt az összetartozásra és az együttműködésre szeretnénk helyezni. Azt értjük ezen, hogy a határon túli magyarság szervezeteit legyen szó akár Kárpát-medencei, akár nyugati szervezetekről - egyenrangú partnernek tekintjük, és egyenrangú tárgyalófelekként szeretnénk megvitatni közös dolgainkat.

Az Európai Unióban és a globalizálódó világban eltűnik a határok jelentősége, és egyszerre kerülnek előtérbe az egész világot behálózó tudás és vállalkozás alapú kapcsolatok, ill. a helyi és regionális közösségek. Mindez alapvetően megváltoztatja a mi helyzetünket is: a világban szétszóródott, ill. a Kárpát-medencében szétagoltságban élő magyarság hátrányai előnnyé változtathatók. Ehhez azonban mindenekelőtt szemléletváltásra van szükség: a magyar kormány ne hátrányt, ne tehetetlét lásson a határon túli magyarokban, hanem előnyt és kiaknázandó lehetőséget.

Magyarország gazdasági felemelkedésének egyik záloga a Kárpát-medencei gazdasági együttműködés, amely gazdaságilag előnyös mind Magyarországnak, mind a határon túli magyaroknak, mind pedig az érintett, Magyarországal szomszédos országok többségi nemzeteinek. Ez az együttműködés akkor lehet sikeres, ha ki tudja használni az Európai Unió által teremtett együttműködési lehetőségeket és forrásokat. Tudásuk, tapasztalataik és mindenekelőtt kapcsolatrendszerük által a nyugat-európai magyarok is részt vehetnek ebben az együttműködésben.

A vállalkozások számára is ugyanis legfontosabb a biztonság és a stabil piac, amelyet leginkább a jól ismert kulturális és nyelvi közeg által lehet meg-alapozni.

A nyugati magyarok a múltban is sokat tettek a kisebbségi jogok nemzetközi elismertetéséért és a magyar jogséremlmek orvoslásáért. A kommunista diktatúra alatt ez a feladat kizárólag rájuk - Önökre - hárult, ők - Önök - voltak a magyar szabadság és demokrácia letéteményesei és egyedüli képviselői a nagyvilágban.

beni európai keretek között garancia a nemzeti re-integráció megvalósítására. Az európai állampolgárság a megfelelő eszköz a több állam polgáraként élő magyarság tagjainak egymásra találásához.

A Magyar Szocialista Párt kezdeményezője és szorgalmazója annak, hogy a Magyar Köztársaság Alkotmánya egészüljön ki a határon túli magyarok jogállására vonatkozó bekezdéssel, legyen egyértelműbb és pontosabb a nemzethez való tartozás joga és az ezzel járó kötelezettség. E tekintetben, a világban élő magyarok, a kárpát-medencei, a nyugati és a tengerentúli magyarság tagjai egyenjogúak. E törekvésünk első jeleként a 2005-ben elfogadott „Szülőföld” törvényt már valamennyi szomszédos ország magyarságát - tehát az ausztriai magyarságot is - azonos jogokkal ruházza fel. Ez az út vezethet el az állampolgársági viszonyok történelmi okokból különösen kusza és bonyolult problémájának meghaladásához.

Magyarország és a környező országok már bekövetkezett, ill. küszöbön álló európai uniós csatlakozásával új lehetőségek nyílnak a kisebbségvédelem terén is. Az Uniónak ugyan nincs átfogó jogi szabályozása a nemzeti kisebbségek jogaira, de közös fellépéssel - Magyarország, a Kárpát-medencei magyar közösségek és a nyugat-európai magyar szervezetek - komoly eredményeket érhetünk el.

Ennél is fontosabb azonban, ami már létezik az EU-ban: a működő autonómiák gyakorlata. Elfogadhatatlan számunkra, hogy az Európai Unióban a nemzeti kisebbségi közösségek tekintetében ketős mércét alkalmazzanak. Ha a „rég” Európában lehetséges, hogy a nemzeti kisebbségi közösségek helyzetét kulturális és területi autonómiák révén rendezzék, ez az autonómia az „új” európai magyar kisebbségi közösségek számára is lehetséges kell legyen.

Az új kormánynak rendeznie kell a magyar állampolgárság kiterjesztésének kérdését. A magyar állampolgársághoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek Magyarországon egymásba fonódnak a magyarországi lakhelyhez kapcsolódó jogokkal és kötelezettségekkel. Szükség van a magyar állampolgárság jogintézményének felülvizsgálatára és átalakítására, melynek során szét kell választani a magyarországi lakóhelyhez és az oszthatatlan magyar állampolgársághoz fűződő jogosítványokat. Az Európai Unióban munkát vállaló, akárcsak a világ más tájain élő magyar állampolgárok számára lehetővé kell tenni, hogy korlátozások nélkül gyakorolhassák állampolgári jogaikat. Az állampolgársági jogintézmény átalakításának a Magyarországgal szomszédos államokban élő, ill. az ezekből az államokból nem Magyarországra kivándorolt magyarokat is érintenie kell, amennyiben lakhelyüktől függetlenül a magyar állampolgárság őket is megilleti. Ez által megszűnne az a tarthatatlan állapot, amely a nyugaton együtt élő magyarok között tesz különbséget aszerint, hogy honnan vándoroltak ki.

Az új kormánynak tehát nagyon sok teendője lesz nemzetpolitikai téren is. Annak érdekében, hogy ezekre a kérdésekre megtaláljuk azokat a válaszokat, amelyek kielégítik a leginkább érdekelteteket, a határon túli magyarokat, szükséges, hogy működteszük a magyar-magyar párbeszéd fórumait (pl. MÁÉRT), amelyeken közösen, egyenrangú partnerekként tárgyalva kereshetjük a megoldásokat.

Fontosnak tartjuk egy brüsszeli lobb iroda működtetését is, hogy a határon túli magyar szervezetek érdekképviselője közvetlenül megjelenhessen az Európai Unió fórumain.

NÉMETH ZSOLT

A Magyar Szocialista Párt támogatta az Alkotmány 2004. május 1-jén hatályba lépett módosítását annak érdekében, hogy az országgyűlési képviselők választásán a Magyar Köztársaságban lakóhellyel rendelkező minden nagykorú magyar állampolgárt megillessen választás és a választhatóság joga. A külföldön tartózkodó, választójoggal rendelkező állampolgárok a Magyar Köztársaság külképviseletein adhatják le szavazatukat. Az a választópolgár élhet választójogával, aki a szavazást megelőzően, a törvényben megállapított határidőig kéri a külképviseleti névjegyzékbe történő felvételét. Természetesen ezzel egyidejűleg törölni kell a magyarországi névjegyzékből, így Magyarországon választójogával nem élhet. Ezzel a szabályozással azonos gyakorlatot folytat számos más európai ország, s úgy gondoljuk, hogy ez megfelel az anyaországban élők és a határokon kívül élők eltérő élethelyzetéből fakadó érdekeknek.

HILLER ISTVÁN

ÍGY LÁTJÁK ÉS ÉRTÉKELIK A NYUGAT-EURÓPAI MAGYAROKAT A MAGYARORSZÁGI PÁRTOK

Folytatás a 3. oldalról

SZDSZ

1. Lódítanánk, ha azt állítanánk, hogy ismertek a nyugat-európai magyar szervezetek. Néha egy-egy képviselőjük megjelent a MÁÉRT-on, de nem volt soha sem világos, hogy valójában mekkora támogatottság - ha tetszik: legitimáció - van mögöttük. Mind a nemzettestben elfoglalt helyüket, mind tevékenységüket illetően a véleményem az, hogy mindkettő alapvetően rajtuk múlik. Amennyiben kellő aktivitással, értelmes, higgadt politikai agendval meg tudnak jelenni a magyarországi politikai téren, az hozzá fog járulni ahhoz, hogy Magyarországon fontos politikai szereplőnek tartsák. A nyugat-európai magyarok más helyzetből nézik a magyarság problémáit, mint az elszakított területen élő magyarok, a problémáik és a tapasztalataik is eltérőek. Én személy szerint nagyörömmel venném, ha példát mutatójának abban, hogy a múltba fordulás helyett az Európai Unió Magyarországa sikerének a kiteljesítése a politika valódi célja.

Tisztában vagyok azzal, hogy Nyugat-Európában a magyar kisebbségként való lét sokkal nehezebb, mint a Kárpát-medencében, hiszen egymástól távol, kis közösségekben - ha egyáltalán - élnek a többségi nemzetben. Nagyon jó lenne, ha a kulturális és egyéb kötődésük fennmaradna, még inkább erősödne. Ám meglehetősen borúlátó vagyok abban a tekintetben, hogy a magyar állam mit tudna ebben tenni. A költségvetés szegény, és aligha hiszem, hogy az amúgy fontos gesztusokon túl anyagilag jelentős összeggel tudna hozzájárulni a nyugat-európai magyarság kötődésének erősödéséhez. Ha visszatérhetek az V. pont alatti kérdésekre, úgy vélem, hogy a tehetősebb vállalkozó magyarok minden állami beavatkozás nélkül is vállalkoznak Magyarországon, és ez örömteli. Ám eszembe jut az is, hogy azok a magyarok, akik tehetősebbek, vajon miként tudnak maguk is hozzájárulni a nyugat-eu-

rópai magyar közösségek magyarságtudatának erősítéséhez?

2. Nem tartjuk fontosnak, megítélésünk szerint az alkotmány alapvetően nem is erre való. Történelmi okok miatt érthető az alkotmány utalása a határon túli magyarságra, ám nem ismerünk olyan alkotmányt (ettől még persze lehet ilyen), amely az ország határain túl élő, de kulturálisan a nemzethez tartozó etnikumot felsorolná.

3. Nem.

4. Nem. Alapvető elvünk fennmarad, hogy továbbra is a Magyarországon állandó lakhellyel rendelkező állampolgárok szavazzanak.

5. A Szabad Demokraták Szövetsége a kisebb, olcsóbb állam híve, ezért új intézmény felállítását az adófizetők pénzén nem támogatjuk.

6. Egyetértünk azzal, hogy a MÁÉRT minél színesebb legyen, és minden magyar legitimációval rendelkező szervezet részt vegyen a munkájában. Ám azt is fontosnak tartjuk, hogy a Magyarország határain túl élő magyarok helyzete ne váljék belpolitikai csaták áldozatává. A MÁÉRT-ra vissza kell adni a megalakulását követően fennállt szerepét, mely szerint döntéseit konszenzussal hozza. Erre sajnos a posztreferendumi időszakban vajmi csekély esélyt látunk.

7. Felvállaljuk, csakúgy, mint eddig. Törekvéseinkhez azonban a többségi nemzetet és annak vezetőit megnyerni kívánjuk, tehát nem vagyunk hívei az erőszakoskodó, egyoldalú lépéseket tartalmazó politikának, mert az a tapasztalatunk, hogy ezek növelik a konfliktust a többségi nemzet és a kisebbségek között. Kíváncsún tartjuk, hogy a kisebbségi konfliktust a lehetőség szerint bilaterális fórumok helyett multilaterális síkra tereljük. Ez fáradtságosabb, ám célravezetőbb, mert szövetségekkel többre megyünk, mint egyedül.

(Eörsi Máttyás)

Galambok és héják

A harmincas években **Chamberlain** volt az európai főgalamb, mindenáron kereste a békés kiegyezést Hitlerrel. München 1938. Megbukott. A héjákhöz tartozó **Churchill** viszont sikeres volt háborús politikájával.

A nyolcvanas évek elején nagyon megrettenetek az európai galambok („békepolitikusk”), főleg Nyugatnémetországban az ún. NATO utófégyverkezés terve miatt. Az akkori főgalamb, a ma is aktív **Lafontaine** az atomháború rémével ijesztgette a százezrével NATO ellen demonstráló híveit. De a nyugati héják, **Reagen** és **Schmidt** nyugatnémet kancellár mégis megvalósította a NATO utófégyverkezési programját.

Nem lett háború, helyette csoda történt: felröppent az égre a szovjet történelem első galambja, **Gorbacsov**. A következményeket jól ismerjük, de sokan még ma sem tudják vagy akar-

ják belátni, hogy a szovjet galambot a nyugati héják termelték ki.

Napjainkban megint nagy a nyüzsgés a légterben: az iráni légtérter héják népesítik be. A médiákban naponta röptetik gúnyrakétákat a nyugati dekadencia ellen, mint egykor a „Stürmer”. S a főhéja, az iráni államvezető naponta átkozza el a nyugati demokráciát, mint a cionizmus csatlósát. Újabb „Mein Kampf”?

Nyugaton ezúttal is torzalkodnak a galambok és a héják. A nyugat kártyái, vagyis a *mi* kártyáink nem állnának rosszul, ha Amerika nem vesztette volna el *erkölcsi* szerepét, morális kompetenciáját. Ezt a szerepet talán ma átvehetné Európa, az Európai Unió a NATO mellett.

S újabb csoda történhetne: Magyarország - ezúttal történelme során első ízben - a megfelelő, a jó helyen állna egy világkonfliktusban.

DR. BEZERÉDI ZOLTÁN

KELLEMES (UNIÓS) UTAZÁST!

A sietség ellenére szöveget ült a fejembe a jegyváltásnál a Budapestre szóló jegy összege: 73,40 Euro. Aztán nem törődve vele felszálltam a vonatra. Az indulásra várva nézelődés közben a bekukkantó kálauz a szokástól eltérően nem egy, hanem két „vonatkísérőt” is lelt, bár egyedül ültem a fülkében.

Tulajdonképpen az érdekelt, mikorra ér a vonat az egyes állomásokra, ezért vettem kezembe a hajtogatott utikalauzt, a helyzetből adódóan azonban tüzetesen szemügyre vettem az egész szöveget. Először is a Lehár EC-ről lévén szó, megtudható belőle nem csupán németül, hanem angolul is, ki volt az 1870. április 30-án született zeneszerző, az megsemm egészen, mivel a foglalkozása megjelölése helyett az olvasható róla, mi által tett szert a Prágában végzett konzervatórium után világhírnévre. Zenéjében mindazonáltal sláv, bécsi és francia elemek ötvöződnek...

Sokkal fontosabbnak tűnt ellenben, mi minden kényelemmel állnak az Osztrák Szövetségi Vasutak az utazók rendelkezésére. A II. osztályon például van áramcsatlakozás, hogy ki-kik használhassa „laptop”-nak nevezett szövegszerkesztőjét. Aztán az egyes nagyterű vagonoknak van nemdohányzó részlegük. Lehet üvegfallal védett helyről kedvezően „mobilozni”, de külön női szakaszon is lehet helyet foglalni. Nem is beszélve arról, hogy a kismamák szoptatásra

szabadon használhatják az arra kijelölt részleget.

Az I. osztály egyenesen tízig jut el a kényelmet szolgáló kedvezményes felsorolásában. Eltekintve attól, hogy emitt már minden férőhelynek külön áram csatlakozása van, és persze elegáns bőrüléseken helyezheti kényelembe magát az utas, egyben újságok és magazinok is állnak rendelkezésére ingyen; természetesen külön rendel-felkérőszolgálat is van, meg hát – ugyebár itt utaznak a vagyonosabbak – érték-tárgyaikat letétbe helyezhetik megőrzésre a kálauznál. Az egymástól nagyobb távolságra elhelyezett négy személyes részlegek további kényelmet jelentenek, amit aztán eleve az élvezet szintjére emel, hogy a személyzet itallal üdvözlő a felszállót. Ezen a ponton ugyan kicsinyessé sikeredett a választék, pezsgő vagy netán tömény szesz helyett be kell érni narancsléval vagy ásványvízzel, de ilyen hosszú felsoroláskor ez már aligha mérvadó.

Immerhin! mondaná az átlagpolgár, ha természetesen német ajkú vagy bírja a német nyelvet (legalábbis feltehetően), hogy a kedvezmények csakis ilyen utasokra vonatkoznak. Mindenesetre tömegszolgáltatás mentesen át lehet szunyókálni az utat Budapestig, lehet olvasni, „mobilozni” vagy éppenséggel „leptopolni”.

Ennyi kedvezmény hatása alatt ad acta tetem a jegy árát, ellenben a jegyet megőriztem,

1. A Magyar Demokrata Fórum politikai identitásának kezdetektől máig - kormányzati és ellenzéki időszaikában egyaránt - eszmeileg és tematikailag is meghatározó eleme, szerves része a magyar nemzeti közösség egységének gondolata. Az ebből fakadó teendőket a magyarság egyes konkrét politikai-kisebbségvédelmi, demográfiai, oktatási, kulturális-tudományos ügyeivel való foglalkozás, a jövőért és megmaradásért érzett erkölcsi és politikai felelősség vállalása jelenti számunkra. Antall József óta ezt a külhonban élő magyar nemzeti közösségekkel kapcsolatos komplex, ám szerteágazó tevékenységet nevezzük nemzetpolitikának.

Amikor „határon túli magyarokról” beszélünk, sohasem csupán a Kárpát-medencében élő, őshonos, de elszakított magyar nemzeti közösségekre gondolunk, hanem a világ egész magyarságára Ausztráliától az Egyesült Államokig, értelemszerűen a nyugat-európai magyarság szóránközösségeire is.

Az Európa-szerte élő, mintegy 350 ezer honfitársunkat mi is a magyarság „követeinek” tekintjük, akiknek „külön” helyét ily módon fölöslegesnek tartjuk megjelölni, lévén, hogy mindnyájan tagjai, természetes részei az egységes magyar nemzetnek. Nekik mással nem pótolható, különleges szerepük lehetne nemcsak a magyar nemzet- és országhép kedvező alakításában, hanem az átgondolt nemzeti feladatmegosztás területén is.

Az MDF egész tagságában, szimpatizánsi körében és a párt vezetői, politikusai között is igen nagy számban vannak olyanok, akik a nyugat-európai magyarság ügyeiben *vagy* maguk is családjilag érdekeltek, *vagy* több évtizedes személyes kapcsolatban állnak Nyugaton élő írókkal, történészekkel, de orvosokkal, papokkal és műszaki emberekkel is.

Az MDF az a politikai erő, amelyben, mint pártban is a legismertebbek a nyugati magyarság létkérdései, és amelyik létrejötte óta következetesen képviseli a magyar egység gondolatát akkor is, ha ebből belpolitikai hátránya származik.

Természetesnek tartjuk, hogy az európai polgári demokráciákban élő, *vagy* már ott született honfitársak tudása és tevékenysége különleges szellemi és gazdasági, főként pedig kapcsolati tőkét jelenthet az egész nemzetnek, ez azonban még mindig sokkal inkább csupán lehetőség, mintsem valóság.

A hatékonyabb „bekapcsolás”, a bekapcsolódás lehetőségét a sokat hangoztatott alapelvek tisztázása - és azok közös elfogadása - után lehet, és kell intézményesíteni. Nem feltétlenül újabb kormányzati intézmények, testületek, bizottságok létrehozásával, hanem olyan szellemű, általános nemzetpolitikai gyakorlat meghonosításával, amely az állam intézményrendszerétől a civil (alapítványi stb.) szférán át a parlamentig terjed. A mondottak nem csupán a Külügyminisztériumra és a Határon Túli Magyarok Hivatalára, hanem a kormányzat egészére: az oktatás, a kultúra, a gazdaság, a területfejlesztés, az idegenforgalom és más területek intézményeire is vonatkoznak. Hatékony és áttekinthető kapcsolatrendszer kell tehát, a jelenlegi, nagyrészt önfeláldozó, passzív státusz munka és politikai ráolvasás mindennapos gyakorlata helyett.

A nyugat-európai szóránközösség fennmaradását veszélyeztető körülmények ellensúlyozása más felfogást, más feladatokat, és a feladatok ellátása érdekében más erőforrásokat igényel, mint a nemzeti kisebbségben élő, szomszédos szóránközösségek támogatása.

Ezen a területen Magyarországnak, ha nem is kizárólag, de eminensen kulturális teendői vannak.

2. Az ehhez szükséges alkotmánymódosításra ma semmi esély. Valószínű, hogy a választások után csekély parlamenti többségű kormánykoalíció áll majd szemben erős ellenzékkel, ahhoz a konszenzushoz tehát, amellyel az alkotmány módosítása lehetséges, továbbra is széles körű politikai egyetértésre lesz szükség, olyan kompromisszumkészre, amelynek ma nincs nyoma.

míg nem tiszta véletlenül korábbi vasúti jegyre bukkantam, méghozzá ugyanazon Bécs-Budapest szakaszra szolt, ellenben a Euró bevezetése évéből 2002. július 16-ról. Akkortájt vasúti jegy birtokában igénybe lehetett venni mindkét esetben, történetesen Budapestén a tömegközlekedési eszközöket. Ez természetesen már kiement a divatból. Istenem, nem lehet még ezt is elvárni akkor, amikor az ember bőrülésben szürkölheti az ásványvizet. Bárhogyan is illesztgetem egymáshoz a jegyeket, nem sikerült megnyugtató magam a felfedezés láttán: az akkori 45,80 Eurós ár 2006 januárjáig 73,40 Euróra szokott: a különbözet 27,60 Euró, több mint 60 százalék három és fél év alatt..

amelynek ma sajnos nincsen nyoma.

Az eddigi, előzetes tárgyalások során az MDF írásban is többször kifejtette, hogy szükségesnek tartja az egységes magyar nemzetről szóló paragrafusok fölvetését, még pedig úgy, ahogy az kezdetben körvonalazódott. Amennyiben a választások után lehetőség nyílik arra, hogy a parlamenti pártok között megegyezés születhessen az elszakított nemzetrészek és szóránközösségek felsorolásáról, az MDF támogatni fogja.

3. Igen, a külhoni állampolgárság intézményének létrehozása az MDF programjában is szerepel. Ennek tartalma a magyarországi adózás kötelezettségét és a magyarországi lakóhely nélküli szavazati jogot leszámítva, az Európai Unió elvei és gyakorlat szerint megvalósítható.

Amíg azonban sem a magyar politikai elit, sem a társadalom túlnyomó nagy része nem képes különbséget tenni a *politikai* nemzet és a *kulturális* nemzet fogalma között - amint azt a 2005. december 5-i népszavazás is megmutatta -, addig két felfogás áll szemben egymással.

A „kizárólagos” állampolgárság doktrínája (egyféle állampolgárság van, aki azzal rendelkezik, minden joggal rendelkezik, nincsen más alternatíva), és a más európai megoldást keresők, így az MDF felfogása is, amely a külhoni állampolgárságot tartja elfogadhatónak.

4. Igen, a Magyarország határain kívül élő, magyar állampolgársággal rendelkező személyek választójogának szabad gyakorlása az MDF program-pontja.

5. A kérdésben foglalt tömör helyzetleírás szomorúan pontos, hiszen sem hatékony, sem folyamatos kulturális támogatásokról nem beszélhetünk. E szerteágazó feladatkör módszeres végiggondolása, a nyugati magyar szervezetekkel való egyeztetése, majd gördülékeny ellátása állami feladat, amely a Határon Túli Magyarok Hivatalának, mint kormányzati szervnek kell, hogy a teendője legyen - a lehető legszorosabb munkamegosztásban, koordinációban a hazai és külföldi magyar, nem kormányzati szervezetekkel.

6. A Magyar Állandó Értekezlet - annak ellenére, hogy ez a testület az összmagyarság legmagasabb szintű intézményesült fóruma - már régóta működésképtelen.

Az MDF ezért iktatta programjába a MÁÉRT használatatlan reformját, amelynek a három oldal - a világ magyarságának szervezetei, a kormányoldal és a magyarországi parlamenti pártok - módosítására éppúgy ki kell terjednie, mint a szakbizottsági struktúrára, az Értekezlet saját szervezeti és működési szabályzatának megalkotására, valamint szigorú eljárási rendjének megállapítására. A gyökeres intézményi reform célja, hogy a világszerte, tehát a Nyugat-Európában élő magyar közösségek képviselői is arányosabb legyen, amellyel, hogy az Értekezlet a magyarországi belpolitikai küzdelmek „nemzeti” terepe helyett olyan testület lehessen, amelyik a valódi nemzeti érdekegyeztetés csúcspontjára, a nemzetpolitika csak a magyar parlamentnek alárendelt valódi műhelye, megfelelő háttérrel.

7. Miután a kollektív kisebbségi jogok nemcsak az Unióban, de világszerte sem kodifikáltak (a „népcsoport”-jogok gyakorlati érvényesülése sem mindenütt kielégítő), az MDF a szubszidiaritás, az önkormányzatok és az unió regionalizmus elveit követve, EU-tagként szorgalmazza Magyarország szükséges multilaterális és kétoldalú diplomáciai fellépését, határozott nemzeti érdekérvényesítést követve.

A magyar kormányoknak az európai szóránközösség védelmére irányuló külpolitikai, diplomáciai tevékenysége és törekvéseinek felkarolása a segítség „másik ága” - az, amelyikkel az anyaország nyújtotta kulturális támogatást kell kiegészíteni.

CSAPODY MIKLÓS

Már az Euró bevezetésekor mintegy 34 százalékos átváltási különbözetet suttoztak a rossz nyelvek, azaz vele azonos áremelkedést. Divatba is jött az új pénz nem gunyoros Teuro, »dráguló« megnevezése.

Emelkednek az árak, nő a munkanélküliség, s ha ez így folytatódik, az emberek inkább leszoknak a vasúti utazásról, amiről többek között félig, sőt szinte teljesen üres vasúti kocsik árulkodnak. Fontos, hogy a leleményes Osztrák Szövetségi Vasutak kellő csomagolásban nyújtják a drágulást. Nem ártana az italokhoz hozzávenni a keserűvizet is, igaz, ez már más árkategóriába tartozik.

PEREGRINUS

A „nemzet” fogalma

dokumentum

Európa Tanács – Parlamenti Közgyűlés 1735 (2006) sz. Ajánlás¹

1. 2003-ban a Parlamenti Közgyűlés megvitatta a nemzeti kisebbségek számára az anya-államok által biztosított kedvezményes bánásmód kérdését, a Szomszédos államokban élő magyarokról* szülő, 2001. június 19-i magyar törvény fényében. A magyar törvénnyel összefüggésben, amely preambulumában meghatározza a „nemzet” fogalmát, a Közgyűlés az 1335 (2003) sz. Határozatban megjegyezte, hogy a mai napig „nincsen Európában általánosan elfogadott jogi definíciója a 'nemzet' fogalmának”.

2. Annak tudatában, hogy szükséges pontosítani azt az alkotmányokban, illetve hatályos jogszabályokban használatos terminológiát, amely lefedi a különböző államokban élő állampolgárok közötti etnikai, nyelvi és kulturális kapcsolatokat, különösen a „nemzet” szó használatát és a speciális történelmi vagy politikai kontextussal való összefüggéseket, a Közgyűlés megvizsgálta, hogy a nemzet fogalma – ahol helyénvaló egy újragondolt és modernizált fogalom – segíthet-e és hogyan a nemzeti kisebbségek, illetve jogaik kérdésének megközelítésében a XXI. századi Európában.

3. Egy olyan tanulmányban, amely a nemzet fogalmáról és európai használatáról készült, és amely 35 ország parlamenti delegációja által kitöltött kérdőív adatain, illetve a Jogi és Emberi Jogi Bizottság által Berlinben, 2004. június 7-én szervezett meghallgatáson a jog- és politikatudomány szakértői részéről elhangzott nyilatkozatokon alapult, a Jogi és Emberi Jogi Bizottság megállapította, hogy nehéz, csaknem lehetetlen a nemzet fogalmának általános definícióját kialakítani.

4. A „nemzet” kifejezés mélyen a népek kultúrájában és történelmében gyökerezik, és magában foglalja identitásuk alapvető elemeit. Emellett szorosban kapcsolódik olyan politikai ideológiákhoz is, amelyek kihasználják és meghamisították eredeti jelentését. Továbbá, tekintettel az európai országokban beszélt nyelvek sokszínűségére, egy olyan fogalom, mint a nemzet, egészen egyszerűen lefordíthatatlan számos országban, ahol legfeljebb hozzávetőleges fordítások találhatók bizonyos nemzeti nyelveken. Másfelől viszont, bizonyos nemzeti nyelvek által használt szavaknak nincsen megfelelő fordítása angolul vagy franciául, az Európa Tanács két hivatalos nyelvén.

5. A Közgyűlés elismeri, hogy némely Európa Tanács tagállamban, a nemzet fogalmát az állampolgárság jelölésére használják, amely egy jogi kapocs (kapcsolat) az állam és az egyén között, tekintet nélkül ez utóbbi etnikai-kulturális származására; míg más tagállamokban ugyanez a fogalom egy olyan szerves közösséget jelöl, amely egy adott nyelvet beszél, és egy sor hasonló kulturális és történelmi hagyomány, múltjának hasonló értelmezése, illetve a jelenére vonatkozó hasonló törekvés és hasonló jövőkép jellemzi. Egyes tagállamokban mindkét értelmezést párhuzamosan használják az állampolgárság, illetőleg a nemzeti (etnikai-kulturális) származás jelölésére. Emiatt a „nemzet” kifejezés néha kettős értelemben használatos, míg más esetekben két különböző szót alkalmaznak a két jelentéstartalom kifejezésére.

6. A Közgyűlés szintén elismeri, hogy amikor a nemzetfogalom állampolgárságot jelent, valamifajta szerződéses kapcsolatot jelöl valamely természetes személy és az állam között, míg mindazon esetekben, amikor a nemzetfogalom egy etnikai-kulturális közösséget jelent, kulturális valóságot (kulturális tény vagy kulturális státusz) jelöl, amelynek alapja egy természetes személy szabad és egyoldalú kötődése az adott közösséghez, és csak az adott közösség tagjai közötti kapcsolatokat érinti. A kulturális értelemben vett nemzet csak akkor válik jogalannyá (lásd a nemzetközi jogot), ha nemzetközileg elismert állammá szerveződik.

7. A Közgyűlés megjegyzi, hogy a nemzetépítés és a nemzetállamok születésének meglehetősen összetett folyamata során, a modern európai államok legitimitásukat vagy a nemzetfogalom állampolgári vagy pedig kulturális jelentésére alapozták. Azonban, amíg a két jelentéstartalom közötti különbség még tisztázásra szorul az Európa Tanács némely tagállamának alkotmányában, a nemzetállami fejlődés általános iránya a nemzetállam átalakulása, az adott esettől függően a tisztán etnikai vagy etnocentrikus államból polgári állammá, illetve a tisztán polgári államból multikulturális állam-

má, ahol nemcsak a természetes személyek, hanem a kulturális és nemzeti közösségek is rendelkeznek meghatározott jogokkal.

8. A Közgyűlés szintén megjegyzi, hogy annak köszönhetően, ahogyan a nemzetállamok kialakultak a XIX. században és a XX. század első felében, továbbá a nemzetállamok határainak a második világháború, illetve a hidegháború végén történt módosulása miatt, az Európa Tanács majdnem minden tagállamának területén élnek olyan különböző, az adott állam vagy polgári nemzet állampolgáraiból álló népcsoportok, amelyek azonban különböző kulturális nemzetekhez tartoznak, és azok tagjai. Az azonos etnikai-kulturális háttérrel rendelkező legnagyobb csoporthoz mérve az alacsonyabb létszámú csoportok nemzeti kisebbségeket alkotnak, és nemzeti kisebbségeknek nevezik őket.

9. Ezek a – gyakran az államhatárok változása következtében létrejött – nemzeti kisebbségek vagy közösségek, amelyek államalkotó és társ-alapító tényezői annak a nemzetállamnak, amelynek tagjai, állampolgárként alanyai, jogokat élveznek nemzeti identitásuk megőrzése, kifejezése és ápolása érdekében, mint ahogyan azokat a Közgyűlés 1201 (1993) sz. és 1623 (2003) sz. Ajánlása, valamint a Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény és a Regionális vagy kisebbségi nyelvek európai kartája rögzíti.

10. A Közgyűlés azt is megállapítja, hogy miután a nemzeti kisebbségeknek mint ilyeneknek nincsen jogi személyiségük, nem lehetnek jogalanyok, így nem lehetnek részei szerződéseknél, illetve egyezményeknek. Azonban, kollektív védelemben kell hogy részesüljenek, és tagjaiknak élvezniük kell azt a lehetőséget, hogy akár önálló jogalanyként, akár jogi személyiséggel rendelkező különböző entitásokat alkotva, fellépessenek az adott nemzeti kisebbség identitásának és kulturális jogainak védelmében. Ezek nem területi vagy területhez kapcsolódó jogok, továbbá elismerésüket és védelmüket jogilag ki kell alakítani mind az adott nemzetállam szintjén, mind pedig a nemzeteken átnyúló (nemzetközi) szinten.

11. A Közgyűlés leszögezi, hogy a nemzeti kisebbségek identitásának megőrzésével kapcsolatos legfontosabb szerep arra az államra hárul, amelynek a nemzeti kisebbség tagjai állampolgárai. Következésképpen, a Közgyűlés felhívja a tagállamokat, hogy fogadjanak el olyan jogszabályokat és szabályozó intézkedéseket, amelyek elismerik a hagyományos nemzeti kisebbségeket, majd ezeket jóhiszeműen alkalmazzák. A politikai intézményekben való képviseletre vonatkozóan javasolja, hogy az állam a pozitív diszkrimináció elvét alkalmazza a nemzeti kisebbségek tagjaira, különösen ami a központi és decentralizált intézményekben való arányos képviselettel illeti (ideértve a végrehajtó testületeket is), legfőképpen azokban a régiókban, ahol az adott kisebbségek élnek.

12. A Közgyűlés szükségesnek tartja megerősíteni minden egyes európai polgár kapcsolatát identitásával, kultúrájával, hagyányaival és történelmével, továbbá minden egyén számára lehetővé tenni, hogy egy kulturális „nemzet” tagjaként határozza meg önmagát függetlenül az állampolgársága szerinti országtól vagy attól az állampolgársági nemzetől, amelyhez állampolgárként tartozik, továbbá hangsúlyosan szükségesnek tartja azon kisebbségek erősödő törekvéseinek támogatását, amelyek különösen tudatában vannak egy adott kulturális nemzethez való tartozásuknak. Mind politikai, mind jogi szempontból fontos ösztönözni az állam és a nemzeti kisebbségek közötti kapcsolatok toleránsabb megközelítését, amely elvezet minden egyén azon jogának elismeréséhez, hogy ahhoz a nemzethez tartozhasson, amelyhez felfogása szerint tartozik, akár az állampolgárság, akár a nyelv, kultúra vagy hagyományok szempontjából.

13. A Közgyűlés utal arra, hogy 1335 (2003) sz. határozatában leszögezte, hogy „a kisebbségvédelem új és eredeti formáinak megjelenése, különösen az anyaországok részéről pozitív tendenciát jelent (...)”. Megállapította, hogy az államok számára az a lehetőség, hogy egyoldalú intézkedéseket hozzanak a határainkon túli kisebbségeik védelmében, függetlenül attól, hogy ezek a kisebbségek a szomszédos vagy más országokban élnek, a következő alapelvek tiszteletben tartásához kötött: a területi szuverenitás, a *pacta sunt servanda* elve, az államok közötti baráti kapcsolatok valamint az

emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása – különös tekintettel a diszkrimináció tilalmára. Míg az anyaországok jogosan játszhatnak fontos szerepet a kisebbségi jogok fenntartásában, érdekelődést tanúsítanak az iránt, hogy mi történik a más országokban élő nemzettársaikkal”, elengedhetetlen, hogy ez a támogatás tiszteletben tartsa azoknak az államoknak a jogrendjét, ahol az adott kisebbségek élnek, és bármilyen szabályozási cselekményt előzetesen egyeztessenek ezen államok kormányaival. Ugyanezek a jogok és kötelezettségek vonatkoznak minden államra, amely egyoldalú intézkedéseket kíván hozni olyan kulturális és nemzeti kisebbségek identitásának védelmére, amely kisebbségek különböző államokban élnek és amelyeket ez utóbbi államok állampolgárai alkotnak.

14. A Közgyűlés a nemzeti kisebbségi jogok biztosítását illetően kijelenti, hogy az Európa Tanács keretében működő Helyi és Regionális Hatóságok Kongresszusára jelentős szerep hárul a vonatkozó európai szabályok alkalmazásának biztosításához nyújtott támogatása révén. A Közgyűlés szerint a konkrét utómunkálatok meghatározása érdekében újra meg kellene vizsgálni a 43 (1998) sz. Ajánlást a területi autonómiáról és a nemzeti kisebbségekről, továbbá a 70 (1999) sz. Ajánlást a helyi jogról/speciális státuszról.

15. Figyelembe véve az Európa Tanács állam- és kormányfői által 2005. május 16-án és 17-én elfogadott Varsói Nyilatkozatot és Akciótervet, a Közgyűlés felkéri a Miniszteri Bizottságot, hogy haladéktalanul kezdeményezzen párbeszédet az elfogadott döntések gyors megvalósítása érdekében. Az Akcióterv külön is rámutat arra, hogy „Európa hányatott történelme megmutatta, hogy a nemzeti kisebbségek védelme elengedhetetlen a béke fenntartásához és a demokratikus stabilitás fejlődéséhez. Egy magát pluralistának tekintő társadalomnak lehetővé kell tennie a társadalmainkat gazdagító kisebbségi identitások megőrzését és virágzását. (...)”.

16. Következésképpen, a Közgyűlés javasolja, hogy a Miniszteri Bizottság:

16.1. hívja fel azokat a tagállamokat, amelyek ezt még nem tették meg, hogy írják alá és ratifikálják a Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményt, a Regionális vagy kisebbségi nyelvek európai kartáját és a Helyi önkormányzatok európai kartáját, amelyek alapvető eszközök a nemzeti kisebbségek vagy közösségek identitásának fenntartására, illetve tegyenek erre irányuló lépéseket;

16.2. hívja fel a tagállamokat, hogy nemzeti jogalkotásukban mozgítsák elő a nemzeti kisebbségek kulturális jogainak elismerését, többek között az Európa Tanács keretében működő Helyi és Regionális Hatóságok Kongresszusának területi autonómiáról és nemzeti kisebbségekről szóló 43 (1998) sz. Ajánlása, illetve a helyi jogról/speciális státuszról szóló 70 (1999) sz. Ajánlása alapján;

16.3. hozzon megfelelő intézkedéseket annak biztosítására, hogy a tagállamok utasítsanak

vissza minden olyan kísérletet, amely az állam etnikai tisztaságának elősegítésére vagy az állam területének, illetve igazgatásának etnikai alapon való megszervezésére irányul, kivéve azon megerősítő intézkedéseket, amelyek célja a nemzeti kisebbségek igazságos képviselete országuk közigazgatásában mind központi, mind helyi szinten;

16.4. ösztönözze a tagállamokat, hogy hozták összhangba alkotmányukat a jelenkori demokratikus európai standardokkal, amelyek elvárják az államoktól, hogy összes állampolgárukat, függetlenül azok etnikai-kulturális hátterétől, integrálják egy polgári és multikulturális közösségbe, és többé ne szervezzék és határozzák meg önmagukat kizárólag etnikai vagy kizárólag állampolgári államként;

16.5. alkossanak irányelveket a kapcsolatépítési folyamatra vonatkozóan egy adott állam és egy másik államban – főként a szomszédos államokban – élő kisebbség között, figyelembe véve azokat a kritériumokat, amelyeket a Velencei Bizottság 2001-es jelentésében a létező jogszabályok elemzésének fényében meghatározott, továbbá a Közgyűlés vonatkozó határozatait és ajánlásait.

17. A Közgyűlés utal arra, hogy a nemzeti kisebbségek jogairól szóló 1623 (2003) sz. Ajánlásában sürgette a Miniszteri Bizottságot, hogy „tegye meg a szükséges intézkedéseket az Európai Unióval való együttműködés érdekében, azzal a céllal, hogy a nemzeti kisebbségek védelmének területén közös politikát valósítsanak meg”. Megállapítja, hogy a Miniszteri Bizottságnak erre az ajánlásra adott válasza legalábbis szűkszavú volt. A Közgyűlés ezért kéri a Miniszteri Bizottságot, hogy kérje fel Jean-Claude Juncker urat, hogy az Európa Tanács és az Európai Unió közötti kapcsolatokról szóló, készülő jelentésében, mélyebben foglalkozzon a nemzeti kisebbségek védelmére és jogaik elismerésére irányuló politikák összeegyeztetésének kérdésével.

1 *Közgyűlési vita* 2006. január 26-án (7. ülés) (lásd: 10762. sz. dokumentum, a Jogi és Emberi Jogi Bizottság jelentése, jelentéstevő: Frunda). *A Közgyűlés által 2006. január 26-án (a 7. ülésen) elfogadott szöveg.*

* Az eredeti angol szöveg – helytelenül – különbséget tesz a Magyarországon élő magyarok között, akiket „Hungarians”-ként említ, és a határon túli magyarok között, akiket „Magyars”-ként jelöl. Ennek megfelelően az angol szövegben a *Szomszédos államokban élő magyarokról szóló törvény* után zárójelben a „Magyars” szó szerepel, ami fordítási szempontból ilyen összefüggésben értelmezhetetlen. *(A fordító megjegyzése.)*

** Az eredeti angol szövegben a „kinspeople” kifejezés szerepel, amelynek ilyen formában nincsen magyar megfelelője. Jelenése kb.: „az adott néphez tartozó emberek”. Magyarul ehhez tartalmilag a „nemzettárs” fogalom áll legközelebb, lényeges azonban, hogy az angol szöveg itt nem használja a „nemzet” kifejezést. *(A fordító megjegyzése.)*

Ügynökügyek (sokadszor)

A rendszerváltás óta ahányszor a pártállami állambiztonsági szervezetről (ÁB) szárnyra kel valami hír, mindig várom, hátha megszólal valaki autentikus szakember, aki kiáll a közvélemény elé, és érthető módon megvilágítja a rendszerváltás előtti állambiztonsági munka gyakorlatát.

Magamról annyit, hogy 1969-től 1988-ig a Győr-Sopron megyei Rendőr-főkapitányság Állambiztonsági szervénél dolgoztam különböző beosztásokban. Az itt szerzett tapasztalataim sok tekintetben országos érvényűek.

Kezdem általános érvényű igazságokkal. Államgépezet - mindegy milyen politikai hatalom irányítja - nem tud működni az ahhoz elengedhetetlenül szükséges információk nélkül. A rendszerváltást követő első kormány ezt megtapasztalta, amikor egyes döntések meghozatalához nem rendelkezett elegendő és hiteles információval. Ugyanis működésképtelenné tették a titkosszolgálatokat. De nem csak a titkosszolgálatokban, hanem a bünyügyi operatív munkában is jelentős kárt okoztak. Gyanítom, hogy a hálózati operatív munka bünyügyi területen még mindig nem közelíti meg azt a színvonalat, ami esélyt jelentene az igazán eredményes bűnüldöző munkára.

Az információszerezés és annak formája hatalomtól és rendszertől független. A titkos információszerezés eszköze a hálózat és annak egyedei a hálózati személyek: ügynök (ü.), informátor (inf.), titkos megbízott (tmb.), titkos munkatárs (tmt.). 1989-ig volt ez az elnevezés használatos az állambiztonsági szerveknél.

A titkos információk szerzésére létrehozott szervezetek - ma a **Nemzetbiztonsági Hivatal, Információs Hivatal** - mindig az aktuális hatalom által meghatározott cél elérését figyelembe véve a leginkább „hasznavehető” közegből választja ki informátorait, segítőit.

Az állambiztonsági munka gyakorlata

Mint minden munkahelyen, az ÁB-nál is eredményeket vártak a munkatársaktól. Operatív tiszt előmenetele, minősítése, értéke, azon múltott, hogy milyen eredményeket produkált. Három fő értékmérő volt: 1. mennyi operatív értékű információt szerzett az illető, 2. mennyi ügyet kezdeményezett és dolgozott fel, 3. mennyi operatív pozíciót létesített, hány beszervezést hajtott végre.

A dörzsölt, törekvő operatív tiszt mindent elkövetett annak érdekében, hogy eredményesnek tűnjön, ezért nemegyszer átlépte a megszabott korlátokat, csúsztatott, információkat kozmetikázott a valóságtól eltérően jellelte meg a forrást.

Vegyünk konkrét példát. Az operatív tiszt tudomására jutott valahonnan – családból, kocsmából, baráti körből – valamely értékes, ún. operatív értékű információ. Értékét növelte, ha az hálózattól, ügynöktől származott. Ezért az operatív tiszt, hogy növelje ázsíóját, a szerzett információt egyszerűen „ráírta” valamelyik hálózata, mintha az jelentette volna. Az ügynök ugyanis nem csak írásban jelentett, hanem szóban is, sőt volt, aki kizárólag szóban. Az operatív tiszt a találkozők után jelentésben leírta azokat az információkat, amiket ügynöktől kapott. **Titkos munkáról lévén szó, nemigen lehetett ellenőrizni, hogy az információ valóban attól származik-e akit forrásként tüntetett fel.** Nagyon is kérdéses tehát, mennyire lehet hálózati dossziéből következtetni a hálózat tényleges tevékenységére, főleg tízenhét - húsz év távlatából.

A szabályok általában saját kezű írásos nyilatkozathoz kötötték a beszervezést. De voltak kivételek. A hálózati jelölt beosztása, hivatása, személyisége, operatív helyzete és egyéb körülmények alapján kidolgozott indoklással engedélyeztetni lehetett a beszervezési nyilatkozattól való eltekintést. **Azaz beszervezési nyilatkozat aláírása nélkül is a hálózat tagjává válhatott valaki. Lehetett úgy is valaki hálózat tagja, azaz ügynök, hogy nem is tudott róla.** Például beosztásánál fogva természetesnek vette, hogy havonta megjelenik nála az operatív tiszt, kérdéseket tesz fel, s ő erre válaszol. A következő példám sem a fantázia szüleméte.

Kis túlzás ugyan van benne, de a lényegét tekintve megtörtént: bevonul valaki katonának, jó KISZ-es múlttal, előfelvételis egyetemistaként. Itt a katonai elhárítás (III/IV) látókörébe kerül, tanulmányozzák, majd beszervezik. A továbbiakban egyetemen tanul, például nyelvszakon, átveszi őt az egyetemekkel foglalkozó belső elhárítás, és III/III-as ügynök lesz. Elvégzi az egyetemet majd menő külker céghez kerül olyan pozícióba ahol igen jó hírszerzési lehetőségekkel rendelkezik, akkori ellenségeink országainak, szervezeteinek irányába. Átveszi őt a kémelhárítás (III/II). A jó szakmai munkája eredményeképpen tartós külszolgálatra kerül, és akkor átveszi őt a hírszerzés (III/I). Egy idő után hazajön, népgazdaságilag fontos ipari céghez kerül vezető beosztásba, itt a hírszerző lehetőségei az úgynevezett társadalmi tulajdonvédelem irányába jök, átveszi őt a II/I-II-es osztály rendőrségi bünyügyi szolgálata, azaz a népgazdasági és társadalmi tulajdonvédelmi szolgálat. Munkahelyet vált, kulturális intézmény egyik vezető beosztásába kerül, amely a III/III-as osztály elhárítási területe, ezért ismét itt foglalkoztatják.

Mivel munkaköri feladata a külföldiekkel való kapcsolattartás, a III/III-as és a III/II-es szolgálat hezitál, majd abban maradnak, hogy maradjon III/III-as hálózatnál, viszont az általa szolgáltatott információkat adják át a III/II-es szolgálatnak, azaz a kémelhárításnak.

Hősiünk tehát dolgozott a magyar rendőrségnek majd összes operatív szervénél, és mindig azzal győzték meg, hogy a hazáját szolgálja, a hazáját kell szolgálnia. Nem védőbeszédnek szántam gondolataimat, ügynökök mindig voltak, vannak, lesznek. Nemcsak az állam külső és belső biztonsága érdekében, a bűnüldözés érdekében, hanem a demokrácia védelmében is. Csupán rá kívántam világítani arra, hogy a volt ügynökök kérdése sokkal összetettebb és árnyaltabb annál, mint ahogy ez a sajtóban megjelenik, nemritkán azért, hogy a társadalom valóságos problémáiról elfordítsa az emberek figyelmét. **A civil társadalom laikus, nem tett és nem tesz különbséget ügynök és ügynök között.** Talán a fentiekből kitűnik, hogy ez nem is olyan egyszerű.

Nem érdemes azon elmélkedni, hogy kik írtak alá, miért írtak alá. Az ügynöki szerepkört vállaló személyek históriája ellentmondásos momentumok sokaságát magába rejtő valóság. Ahány ügynök, annyi jellem, annyi sors, annyi emberélet. A beszervezőkor mást diktált a lelkiismeret, mást az önérdék, vagy a félelem, és a lelkiismeretet nem támogatták a társadalmi normák. Túlzottan is magára volt hagyatva az ember, amikor döntött. Talán tudta mi a helyes, de nem tudta, helyes-e a helyest választani.

A diktatúrának voltak durva és lágy módszerei, kire mi hatott a beszervezőkor és a foglalkoztatása során. De nem igaz, hogy a hálózati személyt mindenre rá lehetett kényszeríteni, ez nem is volt cél. Még a legszorongatottabb ügynök is rendelkezett némi mozgásterrel. **Tapasztalat, hogy még azokban is, akik vonakodva engedelmeskedtek ügynökként, idővel kialakult valamiféle lojalitás ahhoz az államhatalomhoz, amely a szolgálatába állította.** E szerep kényszerű vállalása sokakban nem növelte, hanem csökkentette a belső ellenállást.

Még egyszer, nem az az igazi kérdés, hogy a pártállamban ki írt alá beszervezési dokumentumot, hanem az, hogy mit csinált az után. Sokféle beszervezés sokféle jelentéssel párosult. Aki jelentéseket írt, még ha ártalmatlanokat is, részese volt a gépezetnek. És nem sejtette, nem tett-e nagyobb szolgálatot is. Nem gondolhatja komolyan Szabó István filmrendező sem, hogy a töle származó információkat soha semmire nem használták. A legveszélytelenebb információt is elő lehetett venni, ha a szervek értesére akarták adni valakinek, hogy rajta tartják a szemüket.

Varga László (1995-ben a BM. Iratteltáró Bizottság tagja) történet szerint az elmúlt rendszer „végőráiban”, tehát 1989

első felében, az ÁB. Szervek hálózatában - a hírszerzés (III/I) ebben nem szerepel - összesen **7.940** főt foglalkoztattak. Közülük **1.041** volt titkos munkatárs (tmt.), ők voltak a legmegbízhatóbbak, elvi meggyőződésből végezték munkájukat; **6.700** volt titkos megbízott (tmb.), még ők is többnyire elvi meggyőződésből működtek együtt; továbbá **199** volt ügynök (ü.), őket általában terhelő, kompromittáló adatok alapján szervezték be, illetve anyagi haszon reményében vállalták a munkát. **A hálózati személyek 95,55 százalékát tehát nem zsarolás útján szervezték be, és ami roppant izgalmas, 22,5 százalékuk tagja volt az MSZMP-nek.**

Az ügynöklistánról a Dunagate ügy okán

A történekec álláspontja megosztott abban a kérdésben, hogy léteznek-e „magánirattárak”, vagyis a rendszerváltáskor mentettek-e ki aktákat. Egyesek szerint a rendszerváltás hajnalán kirobbanó Dunagate ügy, amely a titkosrendőrség archívumaiban kezdődő iratmegsemmisítésről szölt, csupán titkosrendőrségi legenda. Mások szerint hitelt kell adni **Horváth József vezérőrnagy** (III/III csoportfőnök) nyilatkozatának, amelyet a kérészéletű **Leleplező-Könyvtűjság 2000/1.** számában adott: „...a miniszter-helyettes utasítást adott két embernek, hogy a központi nyilvántartásban levő kartonok alapján állítsák össze az ügynöklistát, de nem a teljes körűt csak a III/III-asokét. (...) **A botrány kirobbanása és a lista összeállítása közötti időben az operatív tiszték beavatkoztak az ügybe.** Erkölcsei kötelezettségüknek érezték, hogy a nekik hűségesen dolgozó ügynökök anonimitását biztosítsák. Ezért a kartonok egy részét megsemmisítették, s ezeket olyan kartonokkal pótolták, amelyekben a megfigyelt személyeknek a neveit és nyilvántartását tették, vagyis fiktív adatokra cserélték. (...) Így a ma is használt ügynöklistán csak egy része valóságos, a többi pedig lejárásra alkalmas.„

Mindenesetre az tény, hogy 1989. december 22-ét követően az előírások megszegésével, **1990. január első feléig regisztrálás nélkül zajló iratmegsemmisítés,** számtalan lehetőséget hagy nyitva az iratok („B” és „M” dossziék), kartonok (6 és 6/a) számú sorsát illetően. Magyarázatul: a „B” dosszié a hálózati személyre vonatkozó bizalmi anyagokat tartalmazta. Az „M” dosszié munkadosztié, a hálózati személy által adott jelentéseket tartalmazta. A 6-os számú karton a beszervezett személyekről és azokról tartalmazott adatokat, akiknél a beszervezés meghiúsult. **Utóbbi időben ezt húzzák elő a pakliból, ugyanis ezt lehetett hamisítani, kicserélni, helyette másikat készíteni. Bizonyító ereje a nullával egyenlő!** A 6/a számú karton a hálózati személy operatív tekintetben fontos ithoni és külföldi kapcsolatainak adatait tartalmazta.

Végül, az „**ügynökkérdés**” egyik vetülete, hogy derüljön ki végre, kik kaptak az állambiztonság jelentéseiből. A kérdés korántsem annyira „fogas”. Valójában jól körülhatárolható, kik kaptak az állambiztonsági szervek szigorúan titkos információk jelentéseiből. Elég „felmenni” az internetre, a **hvg.hu** összeállítása azt mutatja be, hogy az állampárti vezetők közül ki mit kapott, hogyan nézett ki az „olvassó mozgalom”. E mozgalom tagjai voltak a megrendelők is! Helyi (megyei) vonatkozásban a megyei Pártbizottság első titkára és a Közigazgatási és Adminisztratív Osztály vezetője kapott minősített jelentéseket az állambiztonsági szervektől.

Összegezve: **16 év halogatásai és félmegoldásai nem szabadították meg az országot az ügynökkérdéstől.** Maredékitalanul jól lépni már bajos lesz. Ki akar szembenézni kinek a múltjával? Mindig marad elmesélni való, mert az új idők fényében másképp látjuk a múltat. Ha a törvény jobb lenne, a felesleges fájdalomakat megtakaríthatnánk. De az ügynöktörvény rossz, nem teljeskörűen teszi lehetővé a valóság feltárását, és nem gondoskodik arról, hogy az eltitkolt tények ne „véletlenszerűen” kerüljenek nyilvánosságra.

GARAMVÖLGYI GYÖRGY

SZÜLEINK BECSAPTAK

Becsaptak, mert nem élethű képet alkottak nekünk Magyarországról. Történelmi Magyarország-térképet mutattak nekünk, és **Mécs Lászlót, Reményik Sándort, Wass Albertet,** és más indexes írót olvastattak velünk. Nálunk a **Philadelphiai Magyar Tanyán Gábor Áron járt,** (Az embertől keletre, Szögletes szabadság, és a Túlélés írója) és házunkhoz **Tollas Tibor jött vacsorára,** mert édesapánk barátjaival börtöntársak voltak. Tizenéves gyerek volt Endre, mikor a Sz...i nappaliban saját versét szavalta Tollas Tibor, **Bebádogoztak minden ablakot,** és P...yékrol írta **Tábortűz a szobában** című versét.

Becsaptak. De nemcsak szüleink, hanem **cserekészvezetőink és magyariskola-tanáraink is: Bodnár Gábor, Avvakumovits Ottó, Beodray Ferenc, Dömötör Margó, Nagy Károly, Hevesi Nagy Tibor, Szabolcs Levente** is. Mert ők is azt a **szép, tiszta Magyarországot, magyarságot** mutattak be nekünk, azzal töltötték meg gondolatvilágunkat. Hogy a **magyarok összetartanak.** Hogy egymáson segíteni kell. Hogy igenis vannak magyarok Erdélyben, Vajdaságon, Kárpátalján, Felvidéken, és Burgenlandban. Népdalokat tanítottak nekünk, nem slágereket. A magyar történelem hőseit állították élénk: **Árpád, Szt. István, Mátyás király, Rákóczy, Széchenyi, az aradi 13, az 56-os szabadságharcosok, Mindszenty bíboros.**

De becsaptak. Mert megérkeztünk Magyarországra, és mást találtunk. Megkérdezik tőlünk: „Vajk a fiad neve? Milyen érdekes. Sohase hallottam ilyen nevet.”

Becsaptak, mert nem a mai Magyarország valóságát mutatták be nekünk. Egy magyarországi lapban olvastuk, a **HVG**-ben, hogy a **nyugati emigráció egy „dédelgetett magyarságképet”** tart. Hát igen. Szüleink egy dédelgetett magyarságképet adtak. Becsaptak, mert nem meséltek nekünk soha a Moszkva téren korán reggel található bűzös ürülékről. Vagy a hajléktalanok botránkoztató viselkedéséről. Nem meséltek a firkálásokról sem, sem a járdán található kutyakakáról. Becsaptak.

De bizonyos fokig érthető. **Ha valaki elkerül hazájától, csak a nemzet jótulajdonságaira hajlamos visszaemlékezni az új hazában.** Több kortársunk Amerikában nőtt fel, majd diák vagy felnőttkorban került Budapestre. Visszadisszidáltak. Ők se a tudatlan, naiv amerikai tulajdonságokra emlékeznek, hanem a jókedvű optimizmusra, a törődő közöségérzetre, az egymáson való segítőkésziségre, a könnyed barátkozási hajlamra, az akármilyen lehetséges-önbizalomra emlékeznek és az hiányzik nekik Budapesten. Nem a kihasználó vadnyugati kapitalizmusra emlékeznek, pedig van abból bőven Amerikában is, hanem a hosszútávon gondolkozó, szervezett, a vevővel törődő, mosolygós felszolgáló nyugati hozzáállást hiányolják. **Mint ahogy barátaink az amerikai jótulajdonságokra emlékeznek, így szüleink generációja is a magyar nemzet jótulajdonságait említette nekünk.**

De nem haragszunk rájuk. Sőt, örülünk, hogy ilyen képet kaptunk gyermekkorunkban. Csupa jó élményünk volt a magyarságról felnövésünk során.

És akkor jön a kérdés. **Saját gyermekeinket hogy neveljük? Mik azok az értékek, amik fontosak, hogy elsajátítsanak?**

Folytatás a 8. oldalon

Múzeumi ajánló

sa volt a cél. Dél-Afrika lakosai között jelentős az indiai származásúak létszáma és sorsuk, helyzetük nagyon eltérő. A kiállítás során az indiaiak életpillanatait is örökíti meg, sok meglepő felvétel.

A kiállítás alkotói között láthatjuk többek között **Omar Badsha, David Goldblatt, Pieter Hugo, Thando Mama, Zwelethu Mthethwa, Jo Ractliffe, Bernie Searle, Andrew Tshabangu** művészek alkotásait.

A Leopold Múzeumban jelentős osztrák festő alkotásai tekinthetők meg. A tiroli **Alfons Walde** (1891–1958) monumentálisra törekvő festő, aki megszállottan festette az alpesi tájat, sielőket, kirándulókat, Kitzbühel környékét. Ez volt az élettere. Több képet festett farostlemezre és kartonra. Walde szerette a pasztózos festésmódot. Bemutatásra kerül a művész 130 alkotása, melyek magángyűjtők tulajdonában is vannak, így ezen a kiállításon több festmény először látható nagy nyilvánosság előtt, de a művek zöme a **Kitzbüheli múzeum** és a **Tiroli Landesmuseum** tulajdona. A kiállítás kurátora **Gert Ammann,** Alfons Walde művészetének szakértője. A kiállítás egyik jelentős része a művész korai művei, melyek az első világháború idején készültek. Walde alkotásai mellett megtekinthetők a kortárs-művészek képei is, mint **Albin Egger-Lienz, Artur Nikodem, Wilhelm Nikolaus Prachensky, Ernst Nepo, Johannes Troyer, Franz Lenhart.**

A tárlat 2006. június 19-ig látogatható.

Az Albertinában a Da Ponte Intézet szervezésében nyílt nagyszabású kiállítás - **MOZART. Experiment Aufklärung** (Kísérlet. Felvilágosodás) címmel - a Mozart év alkalmából. A kiállítás keretén belül értékes művészeti alkotásokat és izgalmas virtuális élményeket láthatunk, érezhetünk: a csodagyerektől a szabadkőművesig, a zsenitől a Mozart-golyó kliséig. Az Albertina grafikai gyűjteményét nemcsak a Mozarttal egyidőben élő **Albert von Sachsen-Teschen** – Mária Terézia veje – alapozta meg, itt oktatott később Ludwig Ritter von Köchel is, aki Mozart műveinek jegyzékét, a Köchel-jegyzéket készítette. **Albert von Sachsen-Teschen és Ludwig Ritter von Köchel** gyűjteménye is látható.

A kiállítás 2006. március 17-től szeptember 20-ig látogatható.

A bécsi **KUNSTHALLE** kettes csarnokában nagyon érdekes kiállítás tekinthető meg 2006. június 18-ig: fényképek Dél-Afrikából, **Black, Brown, White** címmel. Több mint tíz éve, hogy Dél-Afrikában az apartheid politika véget ért, de továbbra is fennállnak nem demokratikus jelenségek az országban. Egyes társadalomkutatók úgy vélik, hogy sok minden nem változott, csak a társadalom elítjének bőrszíne „színesedett”. Erőszak és kriminalitás a hétköznapi természetes jelensége. A kiállításon dél-afrikai fotóművészek alkotásai mutatják be a hétköznapi tragédiáit, emberek helyzetét. Ez a gyűjtemény nem politikai képek első sorban, hanem olyan művészi alkotások, melyek a hétköznapi problémáit és valós pillanatait örökítették meg. Különösen az apartheid és a változás bemutatá-

A tárlaton láthatóak többek között **Marina Abramovic, Pawel Althamer, Heimrad Bäcker, Cezary Bodzianowski, Carola Dertnig, Josef Dabernig, Ion Grigorescu, Marina Gr'unic, Hajas Tibor, Mladen Stilinovic, Raša Todorijevic, Milica Tomic, Peter Weibel, Heimo Zobernig** művei.

A kiállítás 2006. május 21-ig tekinthető meg.

Belvedere Galériában Carl Unger (1915–1995), aki a **Wiener Art Club** tagja volt, alkotásaiból látható kiállítás. Carl Unger sokoldalú művész volt, érdekes megközelítése volt az absztrakt ábrázolásban a tájfestésze. A kiállított 120 alkotásából a kubizmuson át az absztrakt stílusig látható a művész ábrázolási formája.

A kiállítás 2006. június 5-ig tart nyitva.

ÁSZALÓS SÁNDOR

Pszichológiai kezelés magyar nyelven

Dr. Javorszky Károly megnyitotta pszichológiai rendelőjét Bécs 1, Landhausgasse 4. szám alatt. Izgatottság, túlérzékenység, lelki görcsök, indokolatlan gátlások és félelmek szakszerű enyhítése és kezelése gyógyító hatású és betegségeket előz meg. Kérjen házi- vagy szakorvosától átutalót („Überweisungsschein“), vagy hozzon magával szakorvosi betegbiztosítási lapot („Facharzt-Krankenschein“). Előzetes időpont-egyeztetés ajánlatos a bécsi 533 47 40-es telefonszámon. ++

OTTHON LENNI EURÓPÁBAN

– Beszélgetés Módos Péterrel –

Mint az Európai utas főszerkesztője vált nem csupán Magyarországon, de a vele szomszédos államokban is, magyar és nem magyar körökben ismertté. Ennek ellenére bizonyára vannak sokan, akik a nevén kívül nem tudják, valójában ki is Módos Péter, nevezetesen, hogyan alakult pályája a rendszerváltozás előtt.

Életpályám a rendszerváltás előtt sajátos ívet rajzolt, mivel 1966-ban az egyetem elvégzése után (magyar-filozófia szakon végeztem) jó két esztendeig nem kaptam állást, ahogy 1989-ben is munkanélküli voltam, akkor az *Új Írás* szerkesztőségéből tettek ki.

A közben eltelt 23 esztendőben írtam novellát, kisregényt, filmet, drámát, színikritikát, irodalmi kritikát és futballoztam. 1966 után ez utóbbi segített a megélhetésben is, később pedig, legalább két évtizedig előbb az író-futbalcsapat, majd a magyar újságíró-válogatott tagja voltam. Ez utóbbi csapat tagjaként újságírói európa bajnok is vagyok. 1969-ben jelent meg az első kötetem *A futás* címmel, a legismertebb film, amelynek forgatókönyvírójaként szerepelek a *...Hogy szaladnak a fák!* volt, amelyet 1967-ben mutattak be. Azóta féltucatnyi könyvem jelent meg, József Attila-díjjal és Európa-díjjal tüntettek ki, noveláimot, esszéimet jó néhány nyelvre lefordították.

A rendszerváltozás küszöbén az Euirópai utas c. Folyóírat beindításával új vállalkozásba kezdett. Mi volt ezzel a célja?

Az *Európai Utast* 18 magánszemély és néhány bank alapította. Kétségtelen, hogy kezdeményezője és szervezője elsősorban én voltam, azonban akkor az átalakulás időszakában sokan gondolkodtunk úgy, hogy a remélt rendszerváltozás után fellángolnak a térség kis nemzeteinek egymás ellen szított indulatai, s azt is tudtuk, hogy mindehhez párosulni fog az egész térségre jellemző szegénység és a hiteles történelemismeretek hiánya. Az *Európai Utas* tehát közvetíteni kívánt kultúrák és nemzetek között és másfél évtizedes tevékenysége leginkább azért fűződik az én nevemhez, mert alapító társaim közül legtöbbször azonnal más pályára kerültek, politikusok vagy diplomaták lettek. Arra most is büszke vagyok, hogy az alapítvány munkatársai között nem lobbant föl az egész magyar értelmiségre és az országra jellemző ellenséges indulat, amely nincs hasznára senkinek. Az *Európai Utas* az értékek közvetítője volt és lesz is, szerencsére mind a magyar, mind az európai kultúrában sok-sok érték és rengeteg találkozási pont van.

Negyedik éve vezeti a szintén új vállalkozásként

beindult Közép-Európai Kulturális Intézetet Budapestén. Ugyanazon célok kivettése, gyakorlati alkalmazása ez az intézet?

Alapvetően igen. Az, amit 1989-90-ben az *Európai Utas* hazai és nemzetközi vonatkozásban teljesített – a kapcsolatépítés, a kultúrák, műhelyek, személyek összeismertetése terén – az akkori idők szellemének megfelelően történt. Büszkéik is lehetünk rá. Tizenvalahány évvel a rendszerváltozás után azonban már fontos volt az *Európai Utas* intézményesítése. Hatékonyabbá vált így. 2004-ben azonban államiból újra alapítványi keretek közé került a Közép-európai Kulturális Intézet, de biztosított hátterrel. Önállóságát, kezdeményezőképességét így megőrizte, s meg kell tanulni megélni az „asztalnál” is. Anekdota: a cigányprímás meghallgatja Yehudi Menuhint a Zeneakadémián, majd azt mondja: „Jó, jó, de asztalnál meghalna.”

Komolyra fordítva a szót – megfelel az uniós gyakorlatnak, hogy egy kulturális műhely az állami támogatás mellé szerez vállalati, önkormányzati, pályázati támogatást is. Ezt a módszert (illetve a módszer tanulását) gyakoroljuk.

Az EU bővítéség, pontosabban Magyarország EU-tagga válásáig szinte szükségszerű volt az Európa-gondolat terjesztése, ezen belül a közép-európai azonosságkeresés. Több mint egy év elteltével viszont nem egy vonatkozásban úgy tűnik, mintha az »európai« helyébe egyre inkább »nemzeti«, úgyszólván provinciális érdekeltségek tolakodnának. Hol állunk jelenleg a nemzeti és európai mezőny tekintetében?

Két aspektusból nézem a kérdést. Nyilvánvaló, font a nagyok között az alkudozás-egyezkedés nagyon nyögvenyelősen megy. Hiába néznek egy elképzelt Európa felé, ha az otthoni választóik, a nemzeti érdekek érvényesítését kéri számon rajtuk. De tény, hogy az Unió eddig is így működött.

Szűkebb környezetünkben, szomszédainknál és idehaza is intenzív tanulási folyamat zajlik. Kényszerűségből, de megpróbálunk együttműködni, s előbb vagy utóbb be kell látnunk, az összes felvethető megoldás közül ez a legjobb. Churchill mondta egyszer az amerikaiakról: „mindig a legjobb megoldást választják.” Majd hozzátette: „miután az összes többi kipróbálták.” Remélem, mi hamarabb rálelünk a jó útra... látni jó és rossz példát is, eleget.

Nemrég Közép-európai Olvasókönyv címmel közreadta jó néhány elkötelezett közép-európai, hitvallású sarkalatos megnyilatkozását. Egyes olvasmányok már a rendszerváltozás előtt megjelentek.

Újabb gyűjteményes kiadásuk nem hat esetleg anakronisztikusan?

A *Közép-európai olvasókönyvvel* nem az volt a célunk, hogy propagandát csináljunk a valójában meghatározhatatlan kontúrú térségnek: Közép-Európának, hanem az, hogy bemutassuk, mikor és milyen szándékkal, célzattal került-kerül elő a téma. A rendszerváltozás, azaz 1989-90 előtt és utána is nyilvánvalóan sejtette a kétpólusú világ megszűntetését, a „keleti blokk” feloszlását. Egy-egy nemzet vagy kultúra szempontjából akartuk megmutatni azt is, milyennek látszik Közép-Európa. A kötet tartalmazza azokat az írásokat is (elsősorban Péter László esszéjére utalok), amelyek állítják, „nincs, nem is volt olyan történelmi régió, amely a Közép-Európa-fogalom elvárásainak megfelelt volna”. A kép így teljes. Arra ügyeltünk, hogy a könyv írásai olvasmányosak legyenek, hisz nem a témát ismerő kutatóknak, történészeknek, politológusoknak szántuk, hanem fiatal értelmiségieknek, akik az írások elolvasása után bizonyára többet tudnak e régióról.

Bármennyire szükséges lenne is Közép-Európa újabb megfogalmazása, tartalommal való megtöltése, félé, hogy mindez néhány »megszállott« ügye marad. Hogyan látja ezt az egész kérdéskört »európai« és »magyar« viszonylatban?

Meggyőződése, hogy mind magyar, mind európai viszonylatban – s ha van nemzet és kultúra, ahol

a két szempont szerencsésen egybeesik, akkor a magyar az – olyan folyamat zajlik, amely elősegíti egy sokoldalú, egyetemes, hagyományait vállaló s azokra építő magyar kulturális nemzet és nemzettudat létrejöttét, kialakulását. Minden kapcsolatépítés elősegíti ezt a folyamatot, segít megismerni egymást, önmagunkat, s mindezt úgy, hogy részei vagyunk egy nagy egységnek, amelynek az elvárásait be kell tartanunk (nekünk is, szomszédainknak is). Mindeközben korszerűsödésben is lépést kell tartanunk a rendkívül gyorsan változó világgal.

Az Európai Utas múlt év negyedik számában, „Év végi kérdések” c. írásában így adja meg mintegy a végső választ: „Otthon lenni. Tartozni valahová. Saját jogon. Mi végre vagyunk a világon? Magyarországon, Közép-Európában – és mindenestül az Unióban? Csakis azért, hogy valahol otthon legyünk benne.” Tamási Ábelje óta – úgy tűnik, nem vesztett semmit sem ez a hozzáállás aktualitásából...

Igen, ez így van. És sok múlik rajtunk, azon, hogy mennyire akarunk, tudunk otthon lenni ebben az új világban. S hogyan tudunk úgy megváltozni, hogy elképzelt s ideális önmagunkhoz is hűek maradjunk, és ezt a magatartást, összetartozást, szemléletet meg is ismertessük, sőt el is ismertessük szomszédainkkal, Európával, a világgal. Az ’56-os forradalom idei, ötvenedik évfordulója rendkívüli alkalom és lehetőség, hogy ránk is figyeljenek.

DEÁK ERNŐ

Előrehozott választások Szlovákiában 2006 júniusában

Folytatás az 1. oldalról

Például egyes régiókban folyamatban lévő beruházási tárgyalások akadtak meg amiatt, hogy a külföldi befektető nem veheti meg azt a földdarabot, amelyre az üzemét szeretné felépíteni. Így lehet, hogy meggondolja magát és odébbáll. Ez érzékenyen érinti elsősorban a magyarlakta dél-szlovákiai régiókat ahol a munkanélküliség mértéke jóval az országos átlag fölött van.

A szlovákiai Magyar Koalíció Pártja (MKP) mint ismeretes, 2002-2006. között, szintén tagja volt a kormánykoalíciónak. A 150 tagú törvényhozásban 20 képviselővel rendelkezett. S ez a képviselői szám a ciklus végére is megmaradt. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert kivéve a KDM-et, a parlament többi pártja, a négy év alatt, beleértve az ellenzékieket is, komoly veszteségeket volt kénytelen elkönyvelni. Képviselőik sorra hagyták el frakcióikat és ültek át a függetlenek közé. Így az MKP, független elemzők szerint is, a parlament egyik legstabilabb, legkiszámíthatóbb, és leginkább szavatartó pártjának bizonyult. Ezt az egyébként magyarbarátként korántsem aposztrofálható szlovák közvélemény egy része is elismerte. Valószínűleg többen között ez az egyenes magatartás eredményezte azt, hogy az MKP ez alatt a ciklus alatt a nemzeti-ségi kérdésben eredményesen tudott politizálni. A párttal szemben ugyanis ez az elvárás a szlovákiai magyar választók részéről. Az eredményességhez hozzá tartozik az is, hogy a 2002-es választásokat követően az MKP olyan súllyal vett részt a kormánykoalícióban, amely a kormányprogramban is meg tudta jeleníteni a magyar kisebbség egyes specifikus érdekeit. Ez az előző 1998-2002 közötti ciklusban éppen fordított mértékben volt érvényes. Akkor ugyanis az MKP csak úgy lett a kormánykoalíció tagja, hogy a parlamenti egyszerű többséghez nem volt rá szükség, csupán az alkotmányos (kétharmados) többség elérése indokolta a kormányba való bevetését. Ezt azonban a szlovák pártok kemény feltételekhez kötötték. Az MKP-nak, nemhogy beleszólása lett volna a kormányprogram kialakításába, de még egyes sarkalatos követeléseinek a szorgalmazásáról is le kellett mondania. Ismeretes, hogy ilyen téma volt, a Beneš dekrétumok ügye, az önálló magyar egyetem, vagy a nemzeti-ségi önigazgatás kérdése. Nos ehhez képest a 2002-2006-os ciklus óriási előrelépést jelentett. Ez azonban nem jelenti azt, hogy minden eredmény elérése simán történt. Sőt, kemény politikai harcok árán, indokolatlan vádaskodásokat elszenvedve, gyakran

elkerülhetetlen kompromisszumok megkötésével kellett az MKP-nak kiharcolnia azokat az eredményeket, amelyek a szlovákiai magyar kisebbség megmaradásához fontosak. Melyek is ezek? A ciklus elején sikerült a kormánnyal és a parlamenttel is jóváhagyatni az önálló, állami finanszírozású magyar egyetem létrehozását Komáromban. A Selye János Egyetemi Központ azóta fokozatosan kiépül. A jelentkezők számából ítélve, igen nagy az érdeklődés az egyes szakok iránt. Régi óhaja teljesült ezzel a szlovákiai magyarságnak. Kemény küzdelemben sikerült elfogadtatni a parlamenttel a Regionális és Kisebbségi Nyelvek Európai Chartáját, amely ugyan Szlovákia EU tagságából fakadó kötelezettség volt de a szlovák politika ezt igyekezett mellőzni. Más kérdés, hogy érvényben maradt az a szlovák nyelvi törvény, amely sok pontjában ellentétes az európai chartával és egyértelműen a kisebbségi nyelveket hozza hátrányos helyzetbe. Ennek a kiküszöbölésére az MKP kidolgozta a törvénymódosítási javaslatokat, ezek tárgyalására azonban, ahogy fogalmazni szoktak a politikusok, nem volt meg a politikai akarat, magyarul, a szlovák pártok ezt elszakították. Az így bekövetkezett ketősség teszi azt lehetővé, hogy amikor ugyan érvényben van az európai charta, nyelvi ügyekben mégis a szigorú szlovák nyelvtörvényre hivatkozva járjanak el. Erre a közelmúltban is volt példa, amikor az egyik oktatásügyi minisztériumi magyar anyanyelvű hivatalnokot azért hurcoltak meg, mert egy nem hivatalos, tansegédeszközt ajánló levelet a magyar iskolák igazgatói részére magyar nyelven írt meg.

Fontos eredményként könyvelheti el az MKP a régió-fejlesztés terén elért eredményeket is. Az EU-ban is ismeretes, hogy Szlovákiának egyik komoly betegsége az egyes régiók közötti óriási gazdasági fejlettségbeli különbség. Nos a magyar lakta dél-szlovákiai régiók nagy része éppen a lemaradó, kevésbé fejlett, a múltban szándékosan elhanyagolt, vagy a többihez képest csekély mértékben fejlesztett régiók közé tartozik. Ez az állapot az elmúlt parlamenti ciklusban annyiban javult, hogy az MKP által vezetett szakminisztériumok (mezőgazdaság, régiófejlesztés) kiegyensúlyozott tervezési és beruházási intézkedései révén a lemaradó régiók is hozzájutottak komolyabb fejlesztési forrásokhoz, amelyekről a Mečiar vezette kormányok idején (1992-1998) nem is álmodhattak. A régiók fejlesztésében szintén komoly szerep jutott a ciklus elején megalakult megyei önkormányzatok magyar képviselőinek is, akik szín-

tén jelentős költségvetési források odaítéléséről döntöttek. Az MKP politikusai szorgalmazták a dél-szlovákiai régió hosszabb távú fejlesztési tervének kidolgozását is. Ezzel összefüggésben a megvalósítás küszöbére került egy Dél-Szlovákián áthaladó gyorsforgalmi autótú megépítése is, amely bekapcsolná ezeket a régiókat a komolyabb gazdasági vérkeringésbe. Ez munkahelyteremtéssel járna, ami a magyarlakta, községenkénti gyakran 30-40 százalékos munkanélküliségi ráta csökkenéséhez vezethetne.

Az MKP részsikert ért el az ismeretlen tulajdonú földek rendezésének ügyében. A szlovák politika törekvése az volt, hogy ezeket a földeket, amelyek pillanatnyilag az állami földalap kezelésében vannak, el kell adni. Az MKP következetesen kitartva álláspontja mellett azt szorgalmazta, hogy adják őket azon települések használatába, amelyek a kataszterében találhatók. Végül kompromisszumos megoldás született, amely szerint a földek állami tulajdonba kerülnek, az állam pedig a községeknek adja használatba. Ezt az elfogadott törvényt azonban az egyik ellenzéki párt megtámadta és az alkotmánybíróságon kérte a felülvizsgálatát. Döntés még nem született.

Ezeket az eredményeket az MKP többek között azon a réven tudta elérni, hogy támogatta a kormánykoalíció valamennyi reformintézkedését. A kormánykoalíció egyes szlovák frakcióból történő fokozatos lemorzsolódás következtében pedig egyre nőtt az MKP stabil parlamenti frakciójának a súlya. Olyannyira, hogy végül a 20 magyar képviselő a legnagyobb kormánypárti frakció lett a parlamentben.

Az MKP súlyának növekedése a ciklus vége felé azonban nem jelentette azt, hogy komolyabb eredményeket tudott volna elérni a széteső parlamentben. A 2005. év végi parlamenti ülésszakon, amikor a költségvetésről szavazott a törvényhozás, az MKP újra felvetette a kisebbségekről és a kisebbségi kultúrák finanszírozásáról szóló törvény elfogadását, amely az alkotmányból eredően szerepel a kormányprogramban is. Ehhez azonban nem találtak támogatókra a kormánykoalícióban. Kompromisszumként annyit sikerült elérni, hogy az előző évinek a duplájára emelték a pályázatok útján a kisebbségi sajtóra, könyvkiadásra és kulturális tevékenységre odaítélhető költségvetési összegeket. Ez kétségtelenül komoly eredménynek számít, de nem pótolja az esetleges törvény által biztosított normatív finanszírozást.

A felsorolt eredmények tükrében talán a tűnhet logikusnak, hogy a szlovákiai magyar választók, ha nem is százszázalékosan, de nagyjából meg vannak elégedve az

MKP szereplésével. Nos az elmúlt év végi megyei önkormányzati választás nem ezt mutatta. Itt az MKP, a négy évvel ezelőtti hasonló választásokhoz képest, komoly visszaesést volt kénytelen elkönyvelni. Amíg akkor az MKP-nak 83 képviselője volt az egyes megyei önkormányzati képviselői testületekben, addig a 2005 decemberében lezajlott választáson mindössze 58 képviselőt sikerült bejuttatni a megyei testületekbe. A választási részvétel 20 százalék alatt maradt. Tehát az MKP nem tudta mozgósítani a választóit kellő mértékben. Az okokat keresve a párt egyes testületei és tisztségviselői elemzéseket végeztek, amelyek azonban egymástól kisebb-nagyobb eltéréseket mutattak. Ez azt jelenti, nincs egység az MKP vezetésében a helyzet megítélése terén. Anélkül, hogy belemennénk ezen okok részleteinek a vizsgálatába, összefoglalásként két problémakört jelölhetünk meg, amelyek a megyei választások kudarchoz vezettek, illetve figyelmeztetésként előre vetíthetik az ideai választási sikertelenséget is. Az egyik, hogy a szlovákiai magyar választók döntő többsége, az MKP-nak a törvényhozásban elért sikereit, nem könyvelte úgy el, hogy az a saját életére, életszínvonalára történt pozitív hatást gyakorolt volna, ami érthető és talán nem is a párt hibája. Ezeknek az eredményeknek hosszabb távon lesz kézzelfogható hatásuk. A másik körülmény ami befolyásolta a szavazók közömbösségét, vagy elfordulását az MKP-tól, az a párt belső szervezeti és személyi válságára vezethető vissza. Ez elsősorban az alapszervezetekre a járási és kerületi struktúrákra érvényes. Szinte nincs olyan régió, ahol ne lennének súlyos személyi ellentétek, vádaskodások, érdekcsoportok között. Ezek részben nyilvánosságot kapnak a sajtóban, de a községekben és a régiókban ahol az emberek ismerik egymást, nem maradnak titokban a kulisszák mögött folyó dolgok sem. Nos ezek az ügyek a választókban visszatetszést váltanak ki és inkább otthonmaradásra ösztönzik őket a szavazásnál. S ha ez a jelenség tömegessé válik, akkor az MKP-nak a júniusi választásokon komoly problémái akadhatnak. A közvélemény-kutatások szerint az MKP tartja a 10 százalék körüli elfogadottságát. Ez mondjuk biztató és talán a választókban is tudatosul, hogy jobb egy belső vitákkal és veszekedéssel fémjelzett, de magyar pártra szavazni, mint közömbösnek maradni és hagyni, hogy a magyarrelenes szlovák erők teljesen eluralkodjanak a parlamentben. A jelenlegi kilátások sajnos ennek igen komoly esélyt mutatják. Júniusban minden kiderül.

VARGA SÁNDOR

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Bujdosó Alpár

A hosszára nyúló bécsi Pragerstrasse lábánál, magas házak árnyékában meghúzódó kis magyar település kertes házait az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága 1959-ben építtette az 56-os menekültek számára. Az itt lakók nagy része ma is magyar. Bujdosó Alpár és felesége Vizi Zsuzsanna, akik a magyar forradalomnak aktív résztvevői voltak, annak idején legfiatalabbakként költözhettek be az egyik kis családi házba. Otthonuk igazi intellektuális lakás: rengeteg könyv, művészeti és irodalmi folyóirat, a falakon modern festők képei sorakoznak. Bujdosó Alpár okleveles mérnök, a PEN Klub és a Magyar Újságírószövetség tagja, számos kitüntetés, többek között a Kassák Lajos-díj, az 1956-os Emlékérem, a Nagy Imre- emlékplakett és a Magyar Köztársaság Tiszti Keresztjének birtokosa, soproni főiskolásként került a történelem sodrába. Így számol be emlékeiről:

Budapesten érettségiztem kitüntetéssel, és 1954-ben felvettek a Soproni Erdészeti Főiskolára. Ma is szívesen gondolok vissza az ott töltött évekre. Az évfolyamom fele ún. szakérettségis volt. Kellemes, segítőkész, összetartó társakra leltem bennük. Lelkesen vettem részt a selmecbányai hagyományokkal telített soproni egyetemi életben, és hamarosan meggyűlt a bajom az ÁVO-val is, miután túlságosan merészen kritizáltam két tanszék vizsgáztatási módszerét. Szerencsére Botvay és Staszney professzorok kiálltak mellettem.

1956 körül érezhető volt már Sopronban a forradalom előszele?

Bizonyos értelemben igen. 56 nyarán katona voltam, harmadévesként kerültem vissza szeptemberben Sopronba. Akkor hallottam, hogy a szegedi egyetemisták reformokat követelnek a tanrendben: kevesebb marxizmust és orosz nyelvtoktatást stb. Azonnal lemotoroztam Szegedre. Visszatérve, Sopronban is megalakítottuk a MEFESZT (Magyar Egyetemisták és Főiskolások Egységes Szervezete). A MEFESZ 1945-48 között már működött, a fordulat évében azonban beolvastották a DISZ-be. 11 főnyi egyenrangú vezetőséget is választott a diáksparlament, aminek én is tagja voltam. A gyűléseink egyre merészebbek lettek. A kezdeti egyetemi problémák mellett hamarosan gazdasági és politikai kérdéseket is felvetettünk: pl. miért van a magyar urán orosz kézben stb. Miután a különböző egyetemek telefonon állandó kapcsolatban álltak egymással, az október 23-i pesti eseményekről azonnal értesültünk. Aznap mi is felvonultunk nemzeti zászlókkal, a Himnusz énekelve a soproni Petőfi szoborhoz. A menet élén a 11 tagú vezetőség haladt és a Várkerület házainak pinceablakai-ból az ávósok puskacsővei kísérték minket. A soproniak megdöbbenve figyelték, mi történik.

Milyen szerepet játszottak a soproni egyetemisták a forradalomban?

Október 24-én, miközben gyűléseztünk, a rendőrség körbezárta az egyetemet, de végül is egyetlen puskalövés sem dördült el. 17 pontban összeállítottuk a követeléseinket. A városban Nemzeti Tanács is alakult, de valójában az egyetemisták intéztek mindent. Átvettük a K-vonalat, ez volt a pártszékház titkos telefonvonal, a rádió is egész nap szólt, így mindig tudtuk, mi történik Budapesten. Roller Kálmán dékán átadta nekünk az irodáját. Két hétig haza sem mentem, annyi dolgom volt. Állandóan szavazással kellett döntenünk valamiről. Közel ezer diák dolgozott különböző területeken. Kék overálokat szerezünk mindenkinek. A városban vigyázni kellett a rendre, meg kellett akadályozni a túlkapaszkodásokat. Begyűjtöttük az ávosokat, az ismert nagy kommunisztákat is. Semmi bajuk sem lett. Bírság elé szándékoztunk állítani őket. Nekik is, nekünk is a lányok főztek az egyetem konyhájában. Okt. 26-án megérkeztek az első ausztriai segélyszállományok. Ezeket le kellett pakolni a teherautókról, elraktározni az egyetem tornatermében és gondoskodni kellett a további szállításukról Budapestre. Aztán szereztünk tápszert a TSZ disznóinak, és az általános sztrájk idején kenyeret sütöttünk a pékek irányítása alatt, vagy tejet szállítottunk a boltokba. Kiszabadítottunk 3 politikai foglyot is a kőhidai börtönből; ők rögtön beálltak közénk. Így érkezett el november harmadika.

Budapesten győzött a forradalom. Mi történt Sopronban?

Mi is azt hittük, hogy győzött a forradalom. Nagy Imre kormánya közölte, hogy az orosz csapatok elhagyják Magyarországot. November 3-án este 11 körül jött a hír, hogy Nagycenk-nél orosz tankok állnak. Az egyetemi vezetőség úgy döntött, hogy én menjek ki hozzájuk sofőrrel és tolmáccsal, és közöljem velük a kormány határozatát. Halálos csöndben autózunk a sötétben Nagycenk felé. Ott orosz géppisztoly csövével a vesénkben elmondtuk a vigyorgó ezredesnek jövetelünk okát, és ő közölte, hogy másnap indulnak Záhony felé. Megkönnyebbülve aludtam el napok óta először az alberletemben. Reggel négyig! Akkor ébresztettek, hogy orosz csapatok özönlenek be Záhony-nál Magyarországra! Rohantam az egyetemre: kapkodás, telefonálás, rádióhallgatás. Hamarosan kiderült, hogy a soproni tüzérosztály által az oroszok ellen felállított lövegekből hiányzik a gyűj-

tőszeg, így azok használhatatlanok. Képtelenek vagyunk az ellenállásra! Ilyen körülmények között érkezett meg Kéthly Anna Sopronba!

Mit keresett Kéthly Anna november 4-én Sopronban?

A szocdem Internacionálé kongresszusáról érkezett Bécsből. Vele volt titokban Oscar Helmer osztrák belügyminiszter is. Kéthly Anna fegyveres kísérettel szeretett volna feljutni a körbezárt Budapestre, ezért az egyetemistáknál érdeklődött. Telefonon beszélt Nagy Imrével, aki utasította, hogy azonnal állítson össze egy küldöttséget New Yorkba az ENSZ-hez, és kérjen segítséget. Az egyetem dísztermében tanácskoztunk, a magyar diákság képviselőtében engem is beválasztottak a küldöttségbe. Még útlevelem sem volt! Naivan úgy képzeltek, hogy felpakoljuk New Yorkban az ENSZ hadseregét és hozzuk Magyarországra! Úgy hagytam el az országot - a kétségbeesett soproniak arcát sohasem feledhetem -, hogy pár nap múlva visszajövök. Miután az osztrák belügyminiszter is velünk volt, si-mán átértünk Ausztriába, és este már a New York-ba induló repülőgépen ültünk.

Ha hadsereget nem is, de sikerült valamilyen támogatást elérni az ENSZ-nél?

Semmiylet. Naplót vezettem elkecsereve a hiábavaló várakozás közepette. Viszont találkoztam Nagy Ferenc hajdani miniszterelnökkel, egy sor emigráns magyarral, és ajánlatot kaptam, hogy járjam körbe az amerikai egyetemeket és tartsak előadásokat a forradalomról. Így jutottam el Chicagoba, Pittsburghbe, South Carolinába, Bostonba. Washingtonban a televízióban közös interjút adtunk az Egyesült Államok külügyminiszter-helyettesével. Januárban visszatérve Bécsbe végleg rájöttem, hogy nincs visszaút, számkivetett lettem.

Mihez kezdett? Teljesen felhagyott a politikai tevékenységgel?

Nem. Megalapítottuk Jankó Bélával és Németi Edével a külföldi MEFESZT, hiszen mintegy 6000 magyar egyetemista emigrált nyugatra. Egészen 1965-ig működött, eleinte Bécsben, aztán átköltöztünk Kölnbe. Leveleztünk az egész világon szétszóródott 56-osokkal, és lassan kikristályosodott bennünk, hogy csak Európában és Amerikában tudják az emberek, hogy miért keltek fel a magyarok a kommunizmus és az orosz fenntartóság ellen. Ázsiában, ahol Amerikát hagyományosan nem kedvelték, elhiszik az ellenforradalmi teóriát és a kommunista orientáció miatt fogalmuk sincs az igazságról. Küldöttséget alakítottunk és 1957 májusában elindultunk közel fél éves ázsiai körutunkra.

Kik voltak a küldöttség tagjai és hova látogattak el?

Kiss László, aki a forradalom során szabadult a börtönből, Nagy Balázs, aki a Petőfi Kör egyik titkára volt, én és Derecskei Károly, akit Amerikában ismertem meg. Ő volt egyébként a menedzserünk és a sajtófelelősünk is. A célunk: minél több reklámot és sajtóvisszhangot szerezni a magyar forradalomnak, minél több diákkal, politikussal, újságíróval találkozni. Jártunk Pakisztánban, Indiában, Thaiföldön, Burmában, Indonéziában, Japánban, Ceylonban és beszámoltunk a magyar forradalom tényeiről. Végig naplót vezettem és az élményeimet *299 nap* címmel 2003-ban könyv formájában megjelenttettem.

Eredményes volt az ázsiai út?

Azt hiszem igen. Hathónapos körutunk révén talán derengeni kezdett néhány ázsiai értelmiségiben, hogy a dicsőséges Szovjetuniónak éppolyan imperialista és nagyhatalmi céljai vannak, mint amivel ők Amerikát vádolták.

Mikor és hol fejezte be a Sopronban félbehagyott egyetemi tanulmányait?

Bécsben 1962-ben szereztem meg a mérnöki diplomát. Máltai ösztöndíjat kaptam, a soproni egyetemnek szinte minden vizsgáját elismerték, a jegyeimet az időközben Vancouverbe került hajdani tanáraink igazolták. Bécsben csupa jóindulatú, segítőkész professzor volt. Alberletben laktam, megőszültem és nyaranta dolgoztunk a feleségemmel. 1960-ban költözhetünk be ebbe a házba. Olajkályha és ágy, ez volt az összes berendezésünk. Időközben még elvállaltam két évre a Genf-be költözött Magyar Diákszövetség külügyi alelnökségét. 1963-ban végleg visszajöttünk Bécsbe. Magyarország közelében akartunk élni. Itt dolgoztam a nyugdíjazásomig. Amióta lehet rendszeresen járunk Magyarországra. Sok kedves barátunk van ott: írók, költők, művészek, művészettörténészek...

Érdeklődése a politika iránt, a közügyekkel való foglalkozása elaludt az idők folyamán?

Az érdeklődés megmaradt, sokat mérgeledöm is. A különböző 56-os otthoni szervezetek kölcsönösen kitagadják egymást, beharcokkal teszik tönkre 1956 emlékét. Mi értelme van? Vagy a magyar választási harcok! Évtizedes barátságok mennek tönkre azon, hogy ki milyen pártot választ otthon! Így az energiámat az utóbbi évtizedekben főleg az irodalom és a művészet köti le. 1962–1992-ig munkatárs, később bécsi szerkesztője voltam a *Magyar Műhely* párizsi avantgárd folyóiratnak. Rendszeresen írok, megjelent néhány vizuális verseskötetem, irodalomelméleti tanul-

Ami Bécsben 50 éve újsághír volt...

1956. január 11. Folytatódnak az osztrák vagyontárgyalások Magyarországgal. Sopronnál 13 menekült lépte át a határt.

1956. január 12-én 6:46-kor és 8:41-kor Bécsben is érezhető földrengés volt Taksony, Soroksár, Haraszti, Alsónémedi térségében.

1956. január 17. Pogány Géza jelentése a Presse-ben: január 16-án Budapesten kémkedésért elítélték a Márton amerikai-magyar újságíró-házaspárt és az US-követség két alkalmazottját.

1956. január 22. Pama/Pamhagen fölött 2 szovjet és két magyar MIG 15-ös vadászgép légi harcot folytatott. Szemtanúk vélekedése szerint a két magyar gép Ausztria felé tartott, a két szovjet gép meg akarta ezt akadályozni, és tüzet nyitott a magyar gépekre. Egy szovjet és egy magyar gép összeütközött és osztrák területre zuhant. A szovjet pilóta – egy százados – ejtőernyőjével ugyancsak osztrák területen ért földet. A magyar gép pilótája a roncsban elégett. A két másik gép Magyarország felé távozott az osztrák légterből. A szovjet pilótát az osztrák hatóságok átadták a szovjet követségnek, és még aznap Hegyeshalomnál visszatért Magyarországra.

Cikk jelenik meg arról, hogy a magyar állam megbízottai állítólag megtalálták az 1919. augusztus 3-án Pötschingben lelőtt Szamuely Tibor csontjait, és a koponyát Budapestre vitték. Az osztrák hírkommentár szerint a lelet nagy valószínűséggel egy római légios csontváza.

Az osztrák kormány **január 25-én** Budapesten a magyar kormánynál tiltakozik a légter megsértéséért, **január 26-án** a bécsi szovjet követség elnézést kér az incidens miatt. Ugyancsak január 26-án folytatódnak a vagyoniügyi tárgyalások Schöner osztrák követ és Sík Endre külügyminiszter között Budapesten.

1956. január 27-én és 28-án a cschszlovák légierő gépei a Waldviertel fölött a Szabad Európa Rádió röpcedulás léggömbjeire tüzet nyitva osztrák házak tetőzetét lövik.

1956. január 29-én a nyugati szövetséges hatalmak vadászgépei behatolnak a tiroli légterbe. (Az osztrák hadseregnek ez idő tájt még nincsen légieroje, a hadsereg felállítására éppen csak elkezdődött, a sorozásokat 1956 nyarára, az első bevonulásokat őszre tervezik. *Szerkesztőségi megjegyzés*)

1956. február 2-án az US-kormány a budapesti kém-perben hozott ítéletek miatt eltiltja az US-polgárokat magyarországi utazásoktól.

1956. február 4-én újabb állítólagos Szamuely-koponyára bukkannak.

1956. február 10-i budapesti források szerint Kovács István, a Nagy Imre-vonal embere Rákosi mögött a 2. lett a nőmeneklatúrában.

1956. február 17-én szívárogna ki az első hírek Sztálin leleplezéséről: a szovjet kommunista párt február 14-25 között tartott XX. kongresszusán Hruscsov és Mikoján élesen bírálták az ekkor már három éve halott diktátort.

1956. február 22-én budapesti források Kun Béla rehabilitálásáról, és Rákosi bukásáról beszélnek.

1956. február 23-án a bécsi rendőrség nyomozója, Kálmán Csernák, aki két bécsit még a szovjet megszállás alatt elhurcoltatott, cellájában fölakasztja magát.

1956 februárja 29 napos: az év szökőév volt. **1956. március 10.** A ciprusi Enozisz-Mozgalom (Egyesülés Görögországgal) vezetőjét, Makariosz érseket az EOK-terrorszervezettel való kapcsolata miatt deportálják.

1956. március 11. A Bécsi Vásáron bemutatják a Citroen DS 19-es modellt.

1956. március 15. Eisenhower bejelenti, hogy ismét Nixonnal akar indulni az elnökválasztásokon.

1956. március 23. A Szabad Nép Budapesten közli, hogy Kun Bélát igazságtalanul végezték ki.

1956. március 24. A keleti tömbben megkezdtek egyiptomi katonatisztek kiképzését.

1956. március 30. Előző napon Rákosi Mátyás Egerben bejelenti, hogy Rajk László ártatlan volt, az ellene lefolytatott eljárásért és kivégzéséért Berija, volt KGB-főnök és Péter Gábor, az ÁVH volt főnöke felelős.

mányom, novellám. Sajnos a magyarországi kultúra nemigen vesz tudomást a külföldi magyarokról. Sok dokumentum van a birtokunkban, eredeti naplók, levelezések, a *Magyar Műhely* valamennyi száma; még az 56-os Intézetnek sincs önálló dokumentumosztálya. Pedig most kellene mindent összegyűjteni, amíg élő tanúi vannak e kornak.

FERENCZY KLÁRA

SZÜLEINK BECSAPTAK

Folytatás a 6. oldalról

Nem-e kéne nekik realiztikusabb magyarországi képet adni, megmutatni nekik, hogy milyen a mai magyarság? Ahelyett, hogy templomi alagsorban tartott öreg emberek beszédjeit hallgattassunk meg velük március 15-én és október 23-án, nem-e inkább popzenés, európai ütemes *A hid alatt, a hid alatt* slágereket tanítsunk nekik, meg olyan szavakat használjunk velük, hogy, jaj de izgi, megyünk a Balcsira és tők (vagy éppenséggel kurva) jó lesz? **Elhitessünk velük egy álomvilágot, amelyben minden magyar ember az becsületes, az dolgozik a közjóért, az illedelmes és derék?**

Eldöntöttük, nincs más választásunk. Nem azért, mert hát szüleink bennünk becsaptak, miért legyen gyerekeinknek jobb?

Hanem inkább azért, **mert hiszünk a jóban, a szépben, a jövőben.** Eldöntöttük, ha becsapás az, hogy a magyarság javát és szebb erőnyeit adjuk át gyerekeinknek, hát akkor igen, mi is becsapjuk saját gyermekeinket. És adja Isten, hogy minden budapesti szülő is becsapná gyermekét, mint ahogy szüleink bennünket. Hogy ne vállat vonva mondják egymásnak pesszimizmussal, hogy „hát, ez a magyar valóság,” hanem inkább azt mondják, **„ezt azért tesszük, mert a magyar ember az hisz a becsületes nemzetében.”**

Utószó

A sok bürokratikus kellemetlenség, nevetlen emberek, napilapokban talált politikai viták ellenére az **ott tartózkodásunk éve alatt rengeteg jószívű, segítőkész, vendégszerető emberekkel találkoztunk.** Nemcsak Felvidéken és Vajdaságon, ahol érthető okok miatt jobban összetartanak a magyarok hanem Budapesten is, a Pázmány egyetemen, a Superkids óvoda és Kodály Zoltán iskola személyzete és szülei között, a cserkész és egyéb barátok és ismerősök között is. **Rengeteg olyan magyart találunk, akik becsületesek, dolgoznak a közjóért, illedelmesek és derék emberek.** Elmélyedtünk magyarságunkban, sok jóval találkoztunk, és sokan segítettek bennünket. Alkalomadtán vissza szeretnénk menni, mert jól éreztük magunkat. **Bízunk abban,** hogy a politikusok baklővései és öncélú intézkedései ellenére is jó irányban halad általában az ország, és **lassan kezd nemzetben is gondolkodni a magyar az óházában.**

A fenti levelet egy négygyermekes amerikai magyar házaspár írta egy éves magyarországi tartózkodás után. Amerikában, az ottani hétvégi iskolában tanultak meg írni-olvasni. Levelük nyelvtanít és szörendi hibáit nem javítottam ki, így kerek ez a levél, ahogy van. Szerk.

Jánosi Antal

Vigasz

Szélestenyerű szelek aranypénzt tékoznak a nedves avarra. A kopaszodó fák közönnyel merednek az égnek.

Míntha kegyhelyen járna az ősz.

Ha már nem leszek, azért csak hullani fognak a lombok fakadni a kékszínű, duzzadt-harmatú bimbók, sütkérezni a gyíkok a házfalak pállott tövében,

éj-koszorút majd Holddal vértéz a táj. Ugyanúgy jönnek a fény-viharok, reng és meghasdad még ez a föld. Ugyanúgy állnak a házsorok is egymásba nyújtóznak a nagyajú utcák és hunyt-szemmel csókolóznak a párok.

Egyszer, valami nagy közönyt vesz fel e szív is s rácseppen egy jóindulatú ősz.

Cseh Károly

Hazafelé

Böröndi Lajosnak

Összeborulva világít végig az úton két kémény halványrózsaszín füstje: Philemon s Baucis derengő álma talán, mert úgy ölelkezik a reggeli fényben, mint hajdani szőlőnk párban virágzó cseresznyefája.

Bujdosó Alpár művészete

A Magyar Műhely hetvenéves szerkesztőjének köszöntése

Az esztétikai tapasztalat kommunikatív cselekvési mozzanatokból áll: az ún. „nyitott művek” – Umberto Eco szerint – előhívják a kreativitást, s az olvasók újraírják az olvasás során a szöveget. Ezzel szemben úgy tűnik, hogy a szoros szerkezetű „zárt művek” már nem kínálnak választási lehetőséget a befogadónak. Csakhogy – mondja erre Eco – a nyitott szöveg az, ami „zárt programot ír elő szerkezeti eleme, a Min-taolvasó számára”, s éppen a zárt mű engedi meg a szöveg szabad használhatóságát.

Bujdosó Alpár első kötete, az 1972-ben megjelent *Zárt világ* is a „zárt mű” nyitottságát, a szabad értelmezési választást prezentálja. A széttöredeztetett, elcsúsztatott mondatok, a párhuzamos léniakkal határolt fejezetcímek, a teljes szövegvilágot teremtő szómondatok, a szintaktikai szerkezetekkel való akusztikus játék, a betűfajta-variációk viszont nemcsak az olvasati variációk gazdagságát teremtik meg, de már a későbbi vizuális költemények műfaji világát is jelzik. Így az *1 és 2 között az Erzsébet hídon* című második kötetben (1980) a nyelv elemeivel való játék során, amelyben a „szintagma is csak láncait veszítheti” és „két szó meghatároz egy mondatot”, megjelennek a tipográfiai sémák, a matematikai haikuk lenyomatai, a Francis Edelin által logo-mandaláknak nevezett modern poétikai formák, valamint az egymásra montírozott betűtípusok. A mitológiai utalások, az oldalakról levándorló sorok után még egy abszurd színházi előadáson is részt vehet az olvasó.

Az *Irreverzibilia Zeneon* (1985) kötetében ugyancsak az *Eco-i* nyitottsággal találkozhatunk: a „barlangba zárt önéletrajzok” vagyis röntgenfelvételek üzeneteivel. A kötetben a *Skarabeus*, a *Fatumorgana* és a *Fényszórók* című vizuális költemények, valamint a szövegtárgyak, a „*plakábtiradalom*” és a performansz alkotóelemek mellett megjelennek a poétikai leletek is. Bujdosó Alpár az archeológus és epigráfus költői eszköztársaságával az ókori agyagtáblák ékírás-üzeneteit használja fel – innovatív módon – egy műfaj megteremtésére: a lineáris olvasatot a törések, agyagrepedések mentén szétfeszítve új mondat- és gondolatteret alkot. A sumer-akkád írásjeleket a restaurációs interpretáció során magyar szövegelemekkel egészíti ki. S a metaforikus képek palettáján megjelennek a jelenkor árnyalt koloritjai s tragikus élményei egyaránt. Az ókori *KI'UR* város így fonódik össze az 1950-es évek traumatikus valóságával, *IGIGI KÉT DOMBJA* Pusztaszerral, Mohácsal, valamint az 1993-ban megjelent *Vétíteti irodalomban*, a tilmuni világképhez kapcsolódó leletek pszeudo-mikrokozmoszában is így válik a száműzött *Enlil*, a mezopotámiai istenhármas tagja az 1956-ban emigrált magyarok szimbolikus alakjává. A Kr. e. a II. évezred idejéből származó táblatöredékek ékírását a költő olyan lírassággal fordítja, s magyarázza a régészeti, tényyszerű adatokat, hogy észre sem vesszük a valóság és a meseszerű elemek könnyed oscillálását. Az *ÚJABB KIEGÉSZÍTÉSEK A TILMUNI VILÁGKÉPHEZ* című fejezet leletei pedig már újabb dimenziót nyitnak a poétikai leletek ta-

belláján. A változó és örök köztes paradigma-rendszerét megjelenítő maszkok világa ugyanis már nemcsak egy ókori világ ékírásos morzejelei, hanem a magyar történelem archa véssett, barázdákat vonó, be nem gyógyult, lüktető sebei is.

Az elméleti írásokat, *Napórákat* és a számítógéppel alkotott, a CorelDraw- program felhőből megszületett vizuális szöveg-szigeteket egyaránt összegyűjtő kötet után a *Csigalassúsággal* című, 2002-ben megjelent könyvében is műfaji sokszínűséggel találkozunk. A magyar és német nyelvű tanulmányok mellett olyan vizuális költemények, hang-fény-játék, filmszöveg és morzejeles feljegyzések gazdagítják az életművet, amelyekben sorsok, lüktető életek, az átélt múlt lenyomatai regisztrálhatók: a II. világháborútól az 1956-os forradalom meghatározó élményéig. *EMLÉKEZTETŐÜL, HOGY EMLÉKEZZÉL EMLÉKEIDRE* másolja a múltat, s jósolja a jövőt. A kötetet záró curriculum vitae-nek az 1956. október 23-a utáni eseményeit bontja ki a *299 nap* című kötetében (2003). Bujdosó Alpár, november 4-e után, az ENSZ-hez küldött delegáció tagjaként, Kéthly Annát, Nagy Imre kormányának államminiszterét, kísérte el New Yorkba, hogy segítséget kérjenek a forradalom elért eredményeinek a megőrzéséhez. Amerika egyetemcsein Bujdosó Alpár két hónapra keresztül, az UFHS diákszövetség küldötteként Délkelet-Ázsiában pedig egy éven át tartott előadásokat, szervezett konferenciákat az ottani egyetemisták tájékoztatására, szolidaritásuk elnyerésére.

A 299 nap eseményeit rögzítő vallomás a magyar önéletírás-fejezetét új színekkel gazdagítja. A műfaj kezdetei Magyarországon a XVII-XVIII. századi Erdélyben jelentkeztek Misztótfalusi Kis Miklós, Bethlen Miklós, Bethlen Kata és II. Rákóczi Ferenc önéletrajzi jellegű műveiben. A XX. században a szerző életútját megörökítő írások egyre sokszínűbbé válnak a történelmi-művelődéstörténeti eseményeket, a szociográfiai ihletettséget, az idegenséglélményt vagy akár az anekdotákat is tartalmazó részletekkel. A kortárs magyar irodalomban viszont a hagyományos forma töredékessé válik: már nem egy teljes életút konnotatív leképeződése lesz a mű, hanem egy-egy meghatározó életszakasz tár fel csupán a szerző a saját életéből.

Bujdosó Alpár önéletírása nem egyszerűen emlékek füzére. Több annál: hiteles életanyag. A napról napra lejegyzett szöveg és a napló hangszalagra felvett rekonstrukciójából állítottak ugyanis össze a beszámolóját.

A történelem pulzálása kitapintható az egész életműben: az emberiség „életútjának” korábbi szakaszai ugyanúgy, akárcsak a magyarság sorskérdései.

A múlt és jelen montázs-szerű egymásba kapcsolását, az archaikus kultúrák „üzeneteinek” művészi interpretálását, a nyelv világának sokszínűségét megjelenítő alkotásai így teremtenek újfajta poétikai beszédet az experimentális műfajok tabelláján.

KELEMEN ERZSÉBET

RÁKÓCZI SZÖVETSÉG A FELVIDÉKI MAGYAR IFJÚSÁGÉRT

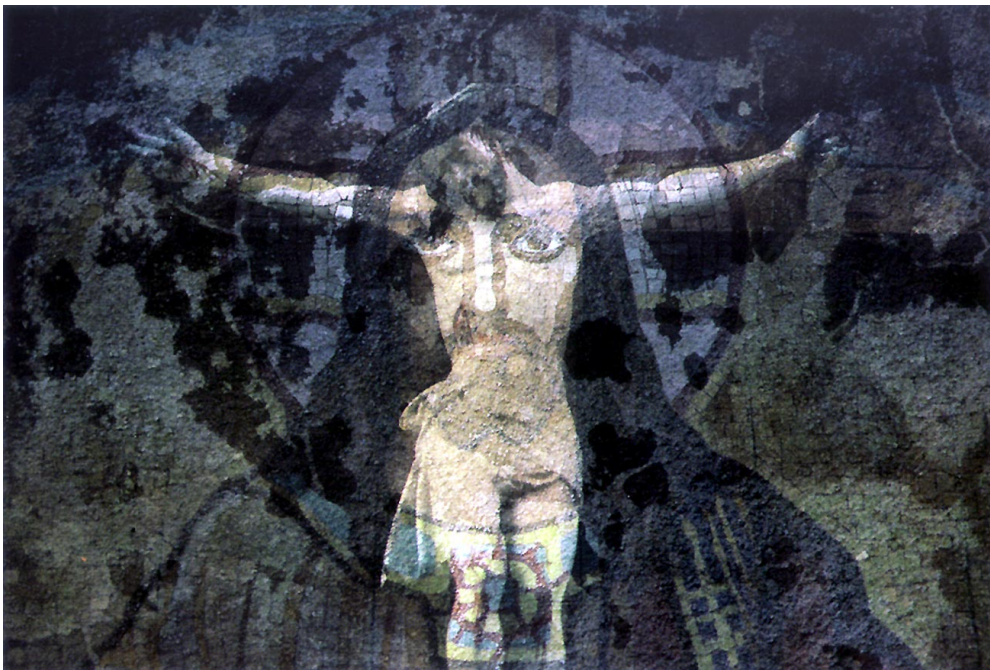
A határon túli magyarság szolgálatában tevékenykedő Rákóczi Szövetség országos akcióra hívja fel a civil szervezeteket és magánszemélyeket. Felhívásunk ahhoz a Magyar Alkotmányban rögzített követelményhez kapcsolódik, mely szerint az anyaország felelősséget érez a határon túli magyarok sorsa iránt és támogatni kívánja hosszú távú megmaradásukat a szülőföldjükön.

Közismert tény, hogy mind Magyarországon, mind a határainkon túl is egyaránt tragikusan fogy a magyar nemzet lélekszáma. Mindehhez hozzájárult a történelmi Magyarország területének trianoni szétdarabolása, majd a kommunizmus közel fél évszázada alatt a határainkon kívül rekedt nemzetrészek ügyének elhallgatása. Ma is napirenden van a Trianon idején még több, mint négy millió, ma már alig több mint két és fél millió honfitársunk sokszor megאלó, évtizedek óta tartó hátrányos megkülönböztetése, kisebbségi jogainak csorbítása, melynek eredménye a 85 év számos családása következtében soraikban kialakult reményvesztettség. Meggyőződésünk, hogy egyetlen európai nemzet sem nézné tétlenül, ha más országokban élő kisebbségeit hasonló, tartósan negatív diszkrimináció érné.

A magyar „kedvezmény-törvény” keretében bevezetett oktatási-nevelési támogatást a magyar oktatási intézményekben történő tanulás legfon-

tosabb motivációs tényezőjének tartjuk. Ugyanakkor sajnálatlaltal vettük tudomásul, hogy a Szlovák Köztársasággal 2003-ban kötött államközi megállapodás a felvidéki magyar családokat az oktatás-nevelési támogatás közvetlen igénybevételelől megfosztotta. Ez azzal a veszéllyel jár, hogy a Felvidéken az elmúlt évtizedben tapasztalt, jelentős mértékű asszimiláció tovább folytatódik.

Az elmúlt évben azzal a kéréssel fordultunk a határon túli magyarság ügye iránt elkötelezett civil szervezetekhez és magánszemélyekhez, hogy felhívásunkhoz csatlakozva vállaljanak részt a felvidéki magyar családok magyar nyelvű iskolába beiratkozó gyermekeinek támogatásában. Az akciót jelentős összeggel támogató Pro Professione Alapítvány, továbbá vállalatok és magánszemélyek, civil szervezetek és alapítványok valamint a Budaörsi Polgári Kerekasztal kezdeményezésére nagyszámú Polgári Kör adományából a program első évében több mint 20 millió Ft gyűlt össze az e célra megnyitott bankszámlán. Az összeggyűjtött támogatás 10 ezer Ft-os beiratkozási ösztöndíj formájában 2000 felvidéki kisdíákhoz jutott el a tavasz folyamán, 40 helyszínen megrendezett iskolai ünnepségek keretében. A rendelkezésre álló összeghez igazodva az akciót a szociális és gazdasági szempontból hátrányos helyzetű felvidéki régiókra továb-

Csatakfalvától a Reménység Tóig

Az „Amerikai Egyesült Államok”- még ma is működő- egyik legnívósabb, értelmiségi társasága, az „ITT-OTT”- MBK története csaknem 40 sikeres évre tekinthet vissza. Azokban a „hatvanas” években történő – hivatalos - megalakulást igencsak sajátos és véletlen események közrejátszódásának köszönhet.

Az történet ugyanis, hogy a Louisiana Állami Egyetem egyik őszi rendezvényén 1966-ban a Kubából menekült diákok előadásorozatot ún. PANEL-t tartottak, mégpedig az 1956-os magyar forradalomról az ismert tragikus események 10. évfordulójának kapcsán. Ezen a PANEL-on részt vettek az ez idő tájt éppen ott tanuló magyar származású diákok is, s az ott hallott megdöbbentő események hatására életükben döntő pradiemaváltás kezdődött. Még egyetemi életük alatt tájékozódni és szervezkedni kezdtek, s ez egyesületük 1967-ben történő hivatalos megalakulásukhoz vezetett.

Mint ismeretes az USA-ban statisztikailag mintegy másfél millió magyar származású állampolgár él. Az ún. „American Way of Life”. Az angol nyelvterület keretében azonban ide tartozik: Kanada, Mexikó, de gyakorlatilag Közép- és Dél-Amerika, sőt Ausztrália, Új-Zéland magyarsága is. Így aztán az ún. magyar nyelvű kultúrkörhöz a fenti adatok legalább dupláját, (vegyes házasságok, 2-3-4. nemzedékek... pl. George Pataki, New York megye kormányzója stb.) lehet számítani.

Ezek a meghatározó tényezők nem azonnal, de hamarosan ismertté váltak a frissen megalakult egyetemi társaság gyorsan szaporodó tagságának körében. Már 1968-ban: „ITT-OTT” elnevezéssel folyóiratot indítottak, ami eleinte még évenként ötször jelent meg, kb. 50-oldal terjedelemben. A lap címe Ady Endre versére utalt: „Itt valahol, ott valahol / esett, szép-szomorú fejekkel / négy-öt magyar összehajol, s / kicsordul gúnyos fájdalomkuból / egy ifjú-ösi könny: miért is?”

A társaság lapjának szerkesztését kezdetől fogva (az akkor már egyetemi tanárok) Éltető J. Lajos, Ludányi András és még mások is felváltva végezték, és a kiadvány profilját igen széles érdeklődési körnek szánták, erős demokratikus pragmatizmussal, sőt sajátos vallási türelemmel. A lap terjesztésénél kialakított postázási technikák is - a nagy távolságok ellenére - hamar és zavartalanul beindultak. Ennek köszönhetően a siker úgy

mennyiségileg, mint minőségileg rövidesen is robbanásszerűen beköszöntött.

Így aztán 1972-ben újabb vállalkozásba kezdtek, amikor a folyóirat arctalan, azaz ismeretlen szerkesztői, alkotói, munkatársai a Clevelend-hez közeli „CHAUTAUQUA”-LAKE/Tó partjánál egyhetes nyaraláson/tanácskozáson találkoztak az olvasókkal és azok rokonaival, barátaival. Ezen a Balatonra emlékeztető tónál (Nemes Jancsiék panziójában) aztán elkezdődhetett a nívós előadásokat követő, véget nem érő tere-fere, és a megkedvelt helység (indian) nevét rövidesen megmagyarosították: Csatakva, illetve Csatakfalvára.

A név a Tó partján zajló nagy elvi vitákra utalt, ami az amerikai magyarságot jellemezte, ahol a gondolati és politikai vélemények ugyancsak eltértek egymástól. Kiderült azonban, hogy a véleménykülönbségek miatt nem feltétlenül szükséges egy CSATA(tér) illetve Falva sem, s ezért a rendezvény 1976-ban átkerült egy másik (Ohio Államban fekvő tó mellé, aminek a neve - nemcsak jelképesen, de valóban is -„LAKE HOPE”, azaz „Reménység Tava”. Azóta is itt tartjuk az immár 200–300 látogatóra bővült nyaralásokat.

Itt tulajdonképpen felelevenedett a hazai – reformkori – híres badacsonyi Szalon, ahol a kultúra találkozik a hatalommal és a szépséggel. Ide aztán – idővel - igen sokan, és nemcsak az USA-ból, de mind az öt kontinensről, sőt az egész Kárpát-medencéből is érkeztek neves előadók, rangos vendégek. Egyszóval nagy-nagy GATHERING keretében amolyan szellemi, filmes, cigányzenés, és felejtethetetlen gasztronómiai nagy magyar „összeshorulások” jöttek össze, mert „sírva vigad a magyar”.

A „magyar-ügy” érdekében elhangzott témákat, előadásokat, javaslatokat aztán lehozták az „ITT-OTT”-ban, könyvekben, és ki-ki magával vitte otthonába, munkahelyére, egyetemekre, kutatóintézetekbe.

1996-ban aztán ide is betört az internet, s azóta ún. „elektronikus” újság jelenik meg, ahonnan mindenki naponta tájékozódhat, beírhat, javasolhat, azaz együttműködhet. Így aztán ma más csak évente egyszer jelenik meg az „ITT-OTT” hagyományosan, azaz nyomtatásban, de változatlan szellemben és ugyanolyan nívón is. Az idei történelmi évfordulóhoz további sikert kíván e sorok írója is a TÁRSUTAS.

MAGYARI A. SÁNDOR

bá azon településekre hirdettük meg, ahol a magyarok szörványban élnek. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy kezdeményezésünk rendkívül sikeresnek mutatkozott, ugyanis a beiratkozási ösztöndíj akcióra kijelölt régiókban múlt évhez képest a kedvezőtlen demográfiai tendenciák ellenére 3,87%-kal növekedett a magyar iskolákba beíratott diákok száma és növekedett a magyar iskolákba beíratott diákok számaránya is az összes beíratott diákhöz képest.

A kedvező eredmények ismeretében most azzal a kéréssel fordulunk a civil szervezetekhez, Polgári Körökhöz, magánszemélyekhez és vállalatokhoz, hogy segítsék ismételt támogatásukkal a program továbbfolytatását. Ezúttal is 10 ezer Ft beiratkozási ösztöndíjat szeretnénk felajánlani azokban a régiókban, ahol az akciót tavaly is meghirdettük, de lehetőség szerint a Felvidék más régióira is szeretnénk kezdeményezésünket

kiterjeszteni, legalább azon családok esetében, ahol 3, vagy több gyermeket nevelnek, valamint azokon a településeken, ahol a gyermeknek más településre kell utaznia ahhoz, hogy magyar iskolában tanulhasson. Természetesen köszönettel vesszük azok adományát is, akik egy gyermek ösztöndíjának csupán egy részét tudják adományukkal felvállalni.

Elérhetőségeink:
Rákóczi Szövetség (1027 Budapest, Szász Károly utca 1. IV. em. 1.)
Postacím: 1255 Budapest, Pf. 23.
Telefonszám: 06-1-2013067
Faxszám: 06-1-212 8891
e-mail cím: felvidek@rakocziszovetseg.hu
Bankszámlaszám: 11705008-20488172 (OTP Bank) Felvidéki Oktatási Támogatás

DR. HALIZ JÓZSEF ELNÖK, DR. UGRON GÁSPÁR FŐTITKÁR

METYKÓ GÉZA

„Feje tetején áll a világ”

(Filmnovella)

Az öreg úr sápadt arcán az izomrostok meg sem moccantak, amikor vízivás közben, felpillantva poharából kinézett az ablakon. Ma is, mint mindennap délután öt órától este hét óráig, a kávéházi törzsasztalnál ülve, mindenekelőtt a bambuszereteken lógó nemzetközi újságokban lapozgatott. Ha valamelyik cikk, glossza vagy esszé felkeltette érdeklődését, gondosan átolvasta, majd jegyzeteket írt a naplójába, s nem igen törődött azzal, ami körülötte történik.

Ám most, lebénuult arccal, értetlenül, beráncolt szemmel bámult a magas, fenn félkörben végződő ablakon át az utcára, s kénytelen volt feltételezni, hogy vagy álmot lát, vagy az agyában működik valami tökéletlenül; hiszen – úgy rémlett – a látóidegei helyreigazítás nélkül továbbítják a szem előtti látványt – akként, mint a camera obscura: fordítva! Minden kétséget kizáróan semmiképpen sem lehet igaz az – gondolta az éltes úr elszántan –, ami jelenleg az ablak mögött kivehető: Efféle helyzet ugyanis, hogy ripsz-ropsz kifordul tengelyéből a világ (az anyatermészet áttekinthető, jól ismert erőit is számba véve!) – képtelen dolog!

De hát akkor – hogyan?

Karórájára pillantva megállapította, hogy még csak huszonnyolc perc telt el, amióta itt – a megszokott helyén ül. Ebben a jellegzetes bécsi kávéházban: az ablak melletti, alabástrom erezésű feketemárvány-táblás asztalnál; sárgaréz-ből készült hamutartóval, gyertyatartóval; télen is friss virágokkal; s az „Art-déco” formanyelvét beszélő sötét-bordó motívumokkal átszőtt, simítatlan, barnába hajló zöld színű bársonyhuzattal védett, párnázott ülőhelyen; amely most – jelen pillanathban – elvesztette számára a „meghitt sarok” jelentéstartalmát.

A kávéházban, ma öt órakor, megdőbbsétek hírek fogadták. Majdnem valamennyi újság első oldalán hatalmas betűk, fényképfelvételek: A Columbia űrhajó szerencsétlenül járt asztronautái tekintettek derülátó arccal az olvasókra. A hírek szerint azonban, tizenhat nappal indulásuk után és tizenhat perccel(!) földet érésük

előtt, megszűnt a kapcsolat az ég és föld között s hatvanhárom kilométer magasságban – hét emberéletet robbantott szét a meghibásodott világűri technika.

A koros urat nem lepte meg ez a hír. Számított valami ilyesféle szerencsétlenségre: elképzelhetetlennek tartotta, hogy a nyolcvanas években(!) szolgálatba állított űrhajó hibátlanul teljesítheti még a huszonnyolcadik(!) teherszállító kiküldetését is...

Az idős urat mégis kirívó módon rendítette meg a tragédia. Életében először érzett szorongást – a szíve táján. A kellemes kávéházi hőméséklet ellenére, mintha egyszeriben jéghideg áramlat ragadta volna meg a mellkasát. Mialatt verejtékes halántékát jobb keze fejével végigsimította, bal karját lendítve a pincér irányába – két pohár vizet rendelt. Míg száraz garattal a vízre várt – nyugtalanul lapozgatott az újságokban. Ez alkalommal eredménytelenül: a Columbia űrhajóval foglalkozó közleményen kívül, nem talált semmi más feljegyezni valót. Még az a bizonyos esszé sem érdekelte, amely Saint-Exupéry Kis hercegének egyik mondatát idézte:

„Jól csak szívével lát az ember.”

A pincér halk, udvarias hangja sem hatott megnyugtatóan. Mialatt vízzel teli poharát remegő kézzel kicserepesedett ajkához emelte, arra gondolt, hogy már-már valóban nem csak közhely az a megállapítás, miszerint: „feje tetején áll a világ” – s ez nem csupán a Columbia katasztrófának köszönhetően van így, hanem, az utóbbi időkben történt események: a terrorizmus fellobbanása; a természeti csapások sora; a tengerbe merült olajtartályhajók által okozott tengervíz elszennyeződés miatt is.

E gondolatmenet végén olyasféle hangvibrálást érzékelt közvetlen közelében, mintha valaki, kívülről megkoccantotta volna a kávéház öles ablakát. Az öreg ember újból felpillantott a poharából s azt látta, hogy nem csak repedés szeli át az ablakot kelet felől nyugat irányába... hanem, csakugyan feje tetején áll a világ és az emberek az utcán – égbolton járnak...

HÍREK

A **Felsőőr**/Oberwarton működő **Burgenlandi Magyarok Népfőiskolája** február 23-án az ORF (oszt-rák állami rádió) kismartoni stúdiójában mutatta be új CD-jét, a **Burgenlandi Magyar Népzene 2.** című, immár második népdalcskrot. Megjelent, és üdvözölte a **Somogyi Attila** vezette vállalkozást **Helmut Bieler**, a tartományi kormány kultúratanácsosa és **Karlheinz Papst**, az ORF tartományi stúdiójának igazgatója. A **Boglya Együttes** és az **Öri Banda** főleg **Kertész Gyula** 1957-58-as nagyrészt máig érintetlen gyűjtésanyagát dolgozták fel és tették a magyar népdal kedvelői számára hozzáférhetővé. A bemutató közönsége sok tapssal jutalmazta a bal-ladától a betyár- és katonadalokon át a pajzán bor-dalig terjedő válogatást. A lemez megjelenését se-gíttette az Illyés Közalapítvány, a tartományi kormány kultúralapja, a helyi ORF-stúdió és a Szövetségi Kan-cellári Hivatal népcsoport-támogatási alapja. A CD beszerezhető: Volkshochschule der Burgenlän-dischen Ungarn – Hauptpl. 3-5/1 A-7400 Oberwart Tel.: +43/676/3752773

A bécsi magyarság hagyományosan a **Besse-nyei-szobor megkoszorúzásával** kezdte az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 158. évfordu-lójának megünneplését. A **Collegium Hungaricum** dísztermében tartott emlékünnepe ly közönségét **dr. Fónagy Zoltán**, a CH igazgatója és **dr. Deák Ernő**,

a Központi Szövetség elnöke üdvözölte. Ünnepi be-szédében **dr. Zakar Péter** szegedi egyetemi tanár Kossuth a magyarok Mózesé címmel a szabadság-harc vezérének személyével foglalkozott. Az ünne-pélyen közreműködött **Sebesi Karen Attila** kolozs-vári színművész és **Kobzos Kiss Tamás** énekes gitár- és kobozművész Budapestről az „Él a magyar!” című műsorukkal.

Bécsben, 2006. február 10-én, 86 éves korában elhunyt **Pongrácz Mária**. A bécsi magyarok köré-ben közszeretnek örvendő **Mária néni**t február 22-én helyezték örök nyugalomra a bécsi Központi te-metőben.

Dr. Honti Géza, belgyógyász főorvos **éveken át küldte lapunknak orvosi cikkei**t, mindenki számá-ra élvezetes és közérthető formában. Felvilágosító munkát végzett. Szívesen írt nekünk mindarról, amivel megelőzhetjük betegségeinket, megtarthat-juk, visszaszerezhetjük egészségünket.

Most tétován álldogálunk, mert – ki hinné – az orvost is legyőzi a betegség.

2006. március 24-én több, mint nyolc évtizeddel vállán végleg eltávozott, hátrahagyva nyomtatott tanácsait gondolatait, intelmeit. Isten veled Géza bácsi, nyugodj békében.

PÁLYÁZATI HIRDETME NY

A **SZABAD MAGYAR ÚJSÁGÍRÓK SZÖVETSÉGE** 1956 ötvenedik évfordulója alkalmából irodalmi pályázatot hirdet olyan művekre, amelyeknek tárgya a magyar forradalmi szabadságharc.

A műfaj kötetlen: **tíz ritkán gépelt oldal** terjedelmet meg nem haladó írások lehetnek **elbeszélések, visszaemlékezések, esszék** vagy **versek**. A pályázaton bárki részt vehet, egyetlen feltétel, hogy a cselekmény 1956-ban játszódjék, illetve összefüggjön a forradalommal. A pályázat célja, hogy ébren tartsa 1956 eszméit és a művekből kitűnjék, kire milyen hatással voltak az akkori események. Már megjelent írásokat nem vesszük figyelembe. A bírálóbizottság csak géppel írt pályamunkákat fogad el.

A pályaműveket jelígével, négy példányban **2006. szeptember 1-jéig** kérjük beküldeni a következő címre: **Hungarian Journalists, P. O. Box 7416, Baltimore, MD 21227-0416 USA**

A pályadíjak: I. díj 200 USA dollár, a II. díj 100 dollár, a III. díj 50 dollár (és oklevél minden díjhoz). A díjazott műveket sorrendben követő öt legjobb írás dicséző elismerő oklevelet kap. A verseket külön díjazzuk: I. díj 70 USA dollár, a II. díj 50 dollár, a III. díj 30 dollár (és oklevél minden díjhoz). **A nyertesek nevét és a díjazott műveket az Amerikai Magyar Újság közlésezi.**

A pályaművek egy-egy példányát átadjuk a következő archívumoknak: Országos Széchenyi Könyvtár kéz-irat osztálya, a Lakiteleki Népfőiskola emigrációs gyűjteménye és a szegedi Somogyi Könyvtár Vasvári-gyűjteménye. A Szövetség egy példányt megtart saját archívumában.

A SZMÚSZ elnöksége

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria

P.I. Csajkovszkij, Pique Dame, opera – St. Pölten, Festspielhaus; máj. 31..jún. 2.,4.

Paul Taylor Dance Company vendégszereplése – St. Pölten, Festspielhaus; máj.6.

Black Blanc Beur, táncszínház – St. Pölten, Bühne im Hof; máj. 9.,10.

Mozart és az improvizáció, koncert – Wiener Neustadt, Stadtmuseum; máj. 4.

E. Leonszkaja, zongoraest – Grafenegg, Schloss, Gartensaal; máj. 6.

St. Pétervári Filharmonikusok vendég-sze-replése – St. Pölten, Festspielhaus; ápr. 21.

Minden Ligeti, Ligeti György és fia koncertez-nek – St. Pölten, Festspielhaus; ápr. 20.

W. A. Mozart, Requiem – Neukloster, Stiftspfarrkirche; jún. 1.

Duna Fesztivál – Krems, Messezentrum, Korneuburg, Werft; ápr. 20.-máj. 7.

A. Ch. Andersen, Die kleine Meerjungfrau, gyermekszínház – St. Pölten, Landestheater; ápr. 21., 22., 25., 26., máj. 9.

G. E. Lessing, Die Juden – St. Pölten, Landestheater; máj. 6., 7.

Stefan Emmelmann, kiállítás – Krems, Kunsthalle Factory; máj. 7-ig

Rajzolva, kiállítás – St. Pölten, Landes-museum; aug. 27-ig

Komplex kiállítás – Mödling, Kunstraum-arcade; ápr. 22. – máj. 20.

A szépség győzelme, kiállítás – Krems, Kunsthalle; júl. 30-ig

Ausztria: 1900–2000: konfrontáció és konti-nuitás, kiállítás; Klosterneuburg, Sammlung Essl; máj. 21-ig

Illúzió és valóság, kiállítás – Krems, Kunst-halle; jún. 18-ig

W. A. Mozart, egy audiovizuális találkozás, kiállítás – Wr. Neustadt, Stadtmuseum; ápr. 28.-aug. 27.

Max és Moritz – Krems, Karikaturmuseum; ápr. 2. – szept. 24.

„KurzWeil”, kiállítás – Grafenegg, Schloss; máj. 5.- okt. 22.

Carnuntum 2000 éves – Petronell; márc. 21. – november 12.

Fűszereskert – Maissau; májustól októberig

Bécs

Bécsi Ünnepi Hetek –

Rathausplatz, Museumsquartier, Schauspiel-haus; máj. 12. – jún. 18.

A. Schönborg, Moses und Aron, opera – Staatsoper; jún. 3.

W. A. Mozart, Die Entführung aus dem Serail, opera – Burgtheater; máj. 1.

Béke a földön, Osterklang Fesztivál – Theater an der Wien; ápr. 7–17.

W.A. Mozart, Verébmise – Michaelerkirche; ápr. 16.

F. Schiller, Die Räuber, próza – Volkstheater; máj. 21.

P.-A. Caron de Beaumarchais, Der tolle Tag, próza – Theater in der Josefstadt; ápr. 27.

Eros Ramazzotti koncert – Stadthalle; ápr. 20.

Európa határok nélkül – Kunsthistorisches Museum; jún. 5-ig

Don Juan és a szerelem nyara, kiállítás – Kunsthalle; ápr. 16-ig; máj. 12. – szept. 3.

Airworld – Technisches Museum; jún. 28-ig

Az ismeretlen Loos, kiállítás – Museums-quartier, Architekturzentrum; máj. 22-ig

Carl Unger, kiállítás – Schloss Belvedere, Oberes Belvedere; jún. 4-ig

August Stauda, városi fotós a századfordu-lón – Wien Museum; ápr. 27.- aug. 27.

Bécsi Villamos Múzeum megint megnyílt – 3. kerület Ludwig – Koeßler-Platz; máj. 6.- okt. 1. **Projekt www.remappingmozart.mur.at:** Elrej-tett történetek: **Wer alles zu verlieren hat, muss alles wagen!** – ápr. 18.; **Frisch zum Kampfe! Frisch zum Streite!**, - máj. 4. –jún. 11. **Was aller Welt unmöglich scheint** – jún. 22. – 30.; **Es ist kein Traum!** – szept. 7.- okt. 15.

Burgenland

W. A. Mozart, Figaro házassága, opera – Kulturzentrum Eisenstadt, ápr. 20.

Lantos Zoltán Quartett vendégszereplése – Offenes Haus Oberwart, ápr. 28.

Piere Barrillet és J.P. Grédy, Die Kaktusblüte, komédia – Kulturzentrum Mattersburg; ápr. 5., Kulturzentrum Oberschützen; ápr. 6.

Die Schätze der Neuen, az EU új tagjai – Len-gyelország, Szlovákia, Szlovénia, Csehország és Magyarország – Ausztria történelmi múltjá-ban és kultúrájában – Halbtum, Schloss; ápr. 28.- okt. 29.

Fegyverkiállítás – Burg Forchtenstein; ápr. 1. – okt. 31.

Esterházy Ősök Galériája, kiállítás – Burg Forchtestein; máj. 6. – okt. 31.

Felső-Ausztria

4020 több mint zene, performance – Linz, Brucknerhaus; máj. 10–13.

Linz Ünnep, vegyes program – Linz; jún. 3–5.

Szén és gőz, tartományi kiállítás – Ampflwang; máj. 6. – nov. 5.

Érzékek: tapintani, érezni és a 6. érzék, kiál-lítás – Linz, Schlossmuseum; máj. 1-jéig

A művész szalonok nomádjai, kiállítás – Linz, Lentos Museum; szept. 10-ig

Karintia

Trigonale, Fesztivál – Klagenfurt; jún. 16. – júl. 9.

S. Prokofjev, Rómeo és Júlia, balett – Kla-genfurt, Stadttheater; ápr. 24.

Classics Fesztivál – Wörthersee Gemeinden; jún. 9–14.

Zenei Hetek – Millstatt; máj. 17. – okt .8.

Salzburg

Húsvéti Ünnepi Játékok – Salzburg, Fest-spielhaus; ápr. 8–17.

Pünkösd + barokk 2006 - "Wege zu Mozart" – Salzburg, Domplatz, Felsenreitschule, Landestheater, Schauspielhaus, Salzburger Marionettentheater, Stiftskirche St. Peter; jún. 2–5.

Best of Mozart – Koncertciklus – Salzburg, Mozarteum; ápr. 21., 28., máj. 5., 12., 20., 26.

Az ég és a föld között. Mozart egyházi mű-vei, Salzburg, Dommuseum; ápr. 8. - nov. 5.

„Kosmos & Konstruktion”, Salzburg, Museum der Moderne Salzburg Mönchsberg; júl. 9-ig

«Ursprung» nemzetközi ékszerkiállítás – Salzburg, BV Berchtoldvilla; márc. 30 – máj. 6.

A cipő a művészetben, kiállítás – Salzburg, Galerie im Traklhaus; márc. 24. – jún. 17.

Mozart, Quer durch Europa, kiállítás – Salz-burg, Mozarts Geburtshaus; máj. 30-ig

Mahony, kiállítás – Salzburg, Galerie 5020; ápr. 6. – máj. 6.

Stájerország

Styriarte 2006 – Graz; jún. 23.- júl. 30.

Ádám és Éva nyomában, kiállítás – Admont, Benediktinerstift; ápr. 2. – nov. 5.

Az orient világa, iszlám kultúra és művészet, kiállítás – Leoben, Kunsthalle; ápr. 2. – nov. 1.

Üveg – a parfüm nemes adjusztálása, kiállít-ás – Bärnbach, Stölzle-Glas Center; dec. 30-ig

Stübing Szabadtéri Múzeum – Stübing bei Graz; ápr. 1.- okt. 31.

Sörfőző Múzeum – Leoben; csak vezetéssel látogatható – Gösser Braumuseum, Brauhausgasse 1, 8700 Leoben – Göss

Tirol

Húsvéti Fesztivál – Innsbruck, Hall; ápr. 1–17.

W. A. Mozart, Don Giovanni, opera – Inns-bruck, Landestheater; máj. 13.

Maximilian I. egy uralkodó európai víziókkal, kiállítás – Innsbruck, Hofburg; jún. 30-ig

A szexualitás kultúrtörténete – Innsbruck, Ferdinandeum; jún. 7. – szept. 10.

Max Spielmann, kiállítás – Stams, Stifts-museum; ápr. 21. – jún. 7.

Erwin Wurm, kiállítás – Innsbruck, Kunstraum; ápr. 20. – jún. 3.

Mars 2068, „Live-Science-Fiction-Comic-Strip”, kulturális projekt – Sölden, Retten-bachferner; ápr. 21.

Vorarlberg

„Les débauches du reve”, Züricher Ballett, vendégszereplés, tánc - Friedrichshafen, Graf-Zeppelin-Haus; ápr. 6.

Mesterkoncert, St. Petersburger Philhar-monie, vendégszereplés - Bregenz, Festspiel-haus, Werkstattbühne; ápr. 23.

Ensemble Blechcircus, koncert - Kennelbach, Schindlersaal; ápr. 8.

G. Boethius, Die Frau, die einen Truthahn heiratete, próza, ősbemutató – Bregenz, Theater auf der Probabühne; máj. 6.

Th. Bernhard, Am Ziel, próza – Bregenz, Theater am Kornmarkt; máj. 13.

H. Ibsen, Hedda Gabler, próza – Bregenz, Theater am Kornmarkt; máj. 27.

‘New York Times’, kiállítás – Bregenz, Kesselhaus; ápr. 28. – jún. 10.

‘Antijüdischer Nippes, populäre Judenbilder und aktuelle Verschwörungstheorien’, kiállítás - Hohenems, Jüdisches Museum; máj. 28-ig

Poesie International, Gedichte - Dornbirn, Spielboden; máj. 1.

Válogatta Homonnay Lea

Irodalmunk vonatkozási pontjai

Magyarság, európaiság, közép-európaiság

A néhány esztendeje ránk köszöntött ezredforduló és a ránk köszöntő korforduló közbeszédének egyik kulcsszava az identitás, az önazonosság lett. A sok évtizedes szovjet ideológia és politikai elnyomás alól fel szabadult közép-európai nemzeteknél különösen, hiszen a kommunista diktatúra mindenütt megtörte vagy eltörzította a történelem medrében kialakult nemzeti identitásokat.

A nemzeti önazonosságot pusztító vagy csak eltörzítő zsarnoki rendszernek két szélső következménye volt. Egyrészt az úgynevezett internacionalizmus: valójában a szovjet nagyhatalmi érdekek jegyében a hatalom mindent veszedelmes és üldözendő nacionalizmusnak deklarált, másrészt az úgynevezett "szocializmus" leple alatt intoleráns és virulens szélső-nacionalizmus. Elsősorban Romániában, de Szlovákiában és Jugoszláviában is hagyományos államnemzeti, nacionalista és etatista örökség irányította a politikát, és szabta meg a nemzeti kisebbségek, így a magyarok közjogi és közéleti lehetőségeit.

Mindennek következtében a közép-európai nemzetek hagyományos történelmi és nemzeti identitása szinte mindenütt megrendült és veszélybe került. Az 1989-1990-ben bekövetkezett történelmi változások ezért mindenütt napirendre tűzték a nemzeti identitás helyreállításának ügyét. Időközben azonban egy másik fenyegetés is feltűnt a láthatáron, éppen az általános demokratizálódás és a nyugati civilizáció körében történő újólagos elhelyezkedés következtében. A globalizáció, amely az egykori szovjet hatalmi övezet országaiban új, és természetesen a szovjet világban elterjedt eljárásokhoz képest jóval modernebb, demokratikusabb, következetesképp, népszerűbb eszközökkel dolgozik. Ez a globalizáció új civilizációt hoz, ennek életmód-beli, izlésbeli, kulturális és morális szokásaival. Nehezen lehetne kijelenteni, hogy a globalizációs „gözhenger” nem jelent veszélyt az éppen hogy új erőre kapó hagyományos közösségi identitások számára.

Talán ezért is kell beszélni arról, hogy miként lehet a korábbi: „szovjet-típusú” és az újabb: „piacgazdasági” globalizáció ártaimaival szemben mozgósítani azokat a kulturális (és erkölcsi) hagyományokat, amelyek mindig is védelmezték és fenntartották a közép-európai nemzetek önazonosságát, így a magyar és természetesen az erdélyi magyar identitást. Az irodalomról beszéllek, arról, hogy a magyar irodalom és a magyar nemzeti identitás, a magyar irodalom és a magyar történelem között milyen természetes és teremő kapcsolatok jöttek létre, mióta a magyar középkorban és főként a török veszedelmek és hódoltság korszakában a magyar nemzeti irodalom kifejlődött és létrehozta első nagy értékeit. Irodalmunk és történelmünk szinte folyamatosan tanúsítja, hogy azok között a fogalmak között, amelyeket a magyar történelem szentesített és a közmegegyezés elfogadott, a nemzet és az irodalom fogalma egymással szoros kapcsolatban állt.

Következésképp az „irodalom” és a „nemzet” fogalompárosa valósággal Janus-arcúak néz ránk a magyar múltból: ami az egyik oldalról szemlélve egy történelmi emberközösség küzdelme a megmaradásért, az a másik oldalról magasrendű művészi értékek történeti folytonossága és rendszere. Ami az egyik nézetben eszme és szenvedély, poétika, narráció és dramaturgia, az a másik nézetben emésztő küzdelem avégett, hogy tizenöt millió ember nemzetként találjon otthonra a nemzetek közösségében, és képes legyen kibontakoztatni a maga szellemi és erkölcsi értékeit.

Irodalmunk azt az otthonosságot, mondhatnám így is: az otthonosság polgárjogát mindig is az európai kulturális, szellemi közösségben kívánta megszerezni és érvényesíteni. A magyar irodalom nemzeti aspirációi sohasem fordítottak hátat az európai kultúra, az európai szellemiség eszményeinek és követelményeinek. Magyarság és európaiság a mi irodalmunk történetében mindig együttesen jelent meg vagy éppenséggel összebékült egy összegzést és összhangot kereső szellem égboltja alatt. *Balassi Bálint, Zrínyi Miklós, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Arany János, Madách Imre, Eötvös József, Kemény Zsigmond és Jókai Mór* éppúgy egy európai magyarság (vagy magyar európaiság) alkotó képviselői voltak, mint huszadik századi nagyjaink: *Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Krúdy Gyula, Kassák Lajos, Kós Károly, József Attila, Illyés Gyula, Németh László, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Pilinszky János* vagy élő irodalmunk nagy egyéniségei, például *Juhász Ferenc, Somlyó György, Konrád György, Esterházy Péter, Nádas Péter, Sütő András, Kányádi Sándor, Szilágyi István, Tözsér Árpád, Cselényi László és Tolnai Ottó*.

Irodalom, magyarság és európaiság fogalma a magyar történelemben, a magyarság történelmében mindig összetartozott, és természetesen összetartozott az elszakított magyarság, így az erdélyi magyarság történelmében is. Ez a szerves és folyamatos egybetartozás vetette fel annak idején az „irodalmi nemzet” fogalmát. Ez a szép és gazdag fogalom a népi írómozgalom egykori jeles képviselőjétől, *Szabó Zoltántól* származik,

aki hosszú évtizedeken keresztül Londonból kísérte figyelemmel a hazai politikai és irodalmi eseményeket, és rövidebb rádiókommentárokból (a Szabad Európa rádió hullámhosszán), illetve nagyobb elemző tanulmányokban vetett számot megfigyeléseinek eredményeivel. Ezek közé a nagyobb tanulmányok közé tartozik az 1974-es papírra vetett *Hungarica varietas* is, amelyet szerzője „korképnek” szánt, azt vizsgálván, hogy vajon a többi országban (az anyaországban, az utódállamokban kisebbségi helyzetben és a nyugati világban diaszpórában) tevékenykedő magyar irodalom mennyire volt képes megőrizni azt a szellemi közösséget és szolidaritást, amelyet a huszadik századi történelem drámái eseményei több alkalommal és több módon is megtörttek. *Szabó Zoltán* vizsgálódása arra az időre esett, midőn a magyarországi szellemi életben már voltak kezdeményezések az eredeti közösség és szolidaritás helyreállítására, hiszen *Illyés Gyula* ekkoriban fogalmazta meg az „*öttagú síp*” gondolatát, és 1970-től kezdve az Anyanyelvi konferenciák is azon fáradoztak, hogy irodalmunk felülemelkedjék a politikai határok által megszabott törésvonalakon.

A tanulmányból két alaptétel következik. Egyrészt az, hogy a magyar irodalom a maga huszadik századi széttagoltságában is egyetlen nemzeti irodalmat alkot, és nem több magyar nyelvű irodalmat (ahogy ez az angol, a francia vagy a spanyol nyelvű irodalmak esetében tapasztalható). Vagyis az anyaország, Erdély, a Felvidék, Kárpátalja, a Vajdaság és a nyugati emigráció magyar irodalma egyetlen, igaz, több központ körül szerveződő szellemi entitás. *Szabó Zoltán* gondolatmenetébe másrészt az a meggyőződés is belejárt, miszerint a magyarság nemzeti egységének eszméjét a megosztott világban, a politikai határok és a világrendszereket elválasztó „vasfüggönyök” ellenére vagy éppenséggel ezek fölött, az irodalomnak kell felmutatnia, és a lehetőség szerint megerősítenie. A magyar nemzet ennyiben, legalábbis *Szabó Zoltán* meggyőződése szerint „irodalmi nemzet”: nemzeti identitását, folytonosságát és szolidaritását nem politikai intézmények alapozzák meg, nem ilyen intézmények vállalnak érte felelősséget, hanem mindenekelőtt maga az irodalom, amely ilyen módon nem pusztán a művészek egyike, hanem ennél több: a nemzetet összefogó és önazonosságát gondozó szellemi intézmény.

De menjünk tovább. Hogy a magyar irodalomnak hagyományosan nemzeti szerepe van, az mindig is köztudott dolognak számított, minthogy voltak idők, akár ebben a zűrzavaros és vereségeinkkel megterhelt huszadik században is, midőn az irodalomnak kellett a nemzeti folytonosság és identitás fenntartását magára vállalnia. A magyar irodalom, és ezt olyan íróink életműve tanúsítja, mint *Balassi Bálint, Zrínyi Miklós, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, József Attila, Illyés Gyula, Nagy László és Juhász Ferenc*, mindig is a nemzeti élet letéteményese volt, és midőn nem létezett független magyar állam, parlamentarizmus és demokrácia, a nemzet akaratának, vágyainak és reményeinek képviseletében akkor is létezett és szellemi irányító szerepet töltött be a magyar költészet, a magyar irodalom. Különösen olyan helyzetben, így a kisebbségi sorsba taszított magyarság helyzetében, amely korlátozza a magyarság politikai akaratnyilvánítását és cselekvőképességét, nemzeti törekvéseinek megvalósítását. Erdélyben, a Felvidéken, Kárpátalján, a Vajdaságban, de még kicsiny Muravidéken is a magyar irodalom mindig többet jelentett mint pusztán a „szép szó” művészetét. A kisebbségi magyarságban mindig az irodalom tartotta fenn a nemzeti önazonosságot és hagyományt, az irodalom nyitott utat az egyetemes magyar és európai távlatokhoz, és az irodalom tett hiteles tanúságot az elszakított magyarság tapasztalatairól és vágyairól.

A magyar irodalom ugyanakkor a nemzeti diplomácia: a kapcsolatteremtés, a kapcsolatteremtés legfontosabb eszköze volt. A politikai világban, részben régebbi sérelmek és bizalmatlanságok miatt, részben az elszakított magyar közösségekre nehezedő elnyomás következtében mindig sok gyanakvás, ellenségeskedés gyűlt össze a közép-európai népek, a magyarság és szomszédai között. Valójában ez a bizalmatlanság és ellenségeskedés akadályozta meg azt, hogy valamilyen kölcsönösen elfogadható kompromisszum (és ne szüntelen hatalmi és területszerzési politika) medrében alakuljon a Kárpát-medence nemzeteinek viszonya. Egyedül talán a kultúra és mindenekelőtt az irodalom világában indultak meg az egymást kereső kísérletek, például magyar és román, magyar és szlovák, magyar és szerb, magyar és horvát, magyar és szlovén írók között.

Bizonyára nem véletlen dolog, hogy miközben a szomszédos országok politikai vezetői a lehető legnagyobb bizalmatlansággal találkoztak a magyar közvéleményben, a velük szomszédos irodalmakat mindig rokonszenvező megbecsüléssel fogadta a magyar irodalmi élet. A román *Sadoveanunak*, a szlovák *Emil Boleslav Lukac-nak*, a szerb *Ivo Andricnak*, a horvát

Krležának és a szlovén Ivan Cankarnak mindig voltak hívei és olvasói a magyarság körében, és persze a magyar *Ady Endre, József Attila, Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Sütő András, Nagy László* is utat talált a román, a szlovák, a szerb, a horvát és a szlovén olvasókhoz.

A magyar irodalom a két világháború közötti időszakban felül tudott emelkedni azokon a sérelmeken is, amelyeket a valóban kegyetlen és igazságtalan trianoni diktátum okozott. Holott ez nem lehetett könnyű, hiszen Trianon valóban drámái, sőt tragikus élménye volt és maradt az egész magyarságnak. Felszámolta azt a történelmi országtérületet, amely ezer esztendőn át fennállott (kivéve a török hódoltság másfél száz esztendejét), amelyhez minden magyar lélekben ragaszkodott. A magyarság számára az egyik legsúlyosabb történelmi vereség volt, egyéni és közösségi megpróbáltatások, közös lelki frusztrációk okozója.

Szomszédainknak, akik reményeink szerint a jövőben (s közös európai jövőben) velünk szövetségben és barátságban kívánnak élni ezt meg kell érteniük, hiszen végül is egyetlen felelős magyar politikai tényező sem akarja megváltoztatni a jelenlegi határokat. Minthogy nekünk a trianoni helyzetről és sérelmekről a kommunista uralom hosszú évtizedeiben hallgatnunk kellett, nem lehet visszatetsző, hogy végre, egyszer ki szeretnénk beszélni fájdalmainkat. A nyílt beszéd a közös gyógyulás és gyógyítás egyik fontos feltétele: a tanúság- és vallomástétel tulajdonképpen orvosság, amely a történelmi sérülések beforradását segítheti elő. Ha Trianonról beszélünk, tehát nem revansra készülődünk, hanem lelki frusztrációnkat próbáljuk orvosolni, a mentális sérüléseket gyógyítani.

A magyar irodalom különben is sohasem a revans és a nemzeti gyűlölködés, hanem a kiengesztelődés szellemében tevékenykedett. Jól ismert, hogy irodalmunk közvetlenül 1919 után mélységes keserűséggel reagált a trianoni rendezés következményeire: *Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Reményik Sándor, Sík Sándor* verseire, *Móricz Zsigmond, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Kós Károly* prózai műveire hivatkozhatom. A területi keretek

Arszenyij Tarkovszkij

Tavaszcím

Az ablakmélyből nyirkos földszag áradt, ecetestül s bornál részegítőbb Anyám kinézett, kitárt minden szárnyat Sarkig, s a föld illatozott kintről.

*Anyád házában, téli bágyadságban, feledd el, hogy az út végén halál van, aludj, akár rosszszem a csernozjomban.**

S álom nélkül, ahogy sírjában Lázár, aludj a méhben, s a tavasz, ha beáll már: kilépsz majd zölddel megkoronázottan.

Oroszból fordította Cseh Károly

**: Csernozjom: kiváló minőségű fekete termőföld*

S. Csoma János

Öt haiku

mit ma vetni fogsz, hited táptalajában a holnap fogan.

látod-e Istenedet? nem láthatom ám tudom és érzem

hat fát ültettél tíz-tíz gyümölcsre mindnek, ültess még sokat

nem a támadót mindig, mindig a védőt a legyőzöttet.

„Tenyérnyi tisztás” körülkerítik árnyak hazám, ennyi vagy.

hez kötött „politikai” nemzet helyett a kultúrában konstituálódó „lelki” nemzet felépítését, megerősítését tekintették feladatuknak, és egy közép-európai patriotizmus kialakítására tettek erőfeszítéseket. A román írókkal kapcsolatot kereső *Babits*, a horvát és szerb irodalom irányába tájékozódó *Németh László* és egy új közép-európai szolidaritást hirdető *József Attila, Illyés Gyula* már ennek az új tájékozódásnak voltak a meghirdetői.

Trianon igen fájdalmas történelmi traumánk, történelmi stratégiánkat azonban nem a Trianonnal létrehozott állami keretek megváltoztatásának szándéka szabja meg, hanem a regionális és az európai integráció, amelynek keretében helyreállíthatók lennének a több (most nyolc) országba széttagolt magyarság természetes kulturális, szellemi, lelki összeköttetései, és kialakítható lenne az igaz közép-európai, Duna-táji, kárpát-medencei szolidaritás az egymás mellett élő népek és kultúrák között.

POMOGÁTS BÉLA

KITÜNTETÉS

A Magyar Köztársaság Bécsi Nagykövetségén február 25-én Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke adta át Waltraud Klasnic Stájerország volt tartomány főnökének a Magyar Köztársasági Érdemrendje középkeresztjével csillaggal. Horváth István nagykövet laudációjában méltatta a kitüntetett érdemeit a magyar EU-csatlakozás kapcsán és az Alpok-Adria-Régió belüli együttműködésben. A szükkörű ünnepségen megjelent Egon Kapellari Graz-Seckau-i megyéspüspök is.

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

KERESZTES LAJOS, az 1956 óta Németországban (1963 óta Nürnbergben) élő szabadfoglalkozású művész életművét bemutató kötetet forgatva bár első látásra ismert irányzat, a szürrealizmus, igaz, egészen sajátosság, technikailag „vezényelt” világa jelenül meg. Münchenben építészett, Kölnben fotóművészetet tanult, utóbbi szabott pályájának keretét. Megélhetését a legkülönbözőbb fényképészeti megbízatások mellett reklámok kivitelezésével biztosította, ami viszont lehetővé tette számára művészi képességeinek kifejlesztését. Mennyire életének ez az oldala szabta meg egyéniségét, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy több mint ötven egyéni és csoportos nemzetközi kiállításon mutatkozott be alkotásaival.

Keresztes Lajos számára nagyon fontos segédeszköztárt jelent a digitális-számítógépes technika: ezáltal a „kézműves” munkát merészen még nagyobb tökélytel fejlesztette művészetében, ami egy-egy alkotásában a dologi világ összetevőinek, elemeinek átváltoztatott, egymásra rétegződő egybeeséseként szinte új világot tükröz. Platonra utalva mintegy a lélek szemével lát meg és vetít ki valóságalemezeket, amik az egyes alkotásokból egyfajta kettősséget tükröznek: a művész látásmódján keresztül tudatosul a szemlélőben, hogy egyidejűleg milyen sokrétű a világ, ebből viszont csak annyi és olyan a valóság, amit vele megláttat a művész, egyúttal pedig azt a felismerést tudatosítja, hogy a lélek szemével meglátott világ az egyedül igazi, ez a fontos, hiszen ez él bennünk. Végsőfokon a dologi, eredeti világ legfeljebb inspirál, az egyénileg meglátott, majd átalakított világ lép az első helyébe. Nietzsche értelmében a szokványosat, mindennapit át kell hidalni, magasabb szemlélté nemesíteni; ez az ember hivatása. Adott esetben művészként Keresztes Lajos is ezt látatja velünk, ennek a látásmódnak elsajátítására ösztönöz.

Egy rendkívüli ember érdekes élete

Várdy Péter: „Az életben van, amit az ember nem tesz. És tesz...” Beszélgetések Tóth Imrével. Pont Kiadó (Budapest 2005, 180 old.)

Tóth Imrével csak egyszer találkoztam – a hetvenes években egyik Mikesen (a tanulmányi napokon) tartott előadást Bolyai Jánosról és a nem-euklideszi geometriáról. Meghabonázva hallgattam – én, aki világeletemben hatőkör voltam a matematikához, sohasem hallottam ilyen remek, lendületes előadást számomra korábban rejtelmes, megfoghatatlan témáról. Rajtam kívül a hallgatóság soraiban ott ült a Hollandiában élő Várdy Péter is, aki ugyancsak felfigyelt erre a rendkívüli jelenségre: matematikus, aki lázba tud hozni laikus hallgatókat! Ő nem tért napirendre afölött, amit a Mikesen hallott, hanem az évek során baráti viszonyba került a Regensburgban katedrához jutott Tóth Imrével, sőt tavaly kiadott egy kötet beszélgetést az idén 84 éves matematikussal és tudománytörténéssel. Ez a kötet bizonyos értelemben Tóth Imre önéletrajza, ami miatt már önmagában is érdemes lenne forgatni (Tóth Szatmáron született, később Bukarestben dolgozott és több, mint harminc éve él Nyugaton), de ugyanakkor izgalmas élménybeszámoló a második világháború előtti és utáni romániai társadalmi viszonyokról, illetve a magyar és román zsidó kommunisták viszonyáról a mindenkori hatalomhoz.

A kissé körülményes című („Az életben van, amit az ember nem tesz. És tesz...”) Tóth Imre-émlékezés-kötet sajátos szemszögből nézi és elemzi a romániai közállapotokat. Mivel Tóthnak kommunista tevékenysége miatt már Észak-Erdély visszatérése után is meggyűlt a baja a magyar hatóságokkal (katonai börtönben volt hatéves ítélettel, ahol később súlyos balesetet szenvedett), s így voltak ”érdemei” az új hatalom szempontjából, ezért őt nem börtönözték be sem a magyarellenes, sem a zsidóellenes romániai tisztogatások során, „csak” kizárták a Pártból, mint „titóistát”(!), de a bukaresti egyetemen állását megtarthatta. Tudományos munkássága révén (ő fedezte fel, hogy Arisztotelész életműve 18 nem-euklideszi töre-

déket tartalmaz) Nyugaton is felfigyeltek rá és ennek köszönhetően sikerült 1969-ben kijutnia Nyugat-Németországba. Így a Ceausescu-diktatúra legrosszabb éveit elkerülte, de emlékeztéseinek nem is ez a korszak a fő témája, hanem a korábbi évek, amikor a kommunista diktatúra Romániában erős kisebbségi támogatással szilárdult meg. Ebben sajnos legalább akkora szerepe volt a magyaroknak, mint a zsidó értelmiség egyik részének, sőt, Tóth megjegyzi, hogy míg a román kommunista funkcionáriusok primitívebbek és gyakran brutálisabbak voltak, mint a magyarok, ugyanakkor többségükben megvesztegethetőek, a székleyc és más magyarok viszont nem voltak korruptak, ők „hűséggel szolgálták” a Pártot, hajtották végre annak legkegyetlenebb intézkedéseit is. Tóth Imre rámutat arra a kevésbé ismert (és a magyar köztudatban elfojtott) tényre, hogy a román államvédelem, a Securitate 1949 és 1953 között szinte teljesen a magyarok (és besszarábiai zsidók) kezében volt. A zsidóellenes tisztogatás az államhatalomban már 1952-53 táján megkezdődött, a „magyar vonal” felszámolása pedig „az ötvenhatos magyar események után fajult dühöngő és tömeges tisztogatássá” (116 o.) Néhány magyar azért megmaradt a romániai felső vezetésben, de ezek a pártvonalnak való engedelmességgel még román kollegáikat is felülmúlták – Tóth név szerint említi Mogyórós Sándort, Fazekas Jánost, no meg a rejtélyes Ady Lacit, aki „Muresan” tábornok néven lett a Szeku egyik vezetője. Persze a szekus üldözést minden csoport másképp élte meg: a román nagypolgárság meg volt győződve arról, hogy a titkosrendőrség teljesen a magyarok kezében van, míg a baloldaliak, vagy a Dej-korszakban lebukott kommunisták úgy vélték, a smaszerek mind régi vasgárdisták (román fasiszták). Tóth Imre úgy gondolja, hogy a maga szempontjából mindkét csoportnak igaza volt – mindegyikre azokat a szekusokat állították rá, akik az illetokeket a legjobban gyűlölték.

Tóthot egyaránt felháborította a Romániai Kommunista Párt antiszemitizmusa és magyar-

ellenessége – pontosabban először az egyik, s aztán a másik. Könyvében elmond egy-két olyan történetet, amelyre Magyarországon is előfordultak az ún. „pártszűrés”, illetve kizárólag Romániában, a magyarellenés kampány idején. Előbbire példa Éva Turcu ügye, akit külföldivel tartott levelezése miatt zártak ki (egyébként teljesen indokolatlanul) az RKP-ből, az utóbbira egy Farkas László nevű embernek a póre, aki ellen a megfélemlítéstől reszkető Tóth nem volt hajlandó vallani. (Farkas „csak” négy évet kapott a tárgyaláson, tehát valóban nem csinált semmit). Érdekes módon Király Károly ügyéről Várdy nem kérdezi Tóthot, sőt Király neve még a kötet végén található, informatív „Névjegyzék”-ben sem szerepel, de lehet, hogy ez annak tudható be, Ceausescuék csak jóval Tóth Imre emigrálása után kooptálták Királyt a Központi Vezetőségbe. Ami a hatvanas-hetvenes évek intézményes emberkereskedelmét illeti (Románia „fejpénzért” adott kivándorló vízumokat Nyugat-Németországba szászoknak illetve Izraelbe zsidóknak), az csupán egy-egy megjegyzés erejéig szerepel a könyvben. Várdy, aki tizenkét órányi beszélgetést vett fel Tóth-tal, ezt a kérdést nem feszegeti, pedig érdekes lenne tudni, hogy a közvetlen anyagi haszon kívül miért volt jó Romániának az, hogy rengeteg képzett, az átlagosnál műveltebb embertől „szabadult meg” ezekben az években. Lehet, hogy a „nemzeti homogenizálás” szempontja súlyosan esett latba az emigráció részleges liberalizálásában?

A kötet befejező részében Várdy Péter „Az utószó jogán” ír a kötet összeállításáról, a szatmári zsidóság történetéről, a mai Szatmárnémetiről, valamint Tóth Imre életrajzáról. Tóthnak azóta több könyve jelent meg magyarul, s meggyőződésem, hogy aki ezt az izgalmas emlékezés-kötetet elolvasta, keresni fogja a szerző más írásait is, miközben úgy érzi, a huszadik századi Erdélyről szerzett ismeretei jelentősen gyarapodtak. Köszönet a budapesti Pont Kiadónak ezért a – több, mint hézagpótló – érdekfeszítő, színvonalas kiadványért.

G. Gy. (London)

KULTÚRÁK PEREMÉN

Pflanczer István: Csökönyös szókinccsel. Magyar-amerikai versek. Műgyetemi Kiadó, Budapest 2005. VIII/134 old.

A magyar nyelven megjelenő új könyveknek feltűnően jelentős hányada – verseskötet. Sokan megállapították ezt már, s nem mindig osztatlan örömmel, noha akad köztük sok valóban figyelemreméltó, sőt kiemelkedő alkotás is. Egyik-másiknak már szerzőjük nevét olvasva örülünk, az általuk korábban nyújtott szellemi-költői élményt várva új jelentkezésüktől is. Máskor pedig induló költők kötetiben lapozgatva állunk meg örömteljes meglepetéssel egy-egy képnél, sornál vagy teljes versnél.

Néhány héttel ezelőtt a budapesti Műgyetemi Kiadó karácsonyi kiadványai közül hozott el egyet címre a posta. Verseskötet volt ez is, s már a címmel is figyelmet keltett: „Csökönyös szókinccsel”, ez áll az ízléses kis könyv fedőlapiján. Örömmel keztem el lapozgatását, s ez az öröm nem utolsó sorban annak szólt, hogy pár évnyi huzavona után végre megjelenhetett ez a kötet, alkalmat adva arra, hogy ezzel a figyelemreméltó költészettel olvasók és kritikusok szélesebb rétegei is megismerkedhessenek. Mert ezeket a verseket és Pflanczer István nevét alig-alig ismeri valaki is szülőföldjén, a „kis fecskéfészeknyi országban”, vagyis hat Magyarországon. A bennfentes szakmabeliek közül is szinte egyedül Vasy Géza, akihez hónapokkal ezelőtt eljutott már néhány versének kéziratos gyűjteménye. De nevével és egy maréknyi versével én is éppen három évvel ezelőtt találkoztam.

Ebben a közvetítő forrás dr. Bognár Béla volt, az amerikai Wright egyetem szociológia-professzora, a Magyar Tudományos Akadémia frissiben beválasztott tagja, akivel 1952 júniusában együtt érettségiztem a győri Révai Miklós gimnáziumban.

Pflanczer István maga is a szociológia (immár nyugalmazott) professzora Albanyban, New Yorktól mintegy kétszáz kilométerre északra. De Magyarországon született ő is, 1926-ban, Keszthelyen, s hazájából 1949-ben kiindulva Albanyban csak sokéves kacsaringós úttal kötött ki, melynek főbb állomásai Róma, Párizs (a Sorbonne-on folytatott tanulmányok mellett ott vette feleségül az ukrán származású Mártát is), Csikágó és Wisconsin voltak. Bevalom, hogy az akadémikus közös barát meleg ajánlása ellenére is némi székszépséggel olvastam erről a sose hallott nevű szociológus költőről, aki ráadásul első verssorait 75 évesen írta le... Ez a székszépségszöveg azonban csak addig tartott, amíg Interneten hozzám eljutott első versküldeményét el nem olvastam. Mert

ezek a versek kétségtelenül tették számomra, hogy itt valóban igazi költőről van szó, bármily későn jelentkezett is nála az a hajlam, hogy gondolatainak, érzéseinek verses formában adjon hangot.

Tulajdonképpen van valami elképesztő és már-már hihetetlen abban, hogy valaki, aki 23 éves fejjel kerül hazáján kívülre, olasz, francia, majd angol nyelvközegben és idegen ajkú feleséggel az oldalán éli le egész felnőtt életét, angol nyelven doktorál, angol nyelven tanít egy amerikai egyetemen, s angolul írja tudományos cikkeit-értekezéseit szociológiai témákról, hetvenöt éves fejjel hirtelen magyarul kezd el verseket írni – és pedig olyan ékes, hibátlan, ízes magyarsággal, amit nem egy magyarországi költő-kollégája megirigyelhetne... „Csökönyös szókinccsel / távol a fától / több mint ötven év múltával”, hogy az ő saját szavait idézzem. Példája nyomán óhatatlanul felidéződik bennem Ábrányi Emilnek (1850-1920) még a gimnáziumi évek során tanult „Magyar nyelv” című versének két felejtethetetlen sora:

*„Ó szép magyar nyelv! Aki egyszer téged
Ajkára von, többé nem dobhat el!”*

Külön érdekessége Pflanczer István verseskötetének, ahogyan amerikai életéről ír ezekben a magyar versekben. Azokról a problémákról, amelyekkel az ottani emigráns szembetalálja magát. Itt fogalmazta meg az emigráns sors örök dilemmáját is, mintegy dióhéjba sűrítve: „nem mindig egyszerű / két himnuszra hivatkozni egy szuszra”, bár leszögezi azt is, hogy „nekünk szerencsénk van / van itthonunk is meg otthonunk is.” Vagy kissé másképpen formálva lényegében ugyanazt a gondolatot: „Magyar-amerikai itt / amerikai-magyar ott”. A hely szűkössége sajnos nem engedi meg, hogy jobban elmélyedjünk benne és behatóbban boncolgassuk, hogy végül is mi ezekben a versekben az amerikai, s hogy Pflanczer István gondolatai s nem utolsó sorban képei, szöfordulatai mennyiben lettek amerikaiak, s hogy ezek a „magyar-amerikai versek”, az amerikai (magyar) élet képei, mit közvetítenek a magyarországi olvasó felé. Jól emlékszem, hogy amikor a „Csökönyös szókinccsel” elolvasásával elkészültem és a kötetet becsuktam, az az érzés lett úrrá rajtam, hogy Pflanczer István tulajdonképpen **hazafelé** ír, vagyis nem az emigrációból élőknek.

(Ezt látszik megerősíteni az is, hogy tudtommal eddig nem tett komoly kísérletet arra, hogy munkáit az egyébként erősen megcápannóban lévő emigráns sajtótermékekben jelentesse meg.) Attól azonban óva inténém a költőt, hogy azt várja és remélje:

ÚJ KÖNYV

HERMANN Róbert, Kletečka Thomas, Gmoser Elisabeth, Lenkefi Endre feldolgozásában: Von der Revolution zur Reaktion. Quellen zur Militärgeschichte der ungarischen Revolution 1848-49 [A forradalomtól a reakcióig. Az 1848-49-es magyar forradalom hadtörténeti forrásai]. Argumentum, Budapest-Wien 2005, 878 old. (képmelléklettel)

OFFENLEGUNG

Az 1982-ben életbe lépett osztrák sajtótörvény értelmében az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé:
Offenlegung gemäß § 25 des Mediengesetzes:

Medieninhaber: Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.
Unternehmensgegenstand: Interessenvertretung der Österreicher ungarischer Sprach- und Kulturzugehörigkeit.
Vorstand: Dr. Ernő Deák (Präsident), István Radda (Generalsekretär), János Kántás (Kassier).
Beteiligung: 100 %.

Grundlegende Richtung: Pluralistisch - demokratische Meinungsbildung der Ungarn, Wahrung einer mit Österreich verbundenen Identität des Volkstums.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358. Web: www.fkkk.tvn.hu/beansnaplo

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (Cambridge), K. Lengyel Zolt (München), Monoszló Dezső (Bécs), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Sulyok Vince (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Kántás János, Radics Éva, Szemerédi Tibor, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstaht A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 9 Euro, Magyarországon 900,- Ft, Németországban és a többi EU-államokban 13,60 Euro, vagy annak megfelelő összeg: Svájcban 22,- Sfr. Amerikában, Kanadában, Dél-Amerikában és Ausztráliában (légipostával) 22,- US dollár (24,40 Euro).

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Szakács Ervin, 1041 Capri Isles Bul. #228, Venice, FL 34292. Tel.: 941 483 4465

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librottrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: ANTON-Verlag, Szutrély Beatrix, Grünwalder Str. 55, D-42657 Solingen, Stadtspar-kasse Solingen, BLZ 342 50000, Kt 515 8886.

Svájcban: Laczkó Zsuzsanna Éva, Höglerstr. 53, CH-R600 Dübendorf. Bank folyószámla: Züricher Kantonalbank 8600 Dübendorf, Konto: 1140-0043.177

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. Postagiro Nr.: 756987-4.

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkeikért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Lapunkat támogatja az Illyés Közalapítvány

Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H. A-1140 Wien, Sturzgasse 1a

SULYOK VINCE